

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 994.

CHICAGO, ILL., 30. SEPTEMBRA (SEPTEMBER 30), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

ODSEV IZ PHILADELPHIJE.

Civilizacija današnje družbe je na zelo visoki stopnji pravijo tisti, ki smatrajo sebe in to kar je in kakršno je, za civilizacijo. Civilizacije v resnici še ni. Temu kar pravimo danes civilizacija, je nekak, recimo, civiliziran barbarizem.

Nešteto stvari se dogaja na svetu, ne kot izjema ampak kot vsakodnevno pravilo, ki potrjujejo da je današnja civilizacija v resnici le civiliziran barbarizem.

En tak dokaz je dala svetu dne 23. septembra Philadelphia v Pennsylvaniji.

Sto dvaindeset tisoč ljudi je sedelo v stadionu; vsak kotiček je bil zaseden. Teh sto tisoč ljudi je plačalo okrog dva milijona dolarjev vstopnine. Boljši sedeži so bili po \$50, mnogi po \$100 in tudi več. Sedeži so bili napolnjeni proti večeru in ostali napolnjeni do konca — do konca kaj?

Jack Dempsey in Gene Tunney sta se boksalila za svetovno prvenstvo v "prizefightu". Oba sta poznana "prizefighterja", posebno Dempsey, ki je imel šampjonstvo v tem sportu od l. 1919 naprej.

Popoldne je padal dež, zvečer so se vrstili nalivi — in 132,000 ljudi je sedelo v stadionu kakor da je najlepši dan, milijone drugih pa se je potikalo okrog javnih lokalov, ali pa poslušalo, kako radio oznanja potek boksanja od spopada do spopada. 50,000,000 ljudi se je dan za dnem tedne poprej pogovarjalo o "velikanskem fajtu" za svetovno prvenstvo, in milijoni dolarjev so bili investirani v stave. Listi v vseh večjih mestih so takoj po končanem "fajtu" izšli v posebnih izdajah z gorostasnimi naslovi in naznanili, da je bodoči heavy-weight champion Gene Tunney. Mladina je orila, kajti Tunney se ji zdi idealnejši kakor Dempsey, ki ni ravno prikupen, če že ni na prvi pogled antipatičen.

Marsikak urednik je dan po fajtu napisal članek in imenoval novega šampjona vzor ter ga predstavil kot takega vsem mladim ambicioznim ljudem. "Tunney vsebuje v sebi vse, kar more človek želeti od nadebudnega Amerikanca," je pisal neki urednik, in stotero drugih ga je posnemalo.

Sedeti uro ali dve v areni v dežju in hladu

gotovo ni prijetno. A vsi so sedeli, kakor ne bi, če se bi prikazali pred njimi vsi učenjaki in modrijani sveta. Masa noče učenjaštva, ona uživa "fight"! Dva fizična velikana sta se bila, bila sta drug drugega skozi deset spopadov, dokler ni Dempsey omagal in se z razmesarjenim obrazom sesedel v kotu. Zavili so ga v rjuhe in ga odnesli. Ogrnili so tudi zmagovalca in ga vriskaje odpeljali. Množica sto tisoč ljudi je tulila kakor je tulila množica divjakov pred mnogimi tisočletji in kakor tulijo še danes v Afriki, Avstraliji, Aziji in v Philadelphiji.

Ni bila samo "masa", ki se je divila in se penila navdušenja ko je izbuljenih oči štrlela v profesionalna pretepača. Guvernerji štirih držav so sedeli vmes, župan newyorškega mesta je bil navzoč, in stotine drugih odličnih Amerikancev je uživalo naslade divjaškega pretepa.

Jack Dampsey je dobil za svoj nastop okrog \$750,000, ali tri četrte milijona dolarjev. Predno je dvignil roko, so mu prireditelji garantirali \$450,000, in se pogodili z njim, da dobi še gotov odstotek vstopnine kolikor jo pride nad milijon dolarjev. To ogromno vsoto je dobil kot nosilec imena šampjon, in če bi bil zmagal, bi dobil še \$200,000 več, katere dobi sedaj Gene Tunney.

Ali je kje na svetu učenjak, ki ga masa nagradi tako imenitno, kakor nagraduje "slavne" prizefighterje? Stopetdeset ameriških profesorjev na univerzah bodo morali delati vse leto, predno skupaj zaslužijo toliko kolikor je Dempsey "zaslužil" v eni uri. Tri sto boljše plačanih delavcev bo garalo vse leto, da "zaslužijo" skupno toliko kolikor je zaslužil Dempsey 28. septembra v Philadelphiji.

Tex Rickard, promotor, ki aranžira "prizefights", je napravil ob tej priliki samo pri vstopnini okrog pol milijona dolarjev dobička. Davčni department federalne vlade je dobil \$200,000.

Stave, kot rečeno, so znašale milijone dolarjev. "Srečni", ki so vedeli naprej da Tunney zmaga, so dobili, tisti ki so bili prepričani, da je Dempsey nepremagljiv, so izgubili, in slednji so v veliki večini. Največ na profitu so ljudje, ki se pečajo s stavami te vrste.

Dne 23. septembra je imel zmagovalec Gene Tunney slavnostni vhod v New York. Pozdravil ga je "z navdušenim govorom" newyorški župan Walker, in se zahvalil previdnosti, ki je poskrbela, da Tunneyjev prihod ni bil znan širšim množicam, kajti če bi zanj vedele, bi jutri ne imeli več mestne hiše. To je govoril ne kakor da obsoja drhalske instinkte, ampak kakor da vidi v njih nekaj glorioznega. Povedati je hotel, da bi množice samega navdušenja zrušile mestno hišo samo da bi imele priliko videti junaka. Verjetno je, da se bi zgodilo kaj hudega, ako se pomisli, da je drhal skoro razdejala pogrebni zavod, v katerem je ležalo Valentinovo truplo. Župan Walker pač pozna svoje meščane.

Govor bedastega župana je bil tako ognjevit in sentimentalno otročji, da so se morali celo reporterji ponorčevati, ker se jim je zdelo vse skupaj res otročje. In ameriški reporterji so navajeni te vrste ceremonij in tudi sami verujejo vanje.

Noben newyorški župan ni sprejel tako navdušeno in s takim odkritim pompom nobenega učenjaka, nikogar ki je kaj storil za človeštvo, kakor je sprejel "najidealnejšega" ameriškega mladeniča, Gene Tunneyja, župan Walker.

Tako je fant preskrbljen v denarju, slavi in ljubezni. Malokdo izmed ameriških malčkov od 5. do 30. leta ima ambicijo postati predsednik republike. 99% jih želi biti na Tunneyjevem mestu.

To je slika civilizacije, kakor je dne 23. sept. odsevala iz Philadelphije.

Slika iz Michigana.

V rudniku Oliver Iron Mining kompanije v Ironwoodu, Mich., kjer kopljejo železno rudo, se je dne 25. sept. podsul šaft in preprečil izhod 43 rudarjem. Trije, ki so se nahajali na delu v šaftu, so bili ubiti. Šaft je 2,600 čevljev globok. Rudarji so ob času podsudbe, ki je stisnila skupaj šaft in ga zagojzdila, bili na delu v notranjosti rudnika. Vsak izhod jim je zaprt — so torej živi v grobu.

Več sto rudarjev so takoj poslali na delo, da prodirajo skozi ruševine šafta v globino; drugi skušajo priti do njih s predorom, ki ga vrtajo iz sosednega rudnika. Tretji dan po nezgodi so prišli na lice nesreče tudi z demantnim svodrom, da izvrtajo luknjo za cev, skozi katera bi rudarjem v globini pošiljali živila v kondensiranih oblikah.

Predno ta številka "Proletarca" doseže čitatelje, bodo zabarikadirani rudarji ali živi rešeni, če pa se rešilna dela ne posrečijo kmalu, jih bodo prinesli na površje mrtve. Več sto rudarjev se vrsti v presledkih na štiri ure, in pri delu se

vrste na vsakih 15 minut v tekmi s smrtjo, ki vasuje pri njihovih bratih v zaprtem rovu.

To je borba, ki zahteva od delavcev nadfizične napore. Ker niso komercializirani (niso take vrste da se bi izplačalo), tudi niso tako slavljani kakor "borci" ki so se vrstili v komercializiranih spopadih dne 23. sept. v Philadelphiji. Vzlic temu so tisti ki rešujejo svoje brate v Michiganu potrebni ne le svojim bratom, ampak človeštvu kot celoti. "Prizefighterji" niso potrebni, toda masi kakršna je, so potrebni, in zato jih ima.

S šeste redne konvencije J. P. Z. Sloga.

V ponedeljek 20. sept. je bila v milwauški naselbini otvorjena šesta redna konvencija Jugoslovanske Podporne Zveze Sloga, na kateri je bilo zastopanih 14 društev s 27 delegati in 10 gl. odbornikov, skupaj 37 članov. Predsedoval ji je John Ermenc. Martin Jelenc je bil podpredsednik, Poličnik in Frank Novak pa sta bila zapisnikarja. Tajnik in blagajnik sta poročala delegatom, da je zveza Sloga napredovala od prošle konvencije \$40,000 v premoženju in istotako v članstvu in številu podružnic.

Za bodočega predsednika J.P.Z. Sloga je bil izvoljen Victor Petek in za tajnika John Lenko, ki je tajnik Sloge že več let.

Ob priliki otvorite konvencije je milwauška-westalliška naselbina organizirala veliko parado, ki je bila po zatrdilu starejših naseljencev največja kar jih je še kedaj videla slovenska kolonija v največjem wisconsinskem mestu. Po paradi se je vršila slavnostna veselica, na kateri so med drugimi govorili socialistični kandidat za guvernerja Kent, namestnik župana Hoana, kateri radi nujnih poslov ni mogel priti; poleg Kenta sta nagovorila udeležence tudi sodruga Tucker in Tews. Slavnost je otvoril s. Frank Ermenc. Prvi govornik za njim je bil s. John Čamerik. Socialistični pevski zbor "Naprej" je zapel pesem "Na dan", katere besedilo je izpremenjeno, da ima značaj delavske pesmi, in nato Socialistično koračnico. Poleg "Napreja" je sodeloval tudi pevski klub "Danica". Koncertni del programa so obogatele članice društva "Napredne Slovenke" in druge pevske ter orkestralne moči ki jih ima milwauška naselbina. Velika South Side Turn Hall je bila natlačeno polna. V sredo 22. sept. se je v isti dvorani vršil banket, ki se ga je udeležilo nad tri sto oseb.

Značilno je, da je konvencija Sloge sprejela resolucijo, slično Molekovi resoluciji v SNPJ., s katero se izjavlja za sodelovanje s socialistično stranko v borbi za izboljšanje življenjskega stanja delavskega ljudstva. Zanj so glasovali vsi člani konvencije, razun dveh, ki sta se glasovanja vzdržala. To je druga slovenska podporná organizacija, ki si je dala delavski pečat v pravem pomenu besede. — *Poročevalec.*

"Proletarec" je list, ki je urejevan tako kakor je za delavstvo potrebno, ne tako kakor "ljudstvo hoče". Tak list je vreden da ga čitate. Priporočite ga znancem.

Potreba čiščenja v uniji premogarjev.

Kam — naprej, ali nazaj do popolnega kraha?

O aferi Frank Farringtona v uniji premogarjev se je pečala tudi poznana liberalna revija "Nation", ki o nji piše med drugim:

Frank Farrington, skozi dvanajst let predsednik illinoiskega distrikta U.M.W. of A., je odšel k delodajalcem. Njegov čin je razkril John Lewis, predsednik U.M.W. of A. in zahteval od illinoiskega distrikta, da ga suspendira s predsedniškega mesta. Farrington je pri eni največjih premogokopnih kompanij v Illinoisu podpisal pogodbo, s katero je sprejel službo "svetovalca v delavskih zadevah" s plačo \$25.000 letno za dobo več let. Ko je prišlo do tega odkritja, se je Farrington nahajal v Evropi v misiji Ameriške delavske federacije, da prisostvuje kot njen delegat na kongresu angleških unij, in da zastopa ameriško organizirano delavstvo pri otvorenju Gompersove spominske sobe v uradu dela v zgradbi Lige narodov v Ženevi.

Tako je z delavske pozornice te dežele izginila ena slikovita, tipična osebnost ameriškega unijskega voditelja.

Frank Farrington je pričel svojo karijero z delom v premogovniku v starosti devet let. Šole ni nikoli obiskoval. Imel pa je v sebi gotove sposobnosti, ki so rinile na dan. Postal je energičen borec, zvit političar in manipuliralec, ter izboren govornik. In bil je vedno napredaj.

Čistost v vodstvu unij v državi Herrina in Smitha (Smith je republikanski kandidat za zveznega senatorja v Illinoisu) bi bila nekaj neobičajnega. Farrington je vodil illinoiško borbo na illinoiški način. Nagradeval je svoje prijatelje in zbijal nasprotnike. Ako jih ni mogel ugnati na en način, se je poslužil drugega.

Volitve ki so se vršile pod njegovo kontrolo, so bile kupovane in prodajane. Goljufive glasovnice so odločevale v volitvah. Izdatki so bili naravnost škandalozni.

Levo krilo unije ni bilo brez napak, niti ni bilo vselej obzirno, a stvar, ki jo je zastopalo v boju proti mašini, je bila odlična. Borba izmed raznih frakcij v illinoiški uniji je prišla na vrhunec z bojem na seji rudarjev v Zeiglerju.

Vzlic temu Farringtonovemu škandalu in zeiglerskim progonom so na redu nekatera vprašanja, ki jih zastavljajo premogarji v vseh krajih dežele.

Kako je John Lewis prišel v posest pogodbe, ki jo je napravil Farrington s Peabody kompanijo? Ali so njeni uradniki kupili Farringtona zato da ga potem Lewisu izdajo in se s tem iznebe unijskega odbornika, ki jim ni bil ljub? Če so to storili, kakšni so bili njihovi motivi? Ali

so to storili morda zato, ker jim je Lewis na vodilnem unijskem mestu ljubši kakor Farrington v bližajoči se borbi na poljih mehkega premoga? Dejstvo je, da Farrington za nobeno kompanijo ni vreden \$25.000 v vlogi "delavskega svetovalca". Če pa primerjamo rekord Farringtona in Lewisa, je ta vsekakor v prilog prvemu. Farrington je, ako nič drugega, ohranil svoj distrikt solidno organiziran; uspel je tudi v boju za povišanje plač rudarjem. "The Illinois Miner" je postal pod vodstvom Oscar Ameringerja izborna urejevan ameriški delavski tehnik, sedaj pa je v nevarnosti, da ga Lewis uniči, ker si ga je od časa do časa dovolil tudi kritizirati. Lewisov rekord na drugi strani beleži slabo vodjene stavke, in polom unije v West Virginiji, Kentuckyju in posameznih okrožjih drugih držav. To je rezultat, ki ga je dosegel v času svojega predsedovanja uniji premogarjev. Nasproten je socializaciji premogokopne industrije in vsem socialnim reformam, ki niso v soglasju z njegovimi nazori. Pod njegovim vodstvom je članstvo unije padlo izpod 300.000; nekatere okrožne organizacije so samo senca nekdanjih.

Ni torej čudno, ako lastniki rogov žele ponovno izvolitev Lewisa za predsednika U.M.W., in da žele, da zavladajo v illinoiskem distriktu njegovi kandidatje.

Prihajajoča kriza, ki bo imela svoj otvoritveni dan v pričetku aprila ako poteče jacksonvillska pogodba, zahteva čiščenje v uniji premogarjev in sposobnejše, poštenejše vodstvo kakor je sedanje.

Premogarji imajo pred seboj ne le svoje življensko vprašanje, ampak tudi življenski problem svoje unije. Neunijska premogokopna polja se širijo. Unija slabi. Premogokopne družbe bi stavko z zadovoljstvom pozdravile. Gromovite fraze v tem položaju ne bodo spremenile razmerja.

Izgleda, da je edina nada za rešitev situacije v kandidaturi John Brophyja, predsednika premogarske unije v drugem distriktu, proti Lewisu. Njegova integriteta in njegov program odgovarjata potrebi, ki jo ima U.M.W. Brophy je mož, ki bi se energično lotil čiščenja v uniji premogarjev, ako mu poverijo to nalogo. V interesu rudarjev in unijskega gibanja je, da to store.

Socialist mora biti socialist v srcu in duši, po prepričanju in značaju, in če ni to, ima na sebi le pečat socialistične organizacije, ne da bi bil resnično socialist.

IVAN VUK:

Za vsakdanjo skorjico kruha.

Star rudar Blaž se je dvignil s trdega ležišča. Pogledal je na budilko na nizi.

"Čas je", je zamrmral in se jel oblačiti.

Zraven na starinski postelji je zastokal otrok, tiho, pridušeno. Rudar Blaž se je nagnil k njemu. Nežnost mu je bila v očeh. Pogladi je ličeece deteta in vprašal šepetaje:

"Koki je Tonček Boli . . ."

Otrok je prijel z drobnimi prsti žuljavo roko očeto in jo stisnil k sebi.

"Ne", je odgovoril otrok kratko in se nasmehnil. Bogve, kako je ta osemletni otrok razumel, da treba očeta tolažiti a ne ga pustiti odhajati na težko delo v skrbe.

Rudar Blaž ga je gledal skrbno ljubeče. Čutil je otrokovo ljubezen.

"Ozdraviš, Tonček . . . o, ozdraviš . . . Glej, pomlad bo vsak čas privrskala v deželo. Saj se že sliši njen vrisk od daleč. Takrat poskočiš, Tonček na travnike, vse zelene in v cvetju in pozdraviš bregove, obliše s solnčno svetlobo; da, Tonček, tiste bregove, pod katerimi kopljem jaz črn kruh, da nismo lačni. Takrat, Tonček, boš zdrav in veselo bo . . ."

Zena je prinesla zajutrek. Kavno s kruhom od predvčeraj. Popil jo je, kruh pa vtaknil v žep. Za malco bo v jami, ko bo trebalo oddahniti.

"Ali greš po kruhka, oče", je vprašal otrok.

"Po kruhka, Tonček."

Tedaj se je oglasila tovarna. Zatulila je medena sirena zateglo, divje, kakor šakal v džungli, sluteč plen.

Rudar Blaž je vstal in poiskal kapo. Pri vratih je še obstal, se nasmehnil sinčku, ki je gledal za njim in djal:

"Adijo . . . Priden bodi, Tonček . . ."

Tonček je pokimal z glavo. Rudar je zaprl vrata.

Okno v pekel je požiralo ljudi. To je bil vhod v podzemeljski svet, v državo premoga. Rudarji so šli osvajat, kakor vsak dan, črno kamenje iz roke nevidnega podzemeljskega gospodarja. Šli so, da izklešejo kruha sebi in svojim, trdega in črnega, kakor je sam premog . . . Na zemlji sonce, bližina pomladi, svež vonj življenja. Tu dol pod zemljo vlaga, mračne stene, vonj smrti.

Rudar Blaž se je podal na svoje določeno mesto. Ozek rov je imel, opasen rov. Treba ga je dobro podpreti z bruni.

Ko je podpiral, je mislil na svojega Tončka, ki leži doma na slamici in je bolan. Ko bo potegnil meздо, takoj pokliče zdravnika in mu reče, naj napiše dobra zdravila. Takšna, ki bodo pomagala. Bo že plačal. Zaslužil je in plačal bo. Samo da bo Tonček mogel na travnike trgati cvetlice in gledati bregove, pod katerimi koplje premog on, njegov oče. Naj uživa, revček, svojo pomlad; petek nevolje bo zvedel prekmalu. A do tistega trenutka naj mu sije sonce. Za to bo skrbel on, oče njegov.

Ko je tako sanjaril, so njegove močne roke dvigala bruna in podpirale rov. Ob straneh je curljala voda. Svetilka se je tiho gugala in metała njegovo senco daleč tja nekam v črno žrelo. Bilo je zadušljivo. Nekaj težkega, svinčenega je tiščalo prsi Blaža rudarja. On tega ni zapazil, preveč je imel opravila s Tončkom.

"Samo rudar naj ne bo", je mrmral v mislih. "Samo krt naj ne bo."

Ob straneh se mu je režala gola zemlja iz katere je bil že izsekan premog, kakor da se mu posmehuje.

"Kaj pa misliš, da bo, ha?"

"Samo rudar ne."

Staremu rudarju se je zdelo, kakor da se nekdo smeje za njegovim hrbtom. On pa je pljunil v stran odločno in rekel:

"V šole ga bom dal . . . Suh kruh bom jedel, on, moj Tonček pa se naj uči."

"Kaj pa, če te stisnem sedaj tu", je reklo nekaj iz sten." Kaj bo pa tedaj s tvojim sinom?"

"Bož nas varuj in sveta Devica," je zamrmral preplašeno rudar.

Glas pa je govoril:

"Kako te je pogledal Tonček, ko si odprl vrata in stopil na prag?! Sladko, ljubeče?! . . . Da. Kako mehka je njegova ročica, ko boža od dela ostarelo lice . . . Ej, tako je mehko človeku tam nekje v prsih, ko se tako dotakne drobna roka deteta izsušenih lic . . . Kaj misliš, Blaž, ali bi ti bilo kaj hudo, ako bi ga več ne videl? . . . Kaj misliš, ako bi te jaz tako objela? . . . Pravico imam. Večjo pravico, kakor tvoj sinček. Zakaj, jaz sem s teboj cele dneve. Vse svoje življenje riješ po meni. Tvoj sin pa je s teboj samo nekaj ur . . . Eh, rudar Blaž, tudi jaz te ljubim in težko mi je biti brez tebe . . . Ne dam te drugim!"

Rudar Blaž je postal in si obrisal potno čelo.

"Kakšne misli so v moji glavi? . . . Bog ti moj, odkod so se vzele nenadoma . . . Da bi me ta zemlja, po kateri rijem že dolga leta hotela vzeti mojemu sinčku sedaj, ko je bolan in še majhen? Počakaj . . . saj ti ne uidem."

"Kaj bom čakala, ko pa te ljubim preveč."

"Ali Tonček moj umre, kaj ne veš tega? Gospodar ga vrže iz hiše in mater njegovo z njim. Ker jaz sem, ki sem gospodarju potreben. Zakaj, jaz kopljem zanj premog iz tvojih prsi, da bo bogat."

Roka rudarja je drhtela, ko je brisal znoj s čela.

"Star si že, rudar", govori zemlja. "Kaj bo s teboj, s tvojim sinom in ženo, ko ne boš mogel več kopati bogastva za svojega gospodarja?"

"Vrže me na cesto", povese glavo rudar.

"Tako izmozganega?"

"Tako izmozganega . . ."

"Zakaj mu dovoliš, da stori to? Kaj ni on kakor ti? Zakaj ga ne zgrabiš za vrat in ga ne pošlješ sem, v rov, da bi delal?"

Rudar Blaž je pogledal svoje roke.

"Preslab sem. On pa ima sluge."

"Kaj nimaš ti sorudarjev? Ali je mar njim dobro?"

"Dobro!" Rudar se je nasmehal. "Kakor jaz gladujejo."

"Vidiš," je govorila zemlja. "Toliko vas je, pa hlapčujete."

Rudar Blaž je stresel z glavo in jezno kopal.

"Molči! Sina imam."

"Saj ravno zato, ker imaš sina," je govorila zemlja uporno.

Rudar Blaž pa je še z večjo jezo udarjal v premog.

"Ne hij tako", je rekla zemlja.

"Moram", je odgovoril. "Za Tončka moram, da bo videl pomlad."

Znoj je tekel po licu Blažu rudarju, tako je delal in kopal.

"Ostani, Blaž v mojem naročju", je zopet spregovorila zemlja. "Glej, vsaj ti boš prestal trpeti."

"Ne, ne", je vzkliknil Blaž rudar, in udarjal v premog. "Moram svojemu sinu dati pomlad."

"Ha, ha, ha!" se je zdelo, da je slišal rudar Blaž. Tanko je zazvenčalo steklo svetilke. V nos mu je udaril čuden vonj.

"Ne, ne . . ." je zakričal v grozi. "Tončka moram videti."

Pod njim se je zamajal rov. Nad glavo je nekaj strašno zahreščalo. Nekaj ga je objelo okrog prsi in jih stiskalo naglo in ga dvigalo . . . Z rokami se upre, da se osvobodi objema . . . Nato začuti, kakor v sanjah, da nekam pada . . . dolgo . . . nato pa vse utihne in izgine . . .

*

Tonček se je dvignil v postelji.

"Mamica!"

Žena rudarja — mati Tončka je stopila k njemu in mu popravljala odejo.

"Kaj bi rad, Tonček?"

"Kje je oče?"

"Kruh služi, Tonček. Kmalu bo prišel."

Tonček je gledal v strop, nizek in zakajen, pomolčal in rekel, kakor v odmev:

"Kmalu?"

Čez nekaj časa je zaklical zopet:

"Mamica?"

"Kaj bi rad, Tonček?"

"Kaj pa delaš, mamica?"

"Kuham . . . Le priden bodi."

"Kuhaš? . . . Za očeta?"

"Pa za tebe."

Otrok se je pravračal na postelji.

"Dolgo ni očeta, mamica."

"Saj bo prišel, Tonček . . . Bo prišel . . ."

Tonček je pomolčal in zopet odgovoril, kakor v odmev:

"Bo prišel?! . . . Kmalu?"

•

"Marjana?"

Žena rudarja Blaža se je ozrla.

"No, kaj pa ti, Tine?" Kaj ne delaš danes?"

Ali človek je stal na pragu, gledal v njo in migal z ustmi.

"Kaj je teboj," je stopila žena bližje.

Tine je pomignil z glavo.

"Pojdi!! . . . Povedati ti imam nekaj."

Za grlo je zgrabilo Marjano nekaj z železnimi rokami.

"Kaj je", je dahnila in oči so izražale strah.

"Pojdi", je rekel Tine in stopil na cesto.

Svinčene so bile noge Marjane, ko je šla za njim.

"Tonček je bolan", je rekla in sama ni vedela, da je kaj rekla.

Človek pa je rekel:

"Pojdi".

Nato pa jo je ogledal in rekel tiho:

"Nič ni . . . Pojdi . . . Saj veš, Marjana . . . No, pač . . . Mi rudarji . . . Saj veš . . ."

"Kaj, kaj, kaj", je vrisnila Marjana in zgrabila Tineta za ramo. Divje mu je gledala v oči.

"Nič ni, Marjana . . . Nesreča se je zgodila . . ."

Marjana je razumela. Zašibile so se ji noge.

"Jezus . . . On, Blaž?"

Tine je pokimal z glavo:

"Pa tudi drugi — Francelj, Martin, Janez in njegov sin ki mu je komaj petnajst let, Jurij."

"Kje", je zahropela Marjana.

Tine je stegnil roko naprej. Marjana je planila v tisto smer in kričala:

"Blaž, moj Blaž . . . Jezus . . . Jezus . . ."

Bežala je k rudniku. Ni slišala Tončka, kako je klical:

"Mamica . . . Zakaj še ni očeta?!!!"

Podaljšanje bednega življenja potom znanosti.

Jos. A. Šiskovich.

"Znanstveniki napovedujejo nov družabni red" je naslov nekega članka v "American Appeal". Sam sem že nabral material na podlagi katerega sem mislil spisati članek. Ako ne bom prevel članka v imenovanem tedniku, tedaj hočem spisati svojega. V istem času sem čital tudi poročilo urada delavskih statistik (vladna agencija), v katerem so med drugim navedeni sledeči fakti.

Število onih, kateri so odvisni od dobrodelnosti, se večja od dne do dne. In ne smemo pozabiti, da so ti ljudje delali kot čebele vse svoje življenje. Poročilo nenamena potrebo penzijskega sistema za stare in onemogle ljudi v tej deželi, kot ga je v prošlem kongresnem zasedanju predložil V. L. Berger iz Wisconsin. Urad je nadalje pronašel, da je problem odvisnih starih ljudi v Združenih Državah "nenavadno velik", ter da se večja z vsakim letom. Poročilo podaja dva razloga za vzrok večanja tega problema: zdravniška veda podaljšuje življensko dobo človeka, medtem ko mu mrzlična naglica moderne industrije znižuje dobo, v kateri je krepak in sposoben za trdo delo. Vsled zgodnje izčrpanosti se doba nezaposlenosti v njegovem življenju večja. — Nadalje dobimo v poročilu tega urada tudi fakti, da večina starih odvisnih ljudi prihaja iz vrst slabo plačanih delavcev, katerih dohodki niso nikakor zadostovali za čedno prehranjevanje družine. Kako naj bi istočasno dali kaj na stran za stara leta? Poročilo navaja tudi dejstvo, da se odvisnost v starosti ne more vzeti kot dokaz zapravljenosti ali osebne neprilagojenosti. Za večino teh ljudi, kateri pridejo do stopnje potrebe miloščine na stara leta, je ubožna hiša edino pribežališče, in te vrste preskrbovanje je premajhno, staromodno in zelo drago.

Znanost vsekakor ni še božji blagoslov, posebno ne, ako je pod kontrolo kapitalističnega reda. Vzгляд je zdravniška veda.

A. C. L. U. ZA OBRAMBO KROJAŠKIH DELAVCEV.

V New Yorku je na stavki 40,000 krojaških delavcev in delavk, ki pripadajo uniji I. L. G. W. Stavka je v teku več tednov. Kakor običajno, se je tudi sedaj dobil sodnik, ki je izdal famozno zabrano (injunction), ki stavkarjem prepoveduje piketiranje in vsako umešavanje v "zadeve kompanija", proti katerim so na stavki. Ker se stavkarji niso ravnali po določbi sodnika, je bilo nad tisoč aretiranih. Več sto je bilo poslanih v ječo. Zanje se je zvezela tudi znana American Civil Liberties Union, ki jih bo branila pred sodiščem in zahtevala ukinjenje sodne zabrane.

PREGLED DOGODKOV IN RAZNE VESTI.

Po Ameriki.

DVA MILIJONA OTROK TRPI POMANKANJE.

Okrog dva milijona otrok gladuje v Angliji v krajih, kjer so premogarji na stavki, katera traja dvajseti teden. Angleški premogarji žive v mizernih razmerah tudi tedaj ko stalno delajo, v teh časih splošne obubožanosti pa je njihovo življensko stanje nepopisno revno. Družine stavkarjev dobe podporo, kolikor jo pač prihaja od angleških unij in od delavstva v raznih krajih sveta. Družine stavkarjev prejemaajo \$2.50 tedenske podpore, in to je vse, kar imajo za preživljanje. Ameriške unije so se v poslednjem času pričele resneje zanimati za težki položaj angleških rudarjev. Nekateri so naložili svojim članom izreden asessment v pomoč stavkarjem v Angliji. Pomožnim akcijam v Ameriki veliko pomagajo newyorški in wisconsinski socialisti. Dolžnost vsakega ameriškega delavca je, da pomaga svojim bratom v Angliji.

SACCO-VANZETTI.

Sodnik Thayer, ki je odgodil eksekucijo Celestino Maderosa, kateri je priznal krivdo za umor radi kate-rega sta v ječi od l. 1921 naprej Sacco in Vanzetti, je obljubil v par tednih dati odlok, od katerega odvisi, da-li dobita Sacco in Vanzetti novo obravnavo, kakor jo zahteva njuna obramba in vse zavedno delavstvo.

PET DELAVNIH DNI ZA ŠESTDNEVNO PLAČO.

Časopisje mnogo razpravlja o skrajšanju delavnih dni v Fordovih tovarnah v Detroitu iz šest na pet. Delavci bodo na podlagi zatrdil prejimali isto plačo za pet kakor jo sedaj za šest delavnikov. Produkcija v Fordovih tovarnah je ogromna in sistematizirana kakor ura. En delavec v njegovi tovarni producira danes trikrat in štirikrat toliko vrednosti kakor pred leti, ko je Ford prvič iznenadil delavske in industri-alne kroge s povišanjem plače na \$5 dnevno, kar se je smatralo tedaj za zelo dobro plačo. Fordovi delavci prihajajo z dela izmučeni, kajti tovarna jim vzame čez dan vse moči, in treba jim je počitka za delo naslednji dan. Kakor je Henry Ford povišal pred leti plačo v svojem interesu, tako skrajšuje sedaj delavnik samo v svojem interesu.

KANADA ZALAGA ZED. DRŽAVE Z ŽGANJEM.

Oficielni kanadski biro statistik poroča, da je v prošlih 12 mesecih bilo uvoženo iz Kanade v Zed. države za \$27,852,408 žganja in drugih opojnih pijač. Trgovina z žganjem se izplača in cvete kakor da v tej deželi ni prohibicije, oziroma da obstoji tak zakon samo radi grafta.

TOŽBA ZA ODŠKODNINO PROTI PASSAIŠKIM POLICAJEM.

Družina Samuel Latchnika v Passaicu, N. J., je vložila tožbo proti trem policajem za \$25,000 odškodnine, ker so v času stavke pretepli Mrs. Latchnikovo do nezavesti. Obdolžili so jo piketiranja. Za ta slučaj se je zavzela A. C. L. U.

AKCIJA ZA POMOČ PO POVODNJIM PRIZADETIM V JUGOSLAVIJI.

Centralni pomožni odbor v Ameriki, ki nabira pri-spevke v pomoč po povodnji prizadetim v Jugoslaviji, naznanja, da je dosedaj nabral \$8,245. Nabrane vsote sproti pošilja jugoslovanskemu Rdečemu križu, ki vodi pomožno akcijo. — HBZ. je zbrala dosedaj okrog \$6,000, katere je poslala v isti namen hrvatskim dobrodelnim ustanovam v Zagrebu.

Inozemstvo.

PROMET OGRSKIH ZADRUG ZNAŠA TRILJONE.

Na Ogrskem je nad dva tisoč zadrug z nad mili-jon člani, ki so imele v prošlem poslovnem letu 1,100,000,000,000 kron prometa. Ta ogromno število kron se precej zniža, ako jih skrcimo v dolarje, kajti tedaj dobimo 1,551,000,000 dolarjev. Promet centralne naku-povalne zadruge je znašal v isti dobi \$1,007,774,863. To so visoke številke.

SOVJETSKA VLADA ZABRANILA VSTOP SOCIA-LISTU V RUSIJO.

Nemški socialistični Vorwaerts poroča, da je vprašal nemški socialistični večak v politični ekonomiji Kurt Heinig za vstop v sovjetsko Rusijo z namenom študirati rusko gospodarstvo. Vlada mu je prošnjo od-bila. To ni prvi socialist, kateremu so sovjetske obla-sti odklonile vizum. Njihova tendenca je pripuščati v Rusijo le deputacije, ki bi se mogle pridobiti za pro-pagando v prilog Rusije, in zastopnike industrialcev, ki prihajajo v Rusijo v svrhu koncesij.

PODPORA BREZPOSELIM V ANGLIJI.

V Angliji je stalno okrog milijon delavcev brez dela, izmed katerih dobivajo najrevnejši podporo iz fonda, namenjen brezposelnim. Povprečna tedenska podpora brezposelnim znaša \$4.32 za osebo. V prete-klem letu so dobili brezposelni \$229,000,000 podpore iz državne blagajne. Vladni biro, ki upravlja ta fond poroča, da mu prizadevajo pri nakazovanju podpor največ neprilik "simulanti", ki sploh nočejo delati tudi ako se jim delo ponudi, samo da dobivajo podporo in imajo poleg tega še kak postranski vir dohodkov.

ITALIJANSKA CENZURA SEGA V PARIŠKA GLEDALIŠČA.

V nekem pariškem gledališču igrajo daljšo stvar, v kateri so portrirani tipi raznih dežel, med njimi tudi italijanski. Enako kakor italijanski so ostro satirizirani Amerikanci, Nemci, Angleži, Španci, Argentinci itd. Nobena dežela ni protestirala, razun Italije, ki je "pro-sila" francosko vlado, naj akt, nanašajoč se na norče-vanje iz Italijanov, prepove. Francoska cenzura ji je ugodila, vodstvo gledališča pa je Italijana na odru spremenilo v Korzičana. Mussolinijev režim tudi s tem ni bil zadovoljen, češ, stvar po ovinkih vseeno pomeni Italijana. Gledališče je tip prekrstilo v Marseljčana, a italijansko poslaništvo v Parizu je zopet protestiralo. Da bo prepira konec, je francoska cenzura prepove-dala ves akt.

Sanje velikih sanjačev.

Anton Jurca.

Sanjačev je mnogo in različnih. Dobimo jih najvišje in najnižje, v vseh ekstremih. Delavec, ki se je naučil razmišljati, si lahko predstavlja sanjače in njihove igre z usodo-delavskega ljudstva.

Vzemimo na rešeto najprvo bivšega nemškega kajzerja. Vsakdo, ki ni gluha, je že čul o tem sanjaču. Tisti ki čitajo liste, so čitali o njemu vsaki dan dolgo vrsto let. Wilhelm Hohenzollern je bil absoluten vladar nemškega cesarstva. L. 1914 je bila Nemčija oborožena kakor da vojna vsak trenotek nastopi, in je res nastopila. Kajzer je bil njen vrhovni zapovednik, bil je veličanstvo, ki samo ukazuje in — sanja. Samo iskre je bilo treba, kajti grmada militarizma je hrepenela po ognju. Priliko so iskali na Balkanu. V Bosno je bil poslan na obisk avstrijski prestolonaslednik Franc Ferdinand. Bosna je na meji Srbije, torej je bila tedaj zelo pripraven kraj za "iskanje vojne nevarnosti". Dobili so se zapeljani fanatiki, ki so mislili da se služi domovini s kroglijami in bombami. Dvorna dvojica je bila v Sarajevu ubita. Iskra je padla v grmado militarizma in jo užgala. Avstrijske čete so bile poslone proti Srbiji. Zaplamtelo je na severu med Nemčijo in Rusijo, na zapadu med Nemčijo, Francijo in Belgijo, in potem polagoma po vsi Evropi in celo v druge dele sveta je zašel vojni požar.

Delavske in kmečke mase so bile poslone v bojne linije na klanje. Vzgojene v podložnosti, disciplinirane v militarizmu, so ubogale in se klale na povelje. Čemu je bilo klanje toliko let mogoče? Zato, ker so ljudske množice ubogale, verjale hujskanjem in samo godrnjale, kadar je bilo trpljenja čez mero. Če bi mislile socialistično, se ne bi klanjale kajzerskim sanjačem, pač pa si segle v roke in proglasile bratstvo narodov za svoj cilj. Ali masa še ne razume socializma. Pustila se je opojiti s hujskanjem in drla v vojno, še bolj navdušeno pa je provocirala tiste ljudi, ki jih vladajoča gospoda ni mogla videti. Kajzer pa je sanjal o mogočnosti svoje krone, ki bo po zmagi raznesla svoj blesk po vsem svetu. Kajzer na zemlji, in Bog v nebesih, drugih vladarjev ni, je dejal kajzer, in nemisleče ljudstvo ga je pozdravljalo. Stotisoči so umrli na bojiščih, milijoni so umirali gladu doma in garali za militarizem. Kajzer je sanjal.

Dogodilo pa se je, da so kajzerja zdramili s sna in mu rekli: Beži, predno izgubiš glavo! Bežal je in živi ven iz svojega nekdanjega cesarstva. Sanje se niso uresničile. Milijone trupel je v zemlji, kamor jih je vrgla vojna in njene posledice. A kajzer, kadar mu je dolg čas, še vedno sanja, da se povrne na prestol in uresniči svoje sanjave upe. Kaj so njemu življenja ljudi!! Ljudi ni, samo kajzer je in bog.

Kedo je kriv, da kajzerji lahko tako nevarno sanjajo? Vsega so krivi ljudje, ki so mislili in mislijo, da morajo eni vladati in drugi biti podložniki. Kaj so nas učili v domovini? O slavi Habsburžanov, o "naši vojski iz viharja", in o katekizmu. Drugo znanje podložnikom ni bilo potrebno. Hujskali so nas proti drugim narodom, a katekizem je v isti šoli učil, da smo vsi ustvarjeni po božji podobi, in da je nad vsemi en pravičen Bog; rekli so nam: ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, potem pa so nas gnali v armado in nam zabičevali, da naj bomo lojalni cesarju, veri in domo-

vini. "Vse za vero, dom, cesarja," so vpili duhovniki, služabniki božji, kadar so v vojakihi budili zver, ki bi želela vojne in krvi. Od vojaka so šli nazaj v šolo in rekli učencem: božja zapoved je: Ne ubijaj! Takoj ko je bila vojna napovedana, so duhovniki vseh dežel blagoslavljali orožje in čete, ki so se podale v boj za vero in domovino. Katoličani so klali katoličane, in oboje je blagoslovila duhovska roka. Ne laži, so rekli, in lagali, zato da so hujskali človeka proti človeku. Imajo zapoved, "Ne kradi!" a kradli so dežele in oropali ljudstva. Pobožni bogataši pa so ga ožemali z odiruški cenami in potem dajali za cerkev in duhovnike in vse jim je bilo odpuščeno. Ljubi svojega bližnjega! Ali niso Srbi, Rusi, Francozi, Belgijci itd. naši bližnji? Čemu smo se klali z njimi?

Ljubljanski Bonaventura, ki je svoje vrste sanjač, propagira krščanske nauke in ko je bil zadnjič v Ameriki, je govoril o krščanskem bratstvu med narodi. Ali je morda že pozabil, da je v vojnem času blagoslavljajal polkče, topove in puške, in da sta z dr. Šušteršičem posvetila vso Kranjsko avstrijskemu militarizmu?

Isto kot ljubljanski škof so počeli škofje v Italiji, Nemčiji, Rusiji, Franciji in po vsem svetu. Blagoslavljali so orožje, zato da bo imelo več sreče pri klanju med delavci. Duhovščina je pustila da so sneli zvonove v zvonikih, ki so oznanjali krščanski mir, in iz teh zvonov so ulili nove topove. Tiste, ki niso postali žrtev topov, vlitih iz zvonov, so sedaj naprosili, naj zbirajo za nove zvonove, da jih ob priliki zopet pretope v topove in zadenejo z njimi tiste ki sedaj zbirajo zanje, ali pa njihove otroke.

Papež v Rimu je sanjač in vsi njegovi kardinali so sanjači. Duhovščina nižje doli tvori cerkvene oficirje, ki morajo ubogati in nimajo nobene pravice protestirati ali svetovati. Izpolnuj zapovedi svojih višjih. In duhovniki jih pridno spolnujejo ter sanjajo.

(Dalje prihodnjič.)

"Nevtralnost" Illinoiske Delavske Federacije.

Na letni konvenciji illinoiske delavske federacije, katere se je udeležilo do 800 delegatov, se je tudi politiziralo, čeprav je federacija "nestrankarska" in "nepolitična". Na konvenciji sta imeli demokratska in republikanska stranka toliko pristašev, da so se bali rabuk. Eni kot drugi so hoteli, da konvencija indorsira njihovega kandidata v zvezni senat. Za Smitha (republikanec) so voditelji federacije agitirali pri primarnih volitvah, in da potolažijo demokrate, so rekli, da tisto indorsiranje za jesenske volitve ne šteje. Demokratje so želeli, da se konvencija izreče za njihovega senatorskega kandidata vsaj indirektno, zato so predlagali resolucijo, s katero bi zahtevala modificiranje prohibicionistične postave. Republikanci so to preprečili, ker je tudi demokratski senatorski kandidat za modificiranje. Progresivci imajo Christensena, ki kandidira v zvezni senat na njihovi listi, in so rekli konvenciji, da je njena dolžnost indorsirati njega proti strankam korupcije. Socialistični delegatje so rajše skrbeli da je prišla med delegate socialistična literatura, ki pa med te vrste politišni ne bo mnogo izdala. Resolucije progresivcev za priznanje sovjetske Rusije in podobne je konvencija večinoma zavrnila.

JOS. SUCHY:

DOGADLJAJI KRIŠTOFO- VEGA PEPČKA.

Crstice izza mladih dni.

O Meksikanarjih.

Najbrže so takrat tudi v mojem rodnem mestu že zaznali za potek nemško-francoske vojne. Pa kako ne, saj so se zanimali tudi za prekučijo v Meksiki in v našem mestu je bilo takrat precejšnje število "Meksikanarjev", to je onih od solnca zagorelih, mračnih, črnobradih mož, ki so bili svoječasno oprode meksikanskega cesarja Maksimiljana. Še danes jih zrem pred seboj. Mati me je ob vsaki priliki opozorila nanje. "Vidiš, Pepček," je rekla, "to so tisti možje, ki so šli daleč tja preko velike luže. Le oglej si jih; ali vidiš, kake škornje imajo, to so meksikanarce (namreč škornji)." In res so prišli v modo. Prej je naš kmet nosil one dolge, iz enega kosa izdelane škornje, ki so segali preko kolen in bili še zgoraj "zarobljeni", to se pravi, dali so se razviti, da so segali prav gori do konca noge. Sedaj pa, odkar so prišli Meksikanarji nazaj, so jih polagoma začeli nadomeščati s takimi škornji, ki so bili okoli meč nabrani v gube kakor harmonika. Zada na peti so imeli nekako ostrogo. Rekli so, da je ta ostroga radi tega, da se škornji lažje sezujejo. O tem jaz takrat seveda nisem dosti razmišljal.

Ko sem zopet enkrat lovil pse na glavnem trgu rodnega mesta, me zaloti ravno v trenutku, ko sem psa držal za rep, kosmata roka, vsaj tako se mi je zdelo, ker je bila tako črna. Ko sem prišel k "zavesti", sem zrl v lice — Meksikajnarju. Sprva sem se prestrašil, potem pa se mi je že prst zmaknil med usta — znak, da sem bil v zadruži — in končno sem korajžno pogledal možu v oči.

Pa, da opišem, kakšen sem bil. Namreč star sem bil jedva tri leta; pravili so mi stara mati, da sem kljub svoji debelušasti formi, oziroma nabreklemu trebuhu in debeli zadnjici znal strašno hitro teči. Prav rad sem ji verjel, ker sem se privadil hitremu tekanju zbog večno preteče nevarnosti sosednjih sovostnikov in psov. Psi so me pa radi tega tako nadlegovali, ker sem — takrat je bilo to v modi — nosil obleko, to se pravi hlače in telovnik iz enega kosa, ki je imela pa to neprilčno slabo stran, da se je odpirala zadaj na hrbtu. Odzadaj je skozi vedno odprti spodnji del telovnika, v smeri, kjer so se začenjale hlače, drzno silila na svetlo — srajčica. In ta kos platna je bil večni "spodtikajoči kamen" za vse mestne psage. Ta kos srajčice je imel za mene sicer neprilčno, za onega pa, ki me je hotel doteči, jako prilčno stran, to namreč, da sem, čim je okrutna roka usode zgrabila za srajčnik, telebnil z debelim trebuhom na tla. Včasih je potem po odprtini pela tudi šiba. Takrat so bili "štaberli" v navadi, to je neke vrste španska trstika. Pri Podrekarju na trgu so jih prodajali po dva solda komad. Le-te štacune smo se vsi paglavci bali. In po vsej pravici. Pri nas je bila namreč navada, da so umeli kazen poostri s tem, da smo morali sami hoditi po mučeniško palico v štacuno. Izza tistega časa je prišlo tudi v običaj "tlakovanje" zadnjega, oh tako občutljivega dela telesa. Pri nas smo imeli deklo Micko, ki je nas pamže strašno rada imela. Vsikdar — in to je se-

veda Micka že naprej vedela, ko se nam v naši zakrknjeni kosmati vesti še sanjalo ni — če nam je pretila nevarnost "batinanja", nam je s svojo milosrdno roko — Bog ji daj večni mir in pokoj! — podtaknila skozi dotično odprtino podlago, obstoječo iz "flanele". Ni čuda, da so se potem mati vedno jezili, češ, glej ga no, še ne zmeni se ne. Pa kako bi se zmenil, ko so se udarci odbijali od podlage, kakor bob od stene. Pa "furtel", kakor smo ga pozneje nazivali, mi je kaj dobro služil v šolskih letih. Mojstrsko sem se ga znal posluževati.

Toda, da pridem zopet k Meksikanarju. Bil je to neki Ožba — najbrže spačeno ime Oswald — velikan, kateremu sem segal komaj do meč. "Pepček," je rekel, "pojdi z menoj, povedal ti bom kako lepo storijo." Pa sva šla tja v njegovo delavnico — bil je mizar. Posadil me je na skobeljnik, mi dal v roko kos kruha ter si prižgal pipo. "Alo, fant," je rekel, "sedaj pa poslušaj! Nekoč je bil lep mož, gospod, cesar itd." In pripovedoval mi je o drami v Kveretaru. Tega moža sem zelo vzljubil. Vsak dan sem poletel k Meksikanarju in neštetokrat mi je moral ponoviti, kako so streljali nanj in kako je padel. Pri Meksikanarju sem se izučil tudi mizarstva, v kolikor sem jaz to doumil. Mati mi je morala kupiti žago.

Meksikanarji so izumrli in z njimi vsa tista poezija patriarhalnih časov v provincijalnem mestu. Takrat so bile hiše še numerirane s številkami od 1 do recimo 400. Si morate misliti, da smo si vsi paglavci šteli v čast, najti takoj hišo, ki je nosila, recimo, številko 99. Še pismonoša me je vedno izpraševal: "Ti, Pepček, kje pa je pri Tancetovih?" — "Aha," sem rekel, "to je numara 44. "Po sem dobil v dar bonbonček. Oh, živeli smo takrat tako neskrbno življenje. "Meksikanarce" — škornje — so odsihod nosili vsi "podgorski" fantje, kadar so šli na "auf". Marsikak "purgar" je zmajeval z glavo: "Oh ti Meksikanarji!"

Žaga, veverica in "ciperzamen".

Odkar mi je mati kupila žago, ni bilo več miru v hiši. Stari Ožba mi je ojstril žago ter jo vsak dan na novo napel. Napravil mi je tudi stojalo, preko katerega sem položil desko, ki sem jo potem žagal na kratke kose. Ožba je nekoč zbolel. Ko sem zopet prišel v njegovo delavnico, me je osorno, to se pravi s "štaberlom" napodil njegov pomočnik Jernej. Rekel mi je: "Kar vun se spravi, ti nepridiprav!" Najbrže mi je zavidal naklonjenost svojega mojstra. Sicer pa je imel prav, namreč Jernej. Res sem bil velik nepridiprav. Zmanjkalo mi je desk; žago sem že sam znal napeti. Pa sem se izmuznil iz Mickinega varstva, vzel žago s seboj ter stopil v otroško sobo. Tu sem najprej pričel pri stolah. Lepo sem jih zažagal tako, da niso razpadli, pač pa se zlomili, čim jih je pri postavljanju prestavljala Micka. Pela je šiba — po podlagi. Nekoč sem stopil v salon. Da, v tistih patriarhaličnih časih smo imeli še sobo za goste. Tam je stalo vse povprek foteljev, zof itd. Lotil sem se takoj dela in bil ravno zaposlen z žaganjem naslonjača, kar se odpro vrata, skozi katera vstopi — mati. Uvidevši nevarnost, katera se je bližala, sem se potuhnil, obesil glavo preko naslonjača, kakor da bi bil umrl in s tem povzročil, da je mati začela vpiti: "Pomagajte, Pepček je mrtev!" Ko sta prileteli v sobo mati in Micka, je Pepček že čepel za zof. Tablo! Vendar pa sem s tem ukrotil mamino poprejšnjo jezo, nič mi ni rekla, nasprotno, stiskala me je k sebi ter me je božala. Znat se mora.

Pri hiši smo imeli rdečebojno veverico. Veverica in jaz sva bila nerazdružljiva prijatelja. Čim sem vstopil skozi vežna vrata, sem jo že imel na glavi. Če sem tekal po stopnjicah, je plezala veverica po držaju navzgor. Stopivši v kuhinjo, se je zatekla v moje roke, ker se je — čudno, da imajo živali tak instinkt — bala Micke. Micka je v isti sapi ljubila mene in sovražila veverico. Bog ji greh odpusti! Veverica je bila vohožnana. Po vsem mestu se je prosto izprehajala. Ce- lo mačke so se je bale. Pa tudi ni razumela šale. Čim bi jo nadlegovala mačka, že bi jo ugriznila s svojimi velikimi sekavci. Neutolažljivo sem jokal, ko je nekoč cel dan ni bilo domov. In res ni prišla več. Gotovo je poginila v nevarnosti, ki jo je večno izzivaje iskala.

Tam pri Podrekarju so imeli na prodaj tudi "ciperzamen", to je neke vrste sladkorček, kakor pšeno droben, različnobarven in—grenkosladak. Za krajcar se ga je dobila cela pest. Kar se tega tiče, sem bil jaz nedvomno najboljši Podrekarjev kupec. Vsaj dvakrat na dan sem si ga kupil. Užival sem ga običajno na način, da sem jezik približal dlani, na kateri je bil nasut "ciperzamen" ter obloženi jezik zopet potegnil v njegov brlog, štirikrat sem osladil jezik, in dlan je bila prazna. "Ciperzamen" je imel to prednost, da se niso zaredile gliste in morda je tudi posredno učinkoval, da sem imel vedno dober tek in zdravo polt.

Žaga, veverica in "ciperzamen" pa so bili Mickina nadloga. Zaradi žage me je morala skoraj vsak dan "tlakovati", veverica jej je posedala na glavo ter se je ni mogla rešiti, dokler tega nisem jaz hotel, no in "ciperzamen" je povzročal, da me je morala dnevno dvakrat preobleči, odnosno mi obleči drugo srajco.

Bili so to takrat idilični časi, polni poezije. Kaj vem, solnce je moralo takrat drugače sijati, luna je bila vse večja in vedrejša kakor dandanes in ptički so žvr-goleli, da je človek nehoti moral pozabiti na smrt. Vmes pa so igrali invalidi izza italijansko-avstrijske vojne na svojih lajnah turobno Garibaldijevo himno!

Zapisniki zborov J. S. Z.

Zapisniki zborov organizacij so najvažnejši dokument, iz katerih morejo tisti ki študirajo zgodovino te ali one pronajti podrobnosti njenega dela, njenih namenov, velikosti, število članstva in podobno.

Zbori JSZ. v prošlosti nimajo vsi takih zapisnikov, kakor je ta ki je priobčen v tej številki. Ni bilo vselej sredstev, niti ljudi, ki bi ga uredili v velikem obsegu. Zanimiv je zapisnik I. zbora JSZ., ki ga bomo ob priliki ponatisnili. Obsega samo nekaj strani sedanje velikosti Proletarca.

Milwauški ali II. zbor JSZ. decembra 1912 nima obširnega zapisnika. Objavljena pa so poročila o stanju sekcij in nekatera druga. Žal, da so prejšnji funkcionarju pri Proletarcu pustili, oziroma sami rezali strani iz vezanih letnikov Proletarca, in tako je izginil edini vir, iz katerega bi mogli črpati informacije o aktivnostih zborov ter o drugem delovanju zveze. Tisti ki so si dovolili tak način uničevanja posameznih letnikov, niso mislili daleč naprej, kar se tiče Proletarčevega arhiva . . .

Zapisnik III. zbora JSZ., ki se je vršil julija 1916 v Chicagu, ni bil nikoli objavljen. III. kongres je bil največji v zgodovini JSZ. Imela je tedaj največ članov (blizu tri tisoč), a zapisnika vseeno ni bilo! Navzočih

je bilo 60 delegatov, 15 članov gl. odbora, trije uredniki in dva referenta, skupaj 80 članov. Zboroval je v Narodni dvorani. Predsedoval mu je Milan Kirin iz Detroita. Podpredsednika sta bila Mirosavljević in Joško Oven, tedaj oba iz Detroita. Zapisnikarja sta bila Chuck in Frank Oglar. Uredniki Zveznih glasil so bili tedaj Cvetkov, Kutuzović in Kristan, upravnik pa Zikić in Šavs. Tajnik JSZ. je bil Frank Petrich.

O poteku tega zborovanja je izšel v Proletarcu en članek in pa precej obširno poročilo tajnika. Zapisnikarja sta urejevala zapisnik dolgo časa. Končni sporazum je bil, da se ga ne priobči v listih, pač pa se ga tiska in razpošlje klubom. A tudi to se ni izvršilo. Bile so zapreke, in bilo je delo. Zapisnik ni bil toliko popolen da bi podal čitateljem pravo sliko, in to je bilo vzrok, da s takim niso šli v javnost, izpopolnil pa ga tudi ni nihče. III. zbor je bil zbor prerekanj in ostrih debat, katerih se je udeleževalo par ducatov govornikov in funkcionarjev, taka zborovanja pa zahtevajo za točen zapisnik stenografov, oziroma vsaj zapisnikarje, ki so dobro vajeni takemu poslu.

IV. zbor JSZ. v Chicagu 1. 1923 ima največji zapisnik izmed vseh naših zborov. Objavljen je bil v Proletarcu in obsega 42 strani drobnega tiska. Ako bi izšel z enakim tiskom kakor je izšel npr. zapisnik wauke-ganske (osme) konvencije SNPJ., bi imel približno enak obseg. Ta zapisnik je podal najjasnejšo sliko vsega delovanja v JSZ. od njenega III. do IV. zbora (razdobje 7. let). Debate so bile obširne in zapisnik jih zabeleže kot so se vršile.

Enako popolen zapisnik ima V. redni zbor 1. 1924 v Clevelandu. Ker pa je od prejšnjega zbora preteklo samo leto, so bili referati krajši in poročila funkcionarjev niso bila tolikšna kakor na prejšnjem zboru.

Zapisnik šestega rednega zbora JSZ., ki je priobčen v tej številki, obsega 26½ strani drobnega tiska. Je torej zelo obširen, in ako bi rabili večje črke in bi ga izdali v knjigi, bi obsegala okrog sto strani.

Zapisniki zadnjih treh zborov JSZ. se po popolnosti lahko kosajo z zapisniki vsake organizacije, ki jih priobčuje v izčrpnih. Zapisnikarjem naših zborov in uredniku Proletarca dajo veliko dela, in izvrši se ga brez odškodnine, razun nekaj malega zapisnikarjem. Za isto delo bi morala plačati SNPJ. ali pa HBZ. od dve do tri sto dolarjev (brez tiska). To navajamo, ker je dobro da so tudi take stvari zabeležene, posebno v poduk tistim našim "kritikom", ki vpijejo da pri nas ni dela, dasi dobro vedo da ga je toliko da se takih služb ne izplača "jemati". Boljše je npr. dobiti \$25 za udeležbo na eni seji, ali \$100 za 4 seje, kakor pa delati za socialistično organizacijo od 12 do 15 ur dnevno in to za plačo, ki je samo podobna plači. Ker pa je na svetu vedno poleg sebičnih tudi precej nesebičnih ljudi, zato gledajo prvi kako bodo kaj nagrabili, drugi pa skušajo koristiti ljudstvu.

Najboljši angleški socialistični tednik v Zedinjenih državah je "The New Leader". Naslov 7 E. 15th St., New York, N. Y. Naročnina \$2 za celo leto, \$1 za pol leta. Naročnino na "New Leader" ali za katerikoli drugi socialistični list lahko pošljete "Proletarcu", oziroma tajništvu JSZ., ki jo bo odposlalo naprej zaeno z drugimi naročninami ki prihajajo v naš urad.

IZ DRUGIH LISTOV.

“Zmaga”,

Pod gornjim naslovom je priobčil milvaški “Vestnik”, ki ga urejuje Frank Novak, bivši urednik “Delavske Slovenije”, sledečo notico:

Eno leto je minilo, kar se je vršila konvencija S. N. P. J. v Waukeganu. Pred enim letom je bil z velikim kričanjem ustanovljen “Progresivni blok”. Pred enim letom, je bil obsojen prejšni urednik Delavske Slovenije med “žute” ker ni hotel podpirati “progresivnega” bloka. Pred enim letom je bilo po gotovih diktatorjih sklenjeno, da se preseli Delavsko Slovenijo v Chicago, ker takratni urednik ni veroval v revolucijo “jutri”, v Ameriki. Pred enim letom je bilo določeno, da se ga vrže iz stranke, ker je poznal Ameriko bolje kakor pa Zinovjev. In te dni je prišla zmaga — Delavska Slovenija je pričela izhajati v trikrat manjši obliki — mali listič na štirih straneh. — Tisočaki so šli, revolucije pa še od nikoder ni!

Kaj so bili uredniki današnjega “Radnika” med vojno.

Čikaški “Novi Svijet”, okoli katerega se zbirajo bivši komunisti, je priobčil o “preteklosti urednikov in drugih funkcionarjev pri “Radniku” v izdaji z dne 16. septembra med drugimi sledeče “žarulje”:

KO MOŽE OVO RAZUMETI?

Tražeći “mladih” pogrješaka u starom “Radniku”, nadjem jednu stvar, koju je vrlo teško razumjeti, a još teže odgonetnuti, što su urednici “Borbenog Dailya” htjeli da kažu! Jako često se mijenjaju “urednici”, pak ne mogu znati u koje vrijeme i ko je pisao, ali evo što je napisao:

“Medju Hrvatima je ostao stanoviti dio oportunistički, koji spadaju medju socijalpatriote; medju srbima i slovincima ih bijaše, koji su zapravo spadali medju ljevicu-internacionalce. Tako su srbski i slovenski radnici ostali bez svoje “borbene” proletarske štampe! Dok su slovenski radnici imali i nadalje svoj “socijalistički” organ “Proletarec”, dotle su srbski radnici ostali bez ikakove novine”.

* * *

Je li možda ovo pisao Krznarić, koji je za vrijeme rata po St. Louisu hvatao socijaliste i kao bik bučio na sve, što je i malo bilo crveno?

Je li to pisao Bojanović, koji nema ni pojma o ovdašnjim prilikama za vrijeme rata i o stanju radničkog pokreta? Ili moguće Čučković, koji je za vrijeme registriranja pljunuo na svoju socijalističku knjižicu, samo da bude oslobođen? Je li ti pisao Lojen, koji je za vrijeme rata pravio katran u Ohio? Je li to produkcija Borića, koji je za vrijeme i nakon rata držao molitvenike u ruci? Ili je to djelo jednoga od onih, što su na Wentworthu prizicali vjernost austrijskom caru i plakali nakon smrti Franje Josipa i grozili se, da će sve biti, pa i hajduci? — Ja ne znam! Al ko pisao da pisao, treba nam razjasniti slijedeće:

Koji su to bili medju Hrvatima, koju su spali medju oportuniste i socijalpatriote? Da li moguće Maravići, Bogosavljevići, Peići i drugi, koji bjehu i te kako vrli

patrioti i pristaše rata, a sada su medju čelijašima?

Onda — koji si tu bili medju Srbima i Slovincima, koji su spadali medju “ljevicu-internacionalce?” Pa konačno — ako su srpski i slovenski radnici ostali bez svoje borbene štampe (naime ljevičari-internacionalci) i ako su našli svoju pravu novinu, koju su mogli razumjeti u hrvatskom jeziku — kako se u istom pisanju “Radnika” veli — onda je li se ta novina zvala “Radnička Straža” i da li su toj novini bili urednici Cvetkov i Kutuzović?

Dragi i mili moji čelijaši, ajte glasno i jasno razjasnite i odgovorite tako, da vas i ostali razumiju, koji ne znaju čitati izmedju crnih slova i praznih redova!

“Vestnik” o spominih na “D. S.”

Milvaški “Vestnik” piše:

“Pred enim letom je izjavil Chas. Novak, ko se ga je svarilo pred gonjo proti SNPJ.: “V šestih mesecih bo stalo 65% članov te organizacije za Pogresivnim blokom.” Šest mesecev kasneje ni bilo več bloka, dvanaest mesecev kasneje pa že tudi ne matere, katera je bila določena, da ga doji.

Nekdo je rekel isti osebi: “Razmere so vedno močnejše kakor človeška volja,” ter dobil za odgovor: “Tako ne govori dober komunista.” Danes, ko ni več Delavske Slovenije, bodo mogoče razmere tako močne, da se bo nekdo od njih nekaj naučil — mogoče.”

Tako prejšnji urednik “D.S.”, ki je padel pri radnikoveh in C. N. v nemilost, ker jim je povedal resnico.

Kriza v premogovni industriji v Sloveniji.

V začetku septembra je dobila Trboveljska premogokopna družba od prometnega ministrtva vlade v Belgradu brzozjavno obvestilo, da premoga iz privatnih rofov ne bo več naročala do nadaljnjega obvestila. Kakor je prišlo to obvestilo nepričakovano, tako nepričakovano je omenjena družba še isti dan (4. sept.) ustavila obrat v svojih premogovnikih v Hrastniku, Kočevju in Rajhenburgu. Nekaj dni po tem je ustavila, oziroma omejila obrat tudi v Trbovljah. Več tisoč premogarjev in njihovih družin je tako prišlo ob vsa skromna sredstva za preživljanje. Delavstvo je sklicalo protestne shode, pritiskalo na družbo in vlado, da naj se napravi krizi konec, toda kadar gospoda vojuje svoje boje med seboj, se ne ozira mnogo na klice gladnih delavcev, njihovih žen in otrok.

Vlada je najboljši odjemalec Trboveljske družbe, ki naroča premog največ za železniški obrat. Ali med njo in družbo se je vnel spor, kakor posnemamo iz enega lista, največ vsled tega ker je družba baje računala vladi odušerke cene in da ga je urivala državnim železnicam na ta način, da je podkupovala visoke državne uradnike. Drugo poročilo trdi, da sta v Trboveljski družbi dve skupini, ki se borita za kontrolo, in vlada je baje s to odpovedjo prišla na pomoč slabjši skupini, da ji s svojim pritiskom pomaga na vodstvo družbe in s tem do kontrole njenih profitov.

Bilo tako ali tako, dejstvo je, da plačajo stroške takih bojev delavci in da profiti družbe niso v nobenem slučaju dosti oškodovani. Mizerija zadene samo delavca.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

O VTISIH S VI. ZBORA J. S. Z.

WEST ALLIS, WIS. — Ko sem se vrnil s VI. rednega zbora JSZ. v Chicagu, sem se odločil spolniti svojo dolžnost in pomagati izvršiti nalogo, ki nam jo je dala eksekutiva v pogledu povečanja "Proletarca". Dasi ne odobravam naredbe v polni meri, sem vendarle z njo, ker jo je sprejela večina in zato se z njo tudi jaz zadovoljujem.

Za milwauško-westalliško okrožje je v glavnem pripomogel za dopolnitev kvote klub št. 37 JSZ. Pričakujemo nadaljnih navodil, kajti s sedanjo obliko "Proletarca" tukajšnji naročniki niso zadovoljni. Še na zboru sem obljubil pisati o tem, vzrok, da nisem tega storil že prej, je pa naveden zgoraj.

Kar se zbora samega tiče, potrebuje po mojem mnenju nekoliko kritike. Čas v katerem smo morali končati zborovanje, se mi zdi prekratek. Radi omejenega časa smo bili primorani v marsikakšni važni zadevi hiteti z razpravo in storiti sklep v naglici, dasi bi ta ali oni rad povedal svoje misli. Jaz sam bi lahko porabil par dni vsega skupaj, ako bi hotel povedati vse svoje misli in potolažiti samega sebe. Imeti bi morali za časa zbora vsaj en javen shod, kar bi podaljšalo naše zborovalne ure, tako pa smo imeli samo banket. Za bodoče že sedaj priporočam, naj zbori JSZ. zborujejo več kot tri dni in delegatom naj se preskrbi boljše sedeže kot zadnjič. Tudi v prehudi vročini smo zborovali. Umestnejše bi bilo obdržavati naše zборе preje v spomlad, ali pa v jeseni, namesto v sredi poletja, in s tem mislim bo zadovoljeno vsi delegaciji.

Zbori kakršne obdržuje vsake dve leti JSZ., so potrebni in imenitni. To smo videli tudi na našem julijskem zboru. Razmere zahtevajo, da te zборе napravimo bolj splošne, da bodo njihovi sklepi prodrli še globokeje v ljudske množice. Delegatje, ki pridejo na naše zборе, ne pridejo za mastne plače ker jih ne dobe, ampak zato ker se zavedajo važnosti svoje naloge in naloge ki jo ima JSZ. Zavedajo se, da je nekdo pozvan vršiti organizatorično in izobraževalno delo med našim delavskim ljudstvom in ta nekdo je JSZ. Socialistično gibanje je poklicano, da spreobrača nezavedne delavce k zavednosti, da uvaja neorganizirane v organizacijo, in da se bori proti nasprotnikom delavstva, pa bili to korumpirani politiki kapitalističnih strank, ali hinavski prijatelji, ali pa "voditelji", ki bi za judeževe groše izdali delavske stvar. Delavci imajo vsakovrstne nasprotnike in naš boj velja vsem.

Naše najboljše sredstvo v borbi proti sovražnikom je naše časopisje. Na zboru v Chicagu sem zastopal stališče, da moramo glasilo JSZ. razširiti in v ta namen sem agitiral za spremembo oblike. To je še danes moje stališče. Gradivo, ki ga prinaša Proletarec, zasluži boljše in lepšo suknjo. Čas je bil ugoden ne le za povečanje, ampak tudi za spremembo oblike kakršno imajo dnevni časopisi.

Ze pred letom sem naglašal, kako potrebno je list spremeniti iz revije v časopisni format. V ta namen je izdal klub št. 37 predlog, ki je vseboval med drugim

točko, da se Proletarca spremeni v časopisno obliko in da se podzame kampanjo za njegovo razširjenje. Eksekutiva predloga ni odobrila pač pa sporočila, da na podlagi pravil lahko iščemo podpore pri klubih, in če bi jo dobili dovolj, bi šla stvar na splošno glasovanje. Naš takratni namen je bil, da bo v novi obliki Proletarec ne le večji, ampak tudi privlačnejši. Priobčeval naj bi vse, kar spada v tak list. Namesto, da bi dopisniki silili s stvarmi agitatoričnega značaja za našo stvar v Prosveto, kjer imajo cenzuro, bi jih priobčevali v Proletarca, ki je politično glasilo delavske politične organizacije, ne pa podporne. S tem bi dobil Proletarec več sotrudnikov in več zanimanja med čitatelji, dopisniki pa bi imeli več svobode pisati za našo stvar kakor jo imajo v Prosveti.

Ako bi bila takrat eksekutiva odobrila predloge kluba št. 37, bi se takoj ko bi dobil obvestilo o sprejemu odpeljal v Chicago in predložil upravnemu odboru svoj "skrivni" načrt. Prepričan sem, da bi bil sprejet, in "Proletarec" bi danes izhajal v Milwaukee in ne več v Chicagu.

Mogoče je eksekutiva pričakovala, da se naš klub obrne po podporo za svojo iniciativo na klube, a ker bi to zahtevalo kampanjo v listu in mogoče v cirkularjih, smo stvar rajše opustili, kajti Proletarec je bil tedaj napadan od strani vseh nasprotnikov in zato tega vprašanja nismo rinili pred članstvo.

Sedaj pa, ko je odbor sam podvzel kampanjo za ustanovitev fonda katerega namen je povečanje Proletarca, bi šel lahko dalj in spremenil tudi obliko. Marsikdo, ki se bi nanj naročil, pravi, da ga v tej obliki noče, in dobe se, ki tudi naročnine ne ponove iz istega vzroka.

Zame forma ne dela nobene razlike. To omenim, da ne bo kdo mislil da sem ravno jaz najbolj siten, kot morda misli s. Terčelj po tamkajšnjem delegatu. Zdelo se mi je kot da bi me poljubil, kajti oba imava enako prepričanje. Pripomnim naj, da na zboru ni Radelj odločeval. Udal se je sklepom večine, a svoja mnenja je ohranil.

Tudi v vprašanju Narodnega doma v Chicagu sem skeptičen. Še bolj odkrito kakor na zboru povem tukaj, da bodite pri gradnji istega previdni, ker bo stvar nevarna, če se bi kaj na nas zanašali, vsaj ne kot na skupino. Pri nas izgleda da bo še za domače narodne domove kampanja utihnila. Ako bi pričel agitirati med tukajšnjimi rojaki za čikaški dom, se bojim, da bi me silili v Wavatoso, kjer je zavod za umobolne. Najprvo utrdimo svojo Zvezo, stranko in Proletarca, potem šele začnemo lahko z akcijo za skupen narodni dom, če ga v Chicagu v resnici potrebujete, toda jaz mislim da že imate kam domov.

Še par let, in SNPJ. bo šla z vrhunca svojega napredka navzdol in bo pričela pešati kot vse ostale. Takrat bo prostora dovolj brez vsake konkurence. Drugače bi lahko prišlo do nasprotstva, če bi še socialisti odprli svoj dom in škodovali jednotinemu. V slednjemu naj se da boljše ugodnosti kulturnim in izobraževalnim društvam in ob enem Proletarca tiskati v tiskarni SNPJ. pod najboljšimi pogoji in najnižjimi možnimi stroški. — Joe Radelj.

SODRUGU RADELJNU V POJASNILO.

JSZ. ni podvzela nikake akcije za slovenski narodni dom v Chicagu, ampak za svoj dom v interesu svojih aktivnosti. To je bilo v Proletarcu tolikokrat in tako obširno pojasnjeno, da so nadaljna pojasnila sploh nepotrebna. Akcijo za narodni dom v Chicagu vodijo gotova društva, združena v Zvezi slovenskih čikaških organizacij, ne pa JSZ.

Kakor je v interesu milwauške socialistične organizacije in milwauških socialističnih listov ter unij, da so vsi uradi nastanjeni v skupnem poslopju, kakor je v interesu socialističnega gibanja v New Yorku, da ima svoje poslopje (People's House), tako bi bilo v interesu socialističnega gibanja med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki, ako bi imelo svoj dom. Vse progresivne unije in tudi druge imajo svoje domove v interesu svoje unije, in ne samo delavstva tistega mesta, v katerem je dom. — JSZ. nima v mislih zgraditi dom, ki bi odgovarjal namenom pivnice, ampak dom, kateri bi omogočil razširjenje naših aktivnosti. In JSZ. bo dobila svoj dom, kedaj in kolikšnega, pa je seveda odvisno od KOOPERACIJE.

V ostalem, dom SNPJ. ni dom naše zveze. Nekoč smo iz Clevelanda dobili čisto resen nasvet, takorekoč protest, čemu ne najememo urada za Proletarca in JSZ. v poslopju SNPJ. Drugi, celo v Chicagu, so hoteli, da ne smemo najeti za predstave nobene druge dvorane, četudi so vedeli, da oder v nji ne odgovarja velikim predstavam, kakršne zahtevajo mnogo sprememb in kulis. Ampak s pojasnjevanjem se ljudem počasi dopove tudi to, da SNPJ. ni zgradila svojega doma za JSZ. ampak zase, in nadalje, da JSZ. ne računa da ima v tem domu kaj več pravice kakor vsakdo drugi ki v njemu najame dvorano za seje ali za priredbo. Dobro je, da so naši sodrugi v tem povsod na jasnem.—*Uredništvo.*

AKTIVNOSTI KLUBOV J. S. Z. V CLEVELANDU.

Zadnje seje clevelandskega in collinwoodskega kluba JSZ., kažejo vse znake, da se je nekaj začelo premikati naprej — da smo se končno zbudili iz povojne malomarnosti. Aktivnost in delovanje so besede, ki jih človek vedno bolj pogostoma sliši — vedno bolj pogostoma opaža v dejanju. Od prvega sodruga do zadnjega, vsi se zavedajo, da sedaj ko smo zopet na volilni listini, bo treba trdneje prijeti, da bo treba delati s tisto silo, kot se je že delalo pred nekako desetimi leti.

Klub šte. 27 v Clevelandu je že izvolil odbor, katerega naloga je izdelati in predložiti načrt o organiziranju dela v slovenski naselbini. Misli se pač takole: Okraj kjer živijo Slovenci in deloma tudi druge narodnosti se naj razdeli v precinkte kot je to že bilo nekoč, ali pa v ulice. Vsak sodrug bo imel svoj precinkt ali ulico, kjer bo raznašal kampanjske letake v času agitacije za jesenske volitve in ob drugih prilikah. Dobro bi bilo, da bi vsakdo, gotovo neprisiljeno, obiskal vse Slovence v svojem precinktu z namenom, da pridobi novih naročnikov "Proletarcu". Somišljenikov imamo veliko, čemu torej ne bi izrabili te lepe prilike?

Dalje se klub bavi s problemom, kako pripraviti sodruga, da se bi bolj redno in v večjem številu udeleževali sej. Nekaj se je že ukrenilo, a rešitve še nismo dobili. Upanje je, da se bo tudi temu problemu v kratkem prišlo do dna. Istočasno se tudi izdeluje načrt, kako zvišati število sodrugov v klubu na 100 do novega

leta. Posamezni sodrugi so že začeli agitacijo med svojimi prijatelji in znanci v ta namen. Na prihodnji seji se bo pokazalo do katere meje so bili uspešni.

V jeseni bosta oba kluba skupno dobila kakega agitatorja iz Chicage z namenom razviti kampanjo za razširjenje Proletarca. V tej daljši in intenzivni kampanji se misli nadkriliti vsak dosedanji rekord v zgodovini "Proletarca". Bržkone bomo dobili sem našega agilnega upravnika sodruga Žagarja. Več kasneje.

Nemajhna je naloga, katera čaka collinwoodskega klub, kakorhitro bo v Collinwoodu otvorjen Slovenski delavski dom. Čas, da gredo na delo je že sedaj. Prej ali slej bodo itak morali vzeti duševno vodstvo collinwoodske naselbine v svoje področje. Kdo neki naj bi bil drugi, če ne socialistični klub šte. 49?! Zato je dobro, da se takoj pripravi na organiziranje svojega pevskega zbora, svojega dramatičnega odseka, svojega delovanja med Slovenci v Collinwoodu. Čas zato je sedaj, torej nikar ne odlašajte, sodrugi, kajti le v delu je razvoj in zadovoljstvo nad uspehi. Ne da se oporekati, da razmere niso nič kaj ugodne, ali tudi se ne da oporekati, da bi se ne zamoglo začeti počasno in smotreno organiziranje vseh klubovih sil in moralnega pritiska, da čimpreje pride do tiste stopnje na katere spada. Sodrugi v Collinwoodu na delo! Organizirajte svoje odbore, preštudirajte položaj, in nato neumorno na delo do cilja, ki si ga boste postavili. Pogum in dobra volja za delo sta edina pogoja za zaželjen uspeh. Moči in voljo imate, pričnite s širjenjem svojega delokroga na prihodnji seji.

Kaj pa klub šte. 27? Ta bolj in bolj večja svoje aktivnosti. Lansko leto je obnovil delovanje na dramskem polju in organiziral angleško večerno šolo, katero ima še danes v svojem področju. Ta dva "odseka" zelo povoljno napredujeta. Ustvarila sta precejšen del dobrega razpoloženja, kateri sedaj prevladuje napram "klubovcem" v Clevelandu. Pevski zbor "Zarja" raste v svoji orjaški moči od leta do leta. To sezono, mislim, da bo priredila dva lepa koncerta, in bržkone bo tudi dala nekaj pevcev in vse potrebno, da se zopet priredi opereto "Kovačev student" na Novega leta dan za Slovenski narodni dom.

To so le dosedanje aktivnosti in načrti klubov. Ostanje h koncu še eden: predavanja pod okriljem Ohijske konference. Kako se bo ta organiziralo, bo podrobneje poročal njen tajnik, sodrug Anton Garden.

C. sotrudnik.

DRUŠTVO SLOVENSKI DOM S. N. P. J. PRIREDI ZABAVO 9. OKTOBRA.

CHICAGO, ILL. — Letošnja sezona zabav, kot izgleda iz seznama priredb, bo v Chicagu zelo bogata. Ena izmed prvovrstnih veselje bo gotovo priredba društva Slovenski Dom št. 86 SNPJ., ki se bo vršila v soboto 9. oktobra v dvorani SNPJ. Plesalcem bo sviral Koludrov orkester. Ena posebnost te zabave bo šaljiva pošta. Naši poštarji bodo skrbeli, da bodo dopisnice uročene tistim katerim bodo naslovljene, torej ne bo pomot, kot se včasih dogode v vladnem poštnem obratu.

Društvo Slovenski Dom se prišteva med resnično napredna društva SNPJ. Je včlanjeno v Izobraževalni akciji JSZ. in na prošlem zboru JSZ. je bilo zastopano s svojim delegatom

Vabimo članstvo društev SNPJ. in drugo slovensko občinstvo, da nas v soboto dne 9. oktobra poseti v čim večjem številu. Pričetek zabave bo ob 7. zvečer..

AKTIVNOSTI KLUBA ŠT. 1, J. S. Z.

Prihodnja dramska predstava. — Volilna kampanja in prispevki kluba. — Koncert pevskega zbora "Sava". Predavanja in diskuzije.

CHICAGO, ILL.—Klub št. 1 je na prošli seji zaključil obdržavati vsaki mesec poseben sestanek, oziroma diskuzijske seje, predavanja in debate. Izvolil je tudi poseben odsek treh članov, katerega naloga je, ako mogoče, organizirati ožji diskuzijski krožek, ki se bi shajal enkrat na teden.

Priprave za uprizoritev drame "Hrbtnica", ki jo bomo videli prvič na odru v nedeljo 24. oktobra v dvorani ČSPS., dobro napredujejo, kot so poročali seji člani dramskega odseka. Odbor klubovega pevskega zbora "Sava" je poročal, da se udeležuje vaj do 30 pevcev in pevk, in v kratkem bo prišel klubov zbor nad to število članov in članic. "Sava" torej beleži v teku par mesecev lep napredek, triumf pa hoče doseči s svojim koncertom v nedeljo 5. decembra v dvorani SNPJ. Vse pevске točke bo izvajala s svojimi močmi. Poleg pevskih točk bo na sporedu nalašč za ta koncert prirejena igra s petjem, ki jo uprizorita dramski in pevski odsek kluba skupno.

Po prošli seji je s. Frank Alesh predaval o naših pevskih zborih in rečeh, tikajoče se glasbe.

Sejo je posetil s. W. R. Snow, tajnik illinoiske soc. stranke, in apeliral na članstvo za sodelovanje pri nabiranju peticijskih podpisov in za gmotne prispevke v kampanjski fond. Stranka je izdala v ta namen poseben "liberty bond", na katerem so slike vseh velikih socialističnih mislecev, ameriških in drugih. Dobi ga vsakdo, ki prispeva v kampanjski fond v Illinoisu \$5 ali več. Na tej seji so prispevali, ali pa obljubili prispevati \$5 vsaki za volilno in organizatorično kampanjo v Illinoisu, Angeline Tich, Andrew Kobal, Albina Logar, John Hujan, Andrew Miško, Jos. Oblak, Chas. Renar, John Olip, Filip Godina, Justin Saitz in John Lipuzich. Snow je poročal, da sta pred to sejo prispevala vsaki \$5 v ta fond tudi Chas. Pogorelec in Frank Zaitz. Poleg tega se je nabralo med ostalimi člani in članicami na seji v kampanjski fond \$13, klub pa je iz svoje blagajne prispeval \$25. Kar je v Chicagu organizacij naše stranke, jo podpira z največjimi svotami židovski dnevnik "Forward", ki ji da od časa do časa po nekaj stotakov, izmed klubov, to je posameznih organizacij, pa je sedaj klub št. 1 na prvem mestu. Tudi organizacija št. 20 JSZ. veliko prispeva. — P. O.

SODRUGINJA SENDER BO PREDAVALA 10. OKTOBRA V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — Znamenita nemška socialistinja Tony Sender, članica nemškega rajhstaga, bo govorila v Chicagu v nedeljo 10. oktobra ob 2:30 popoldne v Douglas Park auditoriju na Ogden in S. Kedzie Ave. Govorila bo angleško. S prihodom sodruginje Sender v Chicago se nudi tukajšnjemu delavstvu redka prilika čuti eno najmarkantnejših oseb iz nemške socialne demokracije. — P. O.

SODRUGOM IN SOMISLJENIKOM V COLLINWOODU.

Sejo kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldan v Kunčičevi dvorani, Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš log. Sodrug, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se redno sej, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov.—TAJNIK.

"KDOR DRUGIM JAMO KOPLJE, SAM VANJO PADE".

GLENCOE, O. — Za naše hrvatske prijatelje v njihovi workeraški sekciji je bila vest o smrti "D.S." kakor mrzel curek, ki se vlije po hrbtu. Marsikdo izmed njih se je vprašal, ali pa vprašujejo drug drugega, kaj je vzrok. Nekateri se zgražajo nad Charletom, eni pa so zvalili vso krivdo na "socialpatriote", ker niso hoteli poginiti in prepustiti Charletu delavsko rajo, da bi jo "odrešil".

Spominjam se, kako so hrvatski agitatorji planili med naše delavstvo, ko je Veranič prodal svojo Slovenijo Radniku za tri tisočake in je tako dobila komunističen blagoslov. "Sedaj bo konec Proletarca," so nam zatrjevali, mi pa smo jim rekli: "Počakajte leto ali dve, boste potem — prerokovali!" V prvi številki pod novimi gospodarji je "D.S." pisala, da jo ne bodo urejevali ljudje v cilindru in fraku, kar je bil en apel na drhalske nagone — češ, Proletarca urejuje škricarija! Poznam vse urednike kar jih je imel Proletarec in vem, da svoje uredniške sobe niso imeli "ozaljšane" s cilindri in fraki. Vem tudi, da je treba uredniku Proletarca težko delati, kar lahko vedo tudi vsi tisti nasprotniki, ki imajo sami kaj izkušenj v takem poslu. Jaz jih nimam, ali mi je notranje poslovanje tako dobro znano, da sem si pridobil vpogled tudi v take posle kot je uredniško delo pri Proletarcu. V uredništvu in upravnih delih Proletarca garajo in dobro gospodarijo, zato se jim je posrečilo izveliči list iz najtežjih kriz v najtežjih časih. Pri "D.S." pa teh stvari niso znali, zato je izgnila vzlic temu da se je pojavila ko je bil sentiment za tak list ugoden, in je imela na svoji strani več tisoč kikirjev, ki so jo pozdravili zato da jim bo pomagala kikati.

Sedaj jo je konec. Naj v miru počiva, in naj ji bodo odpuščeni njeni grehi!

Nace Žlemberger.

PEČARIČ O NAPREDKU IN DRUGEM.

St. Michael, Pa., je naselbina v prijazni dolini med kraji South Fork, Beavertdale in Dunlo. Tukaj (v St. Michaelu) je samo en premogovnik, v katerem je delo jako naporno. Premogova žila ima od 3 do 4 čevlje debelosti, pomešana s kamenenimi žilami. Premogarji imajo vsled tega toliko več neplodnega in neplačnega dela. Rov obratuje po sistemu odprte delavnice; tukajšnje delavstvo v splošnem ni organizirano v uniji. U. M. W. torej pri nas nima trdnjave in v mnogih drugih kempah tudi ne, kar je slabo za organizirane in še bolj za neorganizirane rudarje.

Tu je 20 slovenskih družin in nekaj samcev, ki bodo šele tvorili družine, ako ne ostanejo samski. Z napredkom se ne hvalimo, ker ga nimamo. V poletju smo priredili par društvenih piknikov, ki so bili uspešni, in to je vse, kar smo storili v družabnem oziru; pikniki seveda niso znamenje napredka, in to priznamo, večinoma, pa se ne ukvarjajo niti s takim premišljevanjem. Kulturno ne delujemo, in se nam ne zdi potrebno. Zase sem mnenja, da bi bilo potrebno, in upam, da imam v tem mnenju pristaše vsaj drugod, ako jih tukaj nimam.

Bratje, čemu se bati dela za napredek? Čemu se branite "Proletarca"? Naročite in čitajte ga, kajti ako se boste seznanili s tem učiteljem, vam ne bo nikdar žal, žal pa vam bo, ker ga niste pričeli čitati že prej, že davno! "Proletarec" je edino glasilo slovenskega politično organiziranega delavstva, in edin strogo de-

lavski list, ki ima določen program in zanj deluje. Bori se proti kapitalizmu otvorjeno, brez zavijanj, in propa-gira program stranke kateri pripada. Socialistična stranka je ena izmed mnogih delavskih skupin, ki je ostala na pozorišču. Delavci, bodite uverjeni, da no-bena druga stranka vas ne bo rešila razun socialistič-na. Ako je danes slabo, ni to krivda stranke, ampak naša, ker se je ne oklenemo. Lovili ste se za razne stranke, ki so nastale v preteklih sedmih letih, a so iz-ginile in vi ste postali mlačni še bolj kakor prej. Ko-liko hrupa so počeli komunisti! S svojo "D. S." so ga zanesli tudi med nas, da je grmelo kakor da se kar potapljam v preobratu. Ali kakor je zahrumelo, tako se je poleglo. Oznanjevalci viharja so se pomirili, in "D. S." tudi nema više.

Ne pustimo se zavajati! Ne nasedajmo praznim obljubam! Odzovimo se klicu, ki nas vabi v organiza-cijo in borbo!

Ni moj namen koga žaliti. Delavec svojega brata delavca ne žali, ako ga vabi in opozarja, naj se pri-druži tistim, ki se bore za boljše družbo in za pravico. Kaže mu le pogubnost njegove mlačnosti in ga svari pred napakami in nevarnostmi od strani zavajalcev.

Vem, da nisem veččgak v poznavanju socializma, a rečem, da razumem njegove osnovne nauke, da sem zapopadel njegova načela in da pojmujem njegov ta-kojšnji program. V to mi je pripomogel moj učitelj, naš "Proletarec"!

Bratje sotrpini, sezite po tem listu tudi vi in ga čitajte enako pazno kakor ga čitam jaz. Izprevideli boste, da bo čitanje "Proletarca" vam v korist. Naj ne bo v letu 1927, ki je blizu, nobene naše družine, ki ne bi čitala "Proletarca".

Henrik Pečarič.

DESETLETNICA PEVSKEGA ZBORA "LIRA".

CHICAGO, ILL. — Slovenski pevski zbor "Lira" bo s koncertom, ki ga priredi v nedeljo 10. oktobra v dvorani SNPJ. praznoval slavnost desetletnice, ki je za slovenski pevski zbor nekaj redkega. Deset let življe-nja slovenskega pevskega zbora v Ameriki je precej dolga doba, kajti da se zbor vzdrži, je treba mnogih naporov in finančne podpore. "Lira" je imela nešteto težkoč, a jih je premagala in goji slovensko pesem vztrajno naprej.

"Lira" je mešan pevski zbor, ki je poznan sleher-nemu rojaku v Chicagu in marsikomu tudi drugje. Mnogo je že sodelovala pri raznih slovenskih in drugih priredbah, in za povračilo ne želi drugega, kakor da v nedeljo 10. oktobra napolnimo dvorano SNPJ. in pri-sostvujemo njenemu koncertu. Program se prične po-poldne, zvečer pa bo plesna zabava. Vstopnice pri vratih so 75c, v predprodaji pa so cenejše, zato si jih nabavite preje. Dobite jih pri članih in članicah zbora. — Prijatelj "Lira".

VESEL POPRAVEK.

V predzadnji štev. "Proletarca" sem poročal, da nismo nabrali zadostnega števila podpisov za nomi-niranje soc. kandidatov v Cuyahoga Co., okraj v katerem se nahajata Cleveland in Collinwood. Rekel sem, da smo sklepali iz neuradnih in nepopolnih poročil.

Zadnji teden so nas pa veselo iznenadili s poro-čilom, da JE ta okraj dobil zadostno število podpisov. Torej bomo imeli sedaj kandidate na okrajnem in dr-žavnem tiketu, in vspostavitev socialistične liste je po-polna.

To pokazuje, kaj vse se lahko doseže z delom. Do-

bili smo nad 25,000 podpisov v državi in več tisoč v tem okraju; pokazuje pa zraven še nekaj drugega, in to je: Če bi se sodrugi zavzeli, bi lahko dobili marsi-kateri kvoder v podporo "Proletarcu", marsikatero naročnino, če bi le hoteli. Oni, kateri so radevolje dali svoje podpise, ravnoisti bi šli agitatorjem na roko tudi v drugih ozirih, samo opelirati je treba nanje, kajti oni so naši simpatičarji. Na delo med njimi za razši-rjenje "Proletarca" in obenem za ohranitev sedanje po-večane oblike.

C. sotrudnik.

SHODI S. N. P. J. V MINNESOTI.

Društva SNPJ. v Minnesoti prirede s sodelovanjem gl. urada več shodov v raznih naselbinah. V soboto 2. oktobra bo prvi shod, ki se vrši v New Duluthu. Drugi bo v nedeljo 3. oktobra na Chisholmu. Na obeh bo med drugimi govoril Frank Zaitz, predsednik gl. nadzornega odbora SNPJ.

Na ostalih shodih v mestih železnega okrožja, ki se bodo vršili naslednji dve soboti in nedelji, bo go-voril Vincenc Cainkar, predsednik SNPJ.

F. ZAITZ BO GOVORIL NA SHODU V SPRINGFIELDU.

Springfield, Ill. — Tukajšnji klub št. 47 priredi v nedeljo 17. oktobra v Slovenskem domu veselico in shod, na katerem nastopi s. Frank Zaitz in drugi. Pri-četek shoda bo ob 4. popoldne, zvečer pa bo plesna zabava.

Volitve se bližajo, in treba, je, da smo aktivni v kampanji. Kakor druge, hočemo da tudi naša organi-zacija ostane v prednjih vrstah.

Rojake delavce v Springfieldu in okolici opoza-rjamo na to prireditev. Pridite na shod pravočasno in sporočite datum in drugo tudi tistim, ki ne bodo čitali tega naznanila. — *J. Ovea.*

LJUDJE SO PRIPRAVLJENI ZA ZABAVO VSE POTRPETI.

V čikaškem Loop, kjer so vsa važnejša gledališča, vidite pred nekaterimi kinoteatri ob večerih in nede-ljah procesije ljudi, ki stoje po poldrugo uro, predno dobe sedež v gledališču. Ne dobe ga zastonj, pa vzlic temu stoje kakor ne bi stali za nobeno drugo stvar razun kadar pričakujejo razvedrila. Največje "proce-sije" sedaj so pred Oriental Theatre, kjer vedri zabave željno rajo Paul Ash in njegov orkester. Za dopolni-tev programa je vsaki teden na sporedu daljši filem. V Chicago Theatre pride v tednu od 27. sept. Gilda Gray, plesalka, ki bo na platnu in tudi osebno nastopi. Pravi-jo, da je njena plača okrog \$10,000 tedensko. Po rodu je Poljakinja, oziroma je bila ko še ni bola zvezda. V Roosevelt je na sporedu še vedno film "Variety", v katerem nastopa res umetnik Emil Jannings. "Vari-ety" je producirala nemška filmska kompanija UFA v Nemčiji.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, pri-hajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

Naročite si knjigo "Beg iz teme". Vezana v platno stane \$1.75.

NAŠI ODRI.

“Hlapec Jernej in njegova pravica”.

Krivica organizirane socialne nevednosti je glavni vzrok, da danes, ko smo civilizirani 95% ljudi je svoj vsakdanji kruh v potu svoje nevednosti. In to je vse! Tudi preminuli in nenadomestljivi Ivan Cankar je to jasno videl, ko je pisal svoje največje socialno delo — Hlapec Jernej in njegova pravica. Jasno je videl, da pravice ni — da imamo samo neizvedljive postave. Pravice, v človeških čutih in srcih zapisane, ni videl nikjer, pač pa sebične postave, sedanjih in bivših vladajočih krogov. Kak paradoks za človeka, ki se postavlja, da je ustvarjen po božji podobi, da je nad živalmi, nad katerimi ga loči njegova “inteligenca”, katere pa, žalibog, družabno ni še začel mnogo izrabiti.

S tem predgovorom o njegovem delu, pogledjmo glavne obrise dela samega. Pri tem mislim prirejeno dramatisacijo, katero bo socialistični klub štev. 27 v Clevelandu uprizoril dne 3. oktobra ob osmih zvečer. G. Milan Skrbinšek je priredil igro v devetih slikah. In te so sledeče:

Prvi prizor se začne s sedmino pri Sitarjevih, kjer je stari Sitar umrl. Vsi so žalostni, le mladi Sitar, kateri je gojil upanje, da pride dan, ko bo zagospodaril in spodil Jerneja na cesto, ne. Jernej ga je po očetovsko ozmerjal radi njegove pijanosti, in to je dalo mlademu Sitarju povod, da je spodil Jerneja na cesto. On gre in napravi sklep, da se ne vrne dokler ne dobi pisano pravico, da je on gospodar hiše, on ki je delal štirideset dolgih let, in ne mladi Sitar.

Najprvo se napoti do župana, katerega vpraša za razjasnilo, na čigavi strani je pravica. Župan se mu roga, da spada, ako bo tako govoril med norce, a Jernej se ne zmeni zanj. V tretji sliki se odloči, da se obrne do sodnikov, kajti ti imajo zapisano pravico v bukvah s črno obrezo.

V četrti sliki se napoti na sodnijo v Ljubljano. Mladi sodnik dobro ve, da postave so — a pravice nikjer. Svetuje mu naj se vrne in prosi za ponižen kot v tisti hiši, v kateri je delal štirideset dolgih let. Jernej ga ne more razumeti. Kako to, da je cula, katero s seboj nosi obilno plačilo? Prazniška obleka in platnena srajca pravično povračilo za njegovo štiridesetletno delo? Sodnika in druge razžali, in raditega ga vtaknejo v ječo, kjer prebije skozi peto in šesto dejanje v družbi nekega potepuha, ki mu vdihne v glavo idejo o požigu Sitarjeve hiše, ako bi mu nikjer ne pomagali do pravice. Ta potepuh razgali sodobno postavo s sledečim modrovanjem:

“Zdaj ti verjamem, da res nisi kradel! Kdor zupa v pravico, ni kradel, ne ubijal. Ampak gorje tebi, ki nisi ne kradel, ne ubijal in si vendar prišel s pravico navzkriž! Hud in samopašen gospodar je pravica, ne da si oporekati. Če ti je nedolžnemu natovorila uboj, tedaj si ubijal, pa konec besedi! Če ti je natovorila kradež, si kradel z obema rokama! Pa reci, da si nedolžen, pa reci, da nisi ubijal, nisi kradel — joj tebi! Zmirom je boljše, da prideneš kar na lepem še par ubojev in kradežev, zakaj pokazal boš ponižno in skesano dušo. Pravici pa so prikupne take duše, pa

če so vse ciganske in z grehi obložene; zakrknjenih src ne mara, po nedolžnosti ne vpraša. Mene poslušaj, po meni se ravnaj. Jaz izhajam z njo prav pošteno; kakor soseda sva, ki se časih malo sporečeta, drugače pa živita, kakor je Bog ukazal. Danes me ukani ona, jutri jo ukanim jaz, pa sva obadva zadovoljna. Kadar me zaloti po nekrivem, se ne cmerim in ne delam pustih obrazov, temveč grešim takoj natanko v toliki metri, da je stvar poravnana. Tako izhajamo s pravico mi učenjaki in modrijani. Ne prerekaj se z njo, posebno če si nedolžen, se nikar ne prerekaj!”

Da, še hujše bije po tisti posvetni postavi in pravici, katero razgalja in bije v sledečem odlomku:

“... ali veš, sosed, kaj bi storil, če bi te tako poslušal in bi se tista tvoja vera izlila vame? Sel bi in bi najprej ubil sodnika in njegove pomočnike, nato še nekaj drugih ljudi, zakaj vsi so moji hudobni sodniki že od rojstva; naposled bi zažgal še to hišo, (tukaj je tista sugestija, katero kasneje Jernej uresniči) pa bi rekel: Glejte, Bog je poslal pravico na svet, jaz sem slišal njegovo besedo pa sem napravil po njegovi zapovedi. —

Iz ljubljanskega zapora se Jernej odpravi k samemu cesarju na Dunaj, da tam dobi pravico, tam kjer jo režejo. Na Dunaju ga dobi v roke sodnija in policija, ki ga pošlje nazaj odkoder je prišel.

Ko se je povrnil ga dobimo v župnišču kjer naravnost tirja pravico od Boga. Tako govori Jernej: “Ne bom prosil in ne bom jokal, moja pravica je božja pravica; kar je sam ustanovil, ne bo razdiral, kar je govoril, ne bo tajil! Dolžnik je moj; ne klečim — stojim pred njim in tirjam!” Župniku pa: “Razsodite! Tisto besedo recite, ki sem čakal nanjo toliko grenkih dni: ali je pravica, ali je ni — ali je Bog, ali ni Boga!”

Župnik ga spodi vstran, bogokletnika. A Jernej, zapuščen od vseh, pravice nikjer, se odloči za zadnji korak. Pod nogami potepta vse človekove postave, vsa verna samoobvladanja in vso moralšč — napoti se k Sitarjevi hiši, k svoji hiši — in jo zažge.

NENAROČNIKOM.

Ta številka “Proletarca” je izšla v 4,000 izvodih. Dobil jo bo v roke marsikdo, ki ni naročnik. Povečana cirkulacija je namenjena članstvu društev izobraževalne akcije. Nismo jim jo poslali toliko kolikor imajo članov, ampak omejeno število, zato da pridejo vsi poslani iztisi v roke čitateljem, ki se udeležujejo sej društev.

Na vse te apeliramo, da “Proletarca” ki ga imajo v rokah prečitajo, in se nanj naroče, ako smatrajo, da je delavsko glasilo vredno da ga delavci čitajo. Ako ne morete poslati naročnine za celo leto, pošljite polletno. In ne odlašajte — češ — bom že enkrat naročil. Naročite takoj, kajti drugače je mogoče, da “enkrat” nikoli ne pride.

Slika ni nič kaj prevesela, a prorokuje marsikaj. Človeštvo tava v krivici na svoji poti do pravice. Kdaj jo dobi je vprašanje. Ali je ne bo dobilo drugače kot s silo — z revolucijo — ali se bo dalo izravnati mirnim potom — potom ljudi samih? Eno pa ostane, v tej igri je Cankar podal vse svoje nazore in razmišljanja o posvetni krivici in izkoriščanju ljudi v splošnem.

Podan kratek obris vsega dejanja vam bo pripomogel, da boste lažje razumeli celo igro, katera ni težka. Vsi, ki se zanimate za dramatiko, za družabni napredek in osamosvojitve človeštva, pridite 3. oktobra v Slovenski Narodni Dom ob osmih zvečer ter obiščite Jerneja, kateri je koncem konca simbol našega tavanja in trpljenja na tem svetu.

Vstopnice se dobe v predprodaji v sladšičarni Mrs. Mary Kushlan v Domu. Cene so od 50c do \$1.25. Vabljeni ste vsi: sodrugi, somišljeniki in sploh vsi, katerim je do dobrega užitka in spoznanja krivice sedanjega ustroja družbe.

Dramski odsek.

“Ignis Sanat”.

Prošlo nedeljo je v dvorani ČSPS. v Chicagu uprizoril Rad. Dram. Zbor Nada, pripadajoč Jugosl. Prosvj. Udrženju, dramo v 4. dejanjih “Ignis Sanat”, katere avtor je Leonid Andrejev. Šel sem na to predstavo, da vidim, ako je kaj razlike med našo in hrvatsko avdienco na dramskih predstavah, in v čem so druge razlike. Pred igro je sviral orkester Zvonimir arijo iz opere Il Trovatore. Zatem je zaigrala Miss Tomić neko skladbo na glasovir.

Udeležba je bila prilična, toda dvorana ni bila polna. Program se je imel pričeti ob 3., a začel se je malo pozneje. Pri nas se začne navadno uro pozneje.

Dramo samo ne bom opisaval. Zadostovalo bo ako omenim, da je globoko filozofično delo, pregloboko za igralce ki jih imajo taki dramski zbori na razpolago, in pregloboko za avdienco, v kateri jih je le mal odstotek, ki delo v resnici razumejo.

Kostumi igralcev so bili dobri, tudi maske so bile pri njih zelo dobre, pri drugih pa primeroma dosti dobro zadete, a ne pri ženskah. Ako nastopajo vsi igralci v ruskih kostumih, čemu naj bi bile ravno ženske izjema? Obleka, ki sta jo igralki imeli na sebi, nikakor ni soglašala s kostumi drugih, niti ni bila pravična za vloge, ki sta jih imeli.

Ivan Jurinić v vlogi “Save”, ki je v igri vodilna in najvažnejša, je storil kolikor je mogel, ali kos ji ni bil. Ni se “svetil” nad drugimi vlogami, in na gledalca ni napravil vtisa, da je v resnici to kar bi imel biti. Prvenstvo gre E. Kurtakerju, ki je igral romarja Carja Iroda. Augusta Merc v vlogi Olimpijade je igrala še dosti dobro, ni pa prav nič odgovarjala vlogi s svojim kostumom in masko.

Avdienco, če se pomisli da igra ni bila taka ki vzbuja “pozornost”, je bila mirna, skoro bi dejal bolj mirna, kot pa na naših predstavah. Nekatere mamicе so imele s seboj malčke, ki še niso dovzetni za umetnost, in ti so delali opazke tjavendan, kar pa za tiste ki hočejo poslušati, ni prijetno. Po igri je sledila plesna zabava; vsa priredba se je završila v zadovoljstvo organizacije, ki jo je podvzela. Nedeljo prej je isti zbor uprizoril to igro v Garyju, Ind., toda ne v posebno zadovoljstvo udeležencev, ker jo pač niso umeli in jih ni interesirala. Prihodnjo nedeljo jo ponovi v Hrvatskem domu v So. Chicagu. — X.

Sodruginja Tony Sender.

Jos. A. Siskovich.

Pod naslovom “Delavstvo v politiki” je izšel letak, ki naznanja, da je na govorniški turi v Ameriki znamenita nemška sodruginja, članica nemškega državnega zbora in ena najboljših govornic na svetu, sodruginja Tony Sender. V delavskem gibanju je aktivna od svojega 16. leta naprej. Poznana je v delavskem gibanju vsega sveta radi njenih sposobnosti in nadarjenosti.

V Clevelandu nastopi prvič v Moose Hall, 1000 Walnut Avenue v petek večer 8. oktobra ob osmih. Predmet njenega govora bo — “Socialistično in delavsko gibanje v Nemčiji”. Govorila bo v angleškem jeziku. V soboto 9. oktobra bo govorila v Socialer Turn Verein Hall, 3919 Lorain Avenue. Predmet “Nemška republika”. Govorila bo v nemškem jeziku.

V nemškem parlamentu reprezentira Frankfurt; pri zadnjih volitvah je bila izvoljena kar v dveh okrajih naenkrat — drugi okraj je njen rodni okraj Dresden na Saksonskem. Prvič je bila izvoljena v parlament po nemški revoluciji, ko ji je bilo komaj 21 let. Članica parlamenta je vseskozi od l. 1919 naprej. Pred tem, v starosti ko druga dekleta ne mislijo na drugega kot obleke in zabave, je ona že igrala zelo važno vlogo v drami nemške revolucije s tem da je bila voditeljica revolucionarnega komiteja vojakov, mornarjev in delavcev v Frankfurt-on-Main.

Ob izbruhu vojne l. 1914 je živela v Franciji. Vzlic njeni mladosti je že tedaj bila aktivna v socialistični stranki. Njene glavne aktivnosti so bile vprid miru in sporazumenja med Francijo in Nemčijo. Po napovedi vojne je bila pregnana iz Francije v Nemčijo, kjer se je vrgla z vso energijo v socialistično gibanje v Nemčiji. Mrzlično je delovala za konec vojne in za prekucenje monarhije. Predno je bila dvajset let stara je že postala tajnica stranke za Saksonsko, in urednica nekega socialističnega tednika — zelo odgovorno in nevarno mesto, ako se vzame v poštev fakt, da se je Nemčija nahajala v vojni.

Ko je prišla revolucija, je bila izvoljena za glavno voditeljico delavskega in vojaškega sveta, tiste revolucionarne struje, katera je prevzela vladno Nemčije po strmoglavljenju kajzerizma, v času ko se je čakalo na sprejetje republikanske konstitucije.

Nepozaben je spomin na prizor, ko je korakala na čelu delegacij močnih pomorščakov in resnih delavcev, duševno ubiti od štiriletne grozne vojne, korakajoča od enega vladnega poslopja do drugega ter jih osvojevala v imenu revolucije. Ko se je delavski in vojaški svet Nemčije sestal decembra l. 1918 v parlamentnem poslopju v Berlinu v svrhu izdelanja načrtov za reorganizacijo vladne forme, je ona igrala eno glavnih vlog v vseh razpravah. Ravno tako je igrala eno glavnih vlog v posvetovanih konstitucionalnega zbora, kateri se je sestal v Weimarju in sestavil konstitucijo Nemčije.

Sodruginja Sender je izborna govornica in ima izmed najboljših govornikov v parlamentu prvenstvo. Je dobro informirana o vseh javnih in mednarodnih vprašanjih. Njo se vedno posluša z največjim spoštovanjem. Navzlic vsem strašnim dogodkom, v katerih je ona igrala vodilno vlogo, jo opisujejo kot veselo žensko, polna šale in humorja.

V Ameriki je sedaj prvič. Angleško govori perfektno, dasi ni nikoli bila v Angliji. Ostala bo tukaj dva do tri mesece ter predavala za socialistično stranko v nemškem, angleškem in včasih tudi v francoskem jeziku. Vstopnice k njenemu prvemu predavanju v Clevelandu dne 8. oktobra so že v predprodaji pri tajnikih socialističnih klubov. Udeležite se ga v čim večjem številu.

Konvencija jugoslovanskih eselistov.

Jugoslovanska sekcija S. L. P. (Socialist Labor Party) je imela svojo petnajsto konvencijo dne 4. in 5. sept. v Detroitu, Mich. Udeležilo se jo je 15 delegatov, ki so predstavljali 13 ogrankov (klubov). Vseh lokalnih organizacij ima 21. Jugoslovanska sekcija S.L.P. obdržuje konvencijo vsako leto.

Ob času lanske konvencije je imela 23 ogrankov in 402 člana, torej je do letošnje nazadodala za dva ogranka in za 36 članov.

Njeno glasilo tednik "Radnička Borba", ki izhaja v Clevelandu, ima 2625 naročnikov na podlagi poročila, ki ga je podal tajnik federacije. V teku leta je napredovala za blizu tri sto naročnikov, medtem ko je federacija, kot omenjeno, v istem času nazadovala v številu lokalov in članstva.

L. 1919 je imela "Radnička Borba" 4,432 naročnikov, ali najvišje število v svoji zgodovini. Potem je do 1924 stalno padala v naročnikih, toda nobenkrat ne pod 2000. Vpoštevajoč, da ima "R.B." močnega nasprotnika v "Radniku" in takozvanih komunistih med hrvatskim delavstvom, je povečanje njene cirkulacije značilen pojav.

Knjigarna federacije je v teku leta razpečala za \$3,307.75 knjig, med katerimi je všteti tudi njen koledar.

Njena tiskarna, v kateri se tiska "R.B.", koledar in knjige, je imela v enajstih mesecih pred konvencijo \$10,724.74 dohodkov in nekoliko več izdatkov. Tiskarskih del je izvršila v istem času za \$13,724. Stanje tiskarne je bolje kot pred par leti, ko so jo trli dolgovi, katerih se je večinoma iznebila.

Za urednika "Radničke Borbe" je konvencija soglasno izvolila S. Kontrina iz Detroita. Dosedanji urednik je bil Lazar Petrović. Za tajnika federacije je bil izvoljen na konvenciji P. Slepčević iz Detroita z 9. glasovi. Dosedanji tajnik je bil Miloš Malenčić. Po konvenciji je novoizvoljeni tajnik resigniral in dosedanji bo začasno ostal na svojem mestu.

Člani novega centralnega odbora so, L. Petrović, Cleveland; W. Mijatov, Cleveland; N. Mijin, Akron; M. Malenčić, Cleveland; M. Malešev, Detroit.

POVIŠANJE PLAČ V SOVJETSKI RUSIJI.

Poročajo, da je posebna industrialna komisija, katere naloga je bila študirati položaj ruske industrije z ozirom na možnost zvišati delavcem plače, priporočila, da se jim jih zviša od 2 do 5%. Plače ruskega delavstva so proporcionalno nižje kot v drugih deželah, a delavci imajo mnoge koncesije, ki jih drugod nimajo, kar razliko vsaj kar se tiče evropskih dežel, nekako izenači. Ruska industrija v sedanjem gospodarskem stanju ne more plačati svojih delavcev tako kakor delavci in tudi vlada želi, a izboljševala jih bo vzporedno z izboljševanjem industrije.

Statistika vajencev v Sloveniji.

Iz statistike, ki jo je izdala Delavska zbornica za Slovenijo je razvidno, da je v Sloveniji 6,892 obrtnikov in 950 trgovcev, ki delajo z vajenci. Pri obrtnikih dela 12,228 vajencev, v trgovinah 1,400 vajencev, skupaj 13,628 vajencev in vajenk.

4,540 mojstrov ima po 1 vajenca, 2,174 po 2 vajenca, 698 po 3 vajence, 221 po 4 vajence, 91 po 5 vajencev, 41 po 6 vajencev, 16 po 7 vajencev, 13 po 8 vajencev, 9 po 9 vajencev, 4 po 10 vajencev, 8 po 11 vajencev, 3 po 12 vajencev, 2 po 13 vajencev, 3 po 15 vajencev, 2 po 16 vajencev, 2 po 17 vajencev, 2 po 23 vajencev in na enega samega mojstra ali podjetnika po 14, 18, 19, 20, 21, 25, 29, 31, 32, 42, 44, 57 in 65 vajencev in vajenk, skupaj 13,628 vajencev in vajenk.

Po mezdnih razredih zavarovanih vajencev je: v I. mezdnem razredu je 7,134 vajencev in vajenk in ti so vsi brezplačno, ne da bi dobili pri mojstru kako odškodnino; v II. mezdnem razredu 35; v III. 78; v IV. 399; v V. 5,125; v VI. 167; v VII. 279; v VIII. 165; v IX. 103; v X. 74; v XI. 39 in v XII. 30 vajencev in vajenk. Od VI. meznega razreda so zavarovani samo stavbinski in nekaj živilskih vajencev ter zlatarski in grafični (tiskarski in knjigoveški) vajenci. Pri zavarovanju za bolezen, nezgode itd. ni razvidna učna doba pri posameznih strokah vajencev. Učna doba traja po 3 in 4 leta.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplačala društva in socialistični klubi v mesecu avgustu kot sledi:

Štev. društva in kraj.	Vsota.
477, SNPJ, Cleveland, O.	\$3.00
83, SNPJ, Bingham Canyon, Utah	1.00
81, SNPJ, Red Lodge, Mont.	3.00
214, SNPJ, Mullan, Idaho	2.10
209, SNPJ, Nokomis, Ill.	2.00
267, SNPJ, Sublet, Wyo.	3.00
120, SNPJ, Gallup, N. Mex.	2.00
47, SNPJ, Springfield, Ill.	1.00
184, SNPJ, Springfield, Ill.	1.00
425, SNPJ, Triadelphia, W. Va.	3.00
449, SNPJ, Cicero, Ill.	7.00
16, SNPJ, Milwaukee, Wis.	4.00
333, SNPJ, Blaine, O.	1.00
3, SNPJ, Johnstown, Pa.	3.00
245, SNPJ, Lawrence, Pa.	1.50
9, SNPJ, Yale, Kans.	6.00
206, SNPJ, Gross, Kans.	3.00
321, SNPJ, Warren, O.	1.00
432, SNPJ, Miners Mills, Pa.	1.00
290, SNPJ, Homer City, Pa.	3.00
Library Izob. in zab. dom Library, Pa.	12.00
Pevsko in dram. dr. "Soča", La Salle, Ill.	10.00

Klubi J. S. Z.

69, Herminie, Pa.	1.00
47, Springfield, Ill.	1.00
41, Clinton, Ind.	2.00
1, Chicago, Ill.	2.50

Skupaj \$80.10

ZAPISNIK VI. REDNEGA ZBORA J. S. Z.

zborujoč v Chicagu dne 3., 4. in 5. julija 1926.

Šesti redni zbor JSZ. se je vršil dne 3., 4. in 5. julija 1926 v dvorani SNPJ., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Udeležilo se ga je štiriinštirideset delegatov in članov eksekutive.

Zbor je sprejel med drugimi resolucijo o našem stališču z ozirom na podporne organizacije; resolucijo o delavskih obrambnih organizacijah, o združništvu, za priznanje sovjetske Rusije, za osvoboditev političnih jetnikov v vseh deželah, proti fašizmu, za borbo proti reakciji, katera se skriva pod raznimi maskami, in več drugih resolucij, kot je razvidno iz tega zapisnika. Dalekosežna in važna je resolucija, s katero se instruiira članstvo JSZ., kakšnih načinov in sredstev se naj poslužuje v agitaciji med našo mladino.

Za sedež prihodnjega zbora JSZ., ki se bo vršil l. 1928, so bila nominirana mesta Cleveland, Chicago in Detroit.

Naziv "sodrug" je v zapisniku pri imenih izpuščen zato, da se je prihranil prostor.

Referati, ki so bili zboru podani in spisani obliki, so priobčeni dobesedno, oni pa, ki so bili podani samo ustmeno, so priobčeni v izčrpk.

Zapisnikarja sta bila sodruga Anton Žagar in John Olip; za tisk ga je uredil Frank Zaitz.

ZAPISNIK VI. ZBORA J. S. Z.

Prva seja dne 3. julija dopoldne.

Chas. Pogorelec, tajnik Jugoslovanske Socialistične Zveze, otvori njen VI. redni zbor ob 9:25 zjutraj v dvorani SNPJ. v Chicagu. V svojem nagovoru je dejal, da naši zbori po številu delegatov niso veliki, a so veliki in važni vsled svojega dela, svojih nalog in važnosti ki jo imajo. Pozdravlja nosilce razredne misli po vseh krajih kjer ima JSZ. svoje postojanke in povsod, kjer deluje socialistično gibanje. Pozdravlja navzoče bratske delegate v angleščini, in jih zagotavlja, da so prišli na zbor sodružne organizacije, ki je bila in je vedno pripravljena sodelovati v borbi za delavska prava in socializem.

V poverilni odbor (za pregledanje pooblastil delegatov) so sprejeli nominacije in bili soglasno izvoljeni delegatje Olip, Goršek in Judnich.

Imenik članov zbora je sledeči:

Štev. kluba in kraj. Ime in naslov delegata.

- 1, Chicago, Ill.—Donald J. Lotrich, 1937 S. Trumbull Ave.; John Olip, 2426 S. Clifton Park Ave.;
- 2, Glencoe, O.—Nace Zlemberger, L. box 12;
- 10, Forest City, Pa.—Frank Ratajč, box 685;
- 11, Bridgeport, O.—Nace Zlemberger, L. box 12, Glencoe, O., zastopnik;
- 15, Sublet, Wyo.—Frank Homar, box 94;
- 20, Chicago, Ill.—Mitar Sekulich, 3940 N. Nordica Ave.;
- 26, Neffs, O.—Nace Zlemberger, L. box 12, Glencoe, O., zastopnik;
- 27, Cleveland, O.—Joseph Jauch, 6319 Carl Ave.;
- 37, Milwaukee, Wis.—Joseph Radelj, 477 51st Ave., W. Allis, Wis.;
- 41, Clinton, Ind.—Fr. Bregar, namestnik;
- 45, Waukegan, Ill.—Martin Judnich, 706 McAlister Ave.;
- 47, Springfield, Ill.—John Goršek, 414 W. Hay St.
- 49, Collinwood, O.—Joseph Presterl, 722 E. 160th St.;
- 50, Virden, Ill.—Frank Ileršič, box 681;
- 60, Gillespie, Ill.—Geo. Verčič, box 103, Sawyerville, Illinois.
- 69, Herminie, Pa.—Anton Zornik, box 202;

- 95, Piney Fork, O.—Chas. Pogorelec, zastopnik;
- 114, Detroit, Mich.—Joseph Klarič, 12513 Maine St.;
- 118, Canonsburg, Pa.—John Chesnik, box 170;
- 222, Girard, O.—Chas. Pogorelec, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., zastopnik;
- 123, Maynard, O.—Ant. Garden, 1210 Norwood Rd., Cleveland, O., zastopnik;
- 128, Nokomis, Ill.—Lucas Groser, R. 2, Box 110;
- 157, Gross, Kans.—John Kunstelj, Box 32;
- 189, Blaine, O.—Frank Germ, box 31;
- 224, Chicago, Ill.—John Jereb, 216 E. 136th St.;
- 225, Avella, Pa.—Louis Zgonik, box 405;
- 232, Barberton, O.—Geo. Sonoff, 129 Center St.;
- 235, Sheboygan, Wis.—John Resnik, namestnik.

KONFERENCA KLUBOV J. S. Z.

Zapadna Penna.—Louis Britz, box 34, Lawrence, Pa.; Kansas.—John Kunstelj, box 32, Gross, Kans. Ohio.—Jos. Presterl, Collinwood, O.

BRATSKI DELEGATJE DRUSTEV IZOBRAZEVALNE AKCIJE.

Štev. društva in kraj:

- 1, SNPJ, Chicago, Ill.—Fred A. Vider;
- 5, SNPJ, Cleveland, O.—Frank Mikšič;
- 39, SNPJ, Chicago, Ill.—Frank Udovitch;
- 81, SNPJ, Red Lodge, Mont.—Chas. Pogorelec, zastopnik;
- 86, SNPJ, Chicago, Ill.—Frank Petrich;
- 87, SNPJ, Herminie, Pa.—Ant. Zornik;
- 88, SNPJ, Moon Run, Pa.—Chas. Pogorelec, zastopnik;
- 102, SNPJ, Chicago, Ill.—Frank Zaitz, zastopnik;
- 104, SNPJ, West Allis, Wis.—Joseph Radelj;
- 142, SNPJ, Collinwood, O.—Joseph Presterl;
- 206, SNPJ, Gross, Kans.—John Kunstelj;
- 209, SNPJ, Nokomis, Ill.—Lucas Groser;
- 214, SNPJ, Mullan, Ida.—Chas. Pogorelec, zastopnik;
- 333, SNPJ, Blaine, O.—Frank Germ;
- 344, SNPJ, Sheboygan, Wis.—John Resnik;
- 382, SNPJ, Acosta, Pa.—Chas. Pogorelec, zastopnik;
- 449, SNPJ, Cicero, Ill.—Chas. Pogorelec, zastopnik;
- 20, SSPZ, Cleveland, O.—Frank Mikšič.

EKSEKUTIVA J. S. Z.

Charles Pogorelec, tajnik J. S. Z.

Člani eksekutive: Frank Alesh, Sava Bojanovich, Geo. Maslach, Vincent Cankar, Frank Udovitch, Božo Stojanovich, Fr. S. Tauchar, Frank Zaitz, Anton Zornik. Nadzorni odbor J. S. Z.: Filip Godina, Blaž Novak, Peter Kokotovich.

Nadzorni odbor slov. sekcije: John Thaler, Fred A. Vider, Frank Florjancich.

Urednik Proletarca, Frank Zaitz; upravnik Anton Žagar.

Prosvetni odsek Joško Oven.

Odbor za pravila: Chas. Pogorelec, John Olip in Frank Zaitz.

Olip od poverilnega odbora poroča, da so pooblastila v redu, da spornih zadev ni, in v imenu odbora predlaga, da se prizna vse v seznamu navedene za člane zbora. Sprejeto.

Tauchar pojasnuje, da je eksekutiva sklenila povabiti na zbor tudi člane nadzornega odbora slovenske sekcije in apelira na zbor, da se jim da delegatske pravice.

Godina predlaga, da se jim prizna za polnopravne člane zbora. Sprejeto.

Tajnik JSZ. C. Pogorelec predloži zbornici sledeči proviziorni poslovnik:

1.) Po zboru izvoljeni predsednik predseduje; zamenuje ga podpredsednik. Ako želi predsednik poseči v debato in govoriti k predlogom, se mora obrniti do podpredsednika za besedo, ki jo dobi po vrati prijavljenih govornikov.

Predsednik in podpredsednik se volita dnevno.

Kdor ne govori k dnevnemu redu, je dolžnost predsednika poklicati ga k redu, v skrajnem slučaju pa mu vzeti besedo. Ako prizadeti ni zadovoljen z odlokom predsednika se sme obrniti na zbor za odločitev.

2.) Za besedo se je prigrasiti z dviganjem roke. Govorniki dobe besedo po vrsti, kakor se prijavijo.

3.) Predlogi se predlagajo ustmeno in pisмено.

4.) Pred glasovanjem o predlogu imajo pravico do besede vsi govorniki, prijavljeni do sprejema predloga za zaključek debate.

5.) Pri enakosti glasov se odpre ponovna debata in se glasuje, dokler se ne pride do rezultata.

6.) Za sprejem predloga zadostuje navadna večina glasov.

7.) Glasovanje o predlogih je javno z dviganjem roke, razen v slučajih kjer zbor sklene drugače.

8.) Volitve odborov se vrše tajno.

9.) Poimensko glasovanje (Roll Call) se vrši, če ga zahteva najmanj ena četrtina delegatov.

10.) Čas zborovanja določa zbor.

11.) Bratski delegatje podp. društev, ki prispevajo v fond "Izobraževalne akcije JSZ", imajo pri vseh predlogih in razpravah pravico govora, toda ne glasovanja in staviti predloge. Pravico glasovanja in staviti predloge pa imajo v vseh zadevah, tikajočih se Izobraževalne akcije J. S. Z.

Poslovnik sprejet kot predložen.

Tajnik predloži sledeči dnevni red za seje:

1. Otvoritev seje.
2. Volitve predsednika in podpredsednika.
3. Čitanje zapisnika prejšnje seje.
4. Čitanje dopisov in brzojavov.
5. Nujne zadeve.
6. Nadaljevanje sporeda.
7. Posebna poročila.

Na predlog Lotriča soglasno sprejet. Nato je tajnik predložil provizorični spored zbora, kot sledi:

1. Otvoritev zbora (gl. tajnik J. S. Z.)
2. Volitve verifikacijskega odbora (za pregledanje pooblastil, tri člane in gl. tajnik.)

KONSTITUIRANJE ZBORA.

3. Predložitev poslovnika in dnevnega reda.
4. Volitve predsednika in podpredsednika.
5. Volitve dveh zapisnikarjev.

REFERATI IN POROČILA.

6. Poročilo gl. tajnika o delu in stanju J. S. Z., o Izobraževalni akciji JSZ., volilni kampanji in aktivnostih Zveze od V. zbora.—Poroča tajnik Charles Pogorelec.

7. Poročilo sekcijjskih odborov:

- a) za slovensko sekcijo, tajnik F. Zaitz.
- b) o delu in agitaciji med srbo-hrvatskim delavstvom, poročata Petar Kokotović.

8. Zvezno glasilo in literatura, poročata F. Zaitz za uredništvo in A. Zagar za upravništvo Proletarca.

9. Poročilo Prosvetnega odseka. Izobraževalna akcija JSZ. referira Joško Oven.

10. Podporne organizacije in naš delavski pokret, poročata Frank Zaitz.

11. Poročila tajnikov Konferenc JSZ. (Penna., Ohio in Kansas.)

12. O delavskih obrambnih organizacijah, poročata Anton Garden.

13. Poročilo stavbinskega odseka JSZ., poročata tajnik F. Zaitz in ostali odborniki.

14. Načelna izjava in pravila, poročata odbor treh: Pogorelec, Zaitz in Olip.

15. Odnosaji med socialističnim in komunističnim gibanjem, referira Frank Zaitz.

16. Važnost gospodarske in politične izobrazbe med delavstvom, poročata Frank S. Tauchar.

17. Amerikanizem in zakoni naperjeni proti tujerodcem, poročata Jože Zavertnik.

18. Agitacija med mladino, poročata Donald J. Lotrich.

19. Razno.

20. Razpust zbora.

Zgonik predlaga, da se ga sprejme kot predložen. Predlog soglasno sprejet.

Za predsednika zbora (prvih dveh sej) nominirani, Zlemberger, Tauchar, Zornik, Goršek in Olip. Tauchar sprejme, drugi odklonijo. Izvoljen Tauchar, ki zavzame svoje mesto.

Nominirani za podpredsednika, Rataic, Goršek, Britz in Zornik. Vsi razun Zornika odklonijo, ki je soglasno izvoljen.

Za konvenčnega tajnika soglasno izvoljen Chas. Pogorelec.

Za zapisnikarja sta izmed mnogih predlagancev sprejela John Olip in Anton Zagar. Izvoljena sta bila soglasno.

V resolucijski odbor so bili izvoljeni, Goršek, Radelj in Zaitz.

Za reditelja seje prvi dan je predsednik imenoval Fr. Udoviča.

Godina predlaga, da se s tem zbornica smatra pravilno konstituiranim. Sprejeto.

Bregar predlaga, da zborujemo od 8. do 11.45 dopoldne, in od 12:45 do 5:15 popoldne. Sprejeto.

Zaitz predlaga odbor dveh članov, v katerem naj bosta Lotrich in Pogorelec; njuna naloga, katero jima nalaga zbor, je, da pošljeta brzojavni pozdrav predsedniku socialistične stranke E. V. Debsu, in konvenciji socialistične stranke v New Yorku; nadalje naj sporočita v imenu zbora naše simpatije in izraze solidarnosti obrambnemu odboru Sacco-Vanzetti in stavkarjem v Passaicu, N. J. Predlog soglasno sprejet.

C. Pogorelec pojasni, da je povabil ameriško socialistično stranko, češko, italijansko in židovsko federacijo da pošljejo na naš zbor bratske delegate. Povabil je tudi odbor naše največje podporne organizacije SNPJ., da pošlje na ta zbor svojega predstavnika, da nagovori delegacijo. Izmed povabljenih sta na tej seji navzoča zastopnik socialistične stranke in zastopnica češke federacije. Ker bosta pozneje imela morda kake zadržke, oziroma kak drug nujen posel, je mnenja, da je najboljša ako takoj podasta svoja poročila v imenu organizacij, ki so jih poslale. Nasvet osvojen za predlog in sprejet.

Prva je bila predstavljena sodruginja Frances Vesely od češke federacije, ki je pozdravila zbor v češkem jeziku. Slikala je težave, ki jih ima češko socialistično delavstvo v tej deželi, škodo, ki so jo povzročili razdori med njim, in pravi, da jo veseli, ker je JSZ. bila v stanju premagati valove razburkanosti in je zastopana tukaj na veličastnem zboru, ki je v čast in ponos jugoslovanskemu zavednemu delavstvu. Pozdravlja naš zbor v imenu čeških sodrugov, posebno v imenu češkega socialističnega ženstva, in pri tem omenja, da vidi vendarle tudi med nami hibo, ki je, da delavsko ženstvo na VI. zboru JSZ. ni zastopano kakor bi moralo biti. Svoj govor je zaključila vzklikom: "Živel VI. zbor Jugoslovanske socialistične zveze!" (Odobranje.)

Drugi je bil predstavljen William Henry, eksekutivni tajnik ameriške socialistične stranke, ki je v daljšem govoru slikal situacijo v Ameriki kakršna je, kakršna je bila, in kakšne izgleda ima ameriško socialistično gibanje v bodočnosti. Takoj v uvodu svojega govora je dal naši Federaciji priznanje, da je ena prvih in izmed najaktivnejših v socialistični stranki. Dejal je: "Ne vem, kakšni so vzroki, da je Jugoslovanska socialistična zveza dosegla tako višino v aktivnostih in v kooperaciji s socialistično stranko, toda zdi se mi, da je delavstvo ki je organizirano v nji bilo v stanju bolj kot delavstvo drugih federacij zapopasti psihologijo ameriškega ljudstva in jo razumeti." Nato je prešel na zgodovino socialistične stranke v Ameriki in dejal, da so bili pred 15 leti mnogi tedaj vodilni socialisti prepričani, da dobe Zedinjene države socialistično vlado najpozneje l. 1916. Bili smo tedaj v dobi revolucionarne romantike in sanjali, da je socializem na pragu v vsem svojem sijaju. Govori obširno o razvoju ameriške industrije, o razvoju tehnike, o stvarih ki pri ljudstvu "vlečejo" in o važnosti, ki jo ima socialistična stranka v Ameriki za bodočnost ameriškega ljudstva in vsega sveta. Mi moramo držati to ogrodje socialistične stranke v najboljšem delovnem stanju, da bo sposobna za velike naloge, ki pridejo razvojno. Nemogoče si je misliti deželo kakor je ta brez socialistične stranke. Če je danes še šibka, bo prišel čas, ko bo mogočna in združila v svojih vrstah ves ameriški proletariat! (Odobranje.)

Tajnik JSZ. Pogorelec se sodruginji Vesely in sodrugu Henryju zahvali za čestitike in ju zagotavlja, da bo JSZ. kakor doslej tudi v bodoče delala konstruktivno z vsemi svojimi močmi.

Tajnik zbora prečita pismo sodruga Theodorja Debsa, v katerem poroča, da bi se E. V. Debs rad udeležil našega zbora, a mu zdravstveno stanje ne dopušča. Pošilja nam iskrene pozdrave in izraža željo, da bi delo tega zbora rodilo obilne sadove v borbi za socializem.

Prečita nadalje pismo češke socialistične federacije, v katerem pozdravlja delegacijo in ji naznanja, da je v imenu čeških socialistov v Ameriki pooblaščen nastopiti soderuginja Vesely, ki je poslana na zbor kot bratska delegatinja.

Oba dopisa se sprejme z odobravanjem na znanje.

Preide se na nadaljevanje sporeda, 6. točka, poroča Chas. Pogorelec.

Poročilo gl. tajnika J. S. Z.

Cenjeni zbor:—

Pravila, ki jih je sprejel V. redni zbor v Clevelandu 1. 1924 določajo, da se vrši naš zbor vsako drugo leto, mesec dni po strankini konvenciji, ako jo obdržava isto leto. Sedanji zbor se vrši nekoliko pozneje kot določa ta točka pravil. Eksekutiva, ko je določala čas zbora, je namreč imela v mislih, da so ti dnevi radi dveh skupnih praznikov najbolj prikladni. Računali smo, da bo zbor na take dneve imel večjo udeležbo, in pa na znižanje stroškov kar največ mogoče.

Uspehi našega dela in agitacije zadnjih dveh let, ako pomislimo na poteškoče s katerimi se imamo boriti, na elemente ki so sovražni našemu pokretu, bili iz nazadnjaških vrst ali iz tabora tzv. ekstremistov, ki ne štedijo s sredstvi in ne z načinom boja proti nam, so bili povoljni. Obdržali smo organizacijo ne samo na oni višini članstva kot smo jo imeli ob času zadnjega zbora pred dvema leti, pač pa še napredovali. To je mnogo več kot morejo pokazati druge delavske politične grupe med Jugoslovani v tej deželi, čeravno se smatrajo za "edino prave". Mi imamo o tem seveda svoje mnenje. Ne prihajamo med naše delavstvo s frazami in ne z ostudnimi napadi proti drugim organizacijam, pač pa s stvarnimi argumenti, kolikor se more s takimi ljudmi sploh stvarno argumentirati. Naš boj, v kolikor se moramo pečati z njimi, je načelno in stvaren. Mnogo ljubše bi nam seveda bilo, če bi se ga bilo mogoče izogniti in namesto tega delati vzajemno, na polju vzgajanja ljudskih mas, kjer nas še čaka ogromnega dela in to v izobilici za vse ki ga hočejo vršiti v smislu socialističnih načel.

Delavstvo, kar ga je zavednega, se zaveda te težke naloge in deluje po svojih najboljših močeh. Naši klubi vsepovsod so v prvih vrstah kar se tiče prosvetnega dela. Tega se seveda zavedajo tudi naši nasprotniki, zato tako besen boj proti nam. Ali odbiti smo znali že marsikak naval reakcije in ga bomo tudi v bodoče. V prijetno zavest naj nam bo, da kar je napredka danes v naši slovenski javnosti, je to delo zavednega delavstva, predvsem socialističnega, in mi smo ponosni na to. V tej smeri bomo delovali tudi v bodoče in vodili naš boj proti vsemu kar je nazadnjaškega, zavajalnega in škodljivega.

Od zadnjega zbora smo izvršili veliko vzgojevalnega in organizatoričnega dela; pošiljali smo govornike in predavatelje v mnoge kraje v kolikor so nam dopuščala gmotna sredstva ter moči ki jih imamo na razpolago. Imeli smo agitatorje na potu po zapadnih in srednje zapadnih državah, kakor tudi na vzhodu (Ohio in Penna.). Uspehi so bili povoljni vsepovsod. Organiziralo se je lepo število klubov in tudi naročnikov na naše glasilo Proletarca se je precej dobio. Nadvse uspešna pa je bila organizatorična tura tajnika prošle jesen v državi Ohio in deloma W. Virginiji, katero je aranžiral tajnik ohijske Konference socialističnih klubov in društve Izobraževalne akcije, sodrug Anton Garden. V kratki dobi enega meseca se je ustanovilo 8 novih klubov in pridobilo lepo število naročnikov na naše liste — Proletarca in American Appeal. Priznanje pri tem delu gre v prvi vrsti sodrugu Gardenu in drugim lojalnim sodrugom in simpatičarjem našega pokreta. Uspehi te agitacije so jasen dokaz, koliko se da izvršiti s smotrenim, sistematičnim delom.

članarina.

Mesečni prispevki so enaki kot prej, namreč 40c za posamezne člane in 45c za dualne člane. V tem je všteti konvencijni fond za pokritje stroškov naših zborov. Na gl. stan stranke plačujemo 22 in pol centa za vsako znamko. Od te vsote gre 12 in pol centa gl. uradu stranke, 10c pa državnim in okrajnim (County) organizacijam. Do 1. junija 1925 nam je stranka vračala od vsake prodane znamke po 9c. Toda stranka je bila vsled finančnih poteškoč prisiljena ukiniti ta povračila vsem federacijam. To nas je precej občutno za-

delo, toda stranka ni imela drugega izhoda, ako ni hotela da trpi delo in agitacija ki jo vrši v svojem področju. Odločila se je za ta korak le začasno ker se dobro zaveda velikega pomena in pa dela, ki ga vrše narodnostne federacije med tujerodnim delavstvom, ki ga sama vsled neznanja jezika in nepoznanjem razmer ne bi mogla vršiti.

Na zadnji strankini konvenciji v Pittsburghu je vprašanje znižanja prispevkov federacijam zopet prišlo v ospredje. Zastopniki federacij so obrazložili poteškoče s katerimi se imajo boriti vsled pomanjkanja gmotnih sredstev. Po vsestranski razpravi je konvencija zaključila, da se s prvim julijem t. l. znižajo prispevki federacijam iz 22 in pol centa na 15c, in sicer se bo odslej plačevalo gl. uradu po 7 in pol centa, državnim in okrajnim (County) organizacijam pa po 7 in pol centa, pod pogojem seveda, da federacije prodajajo znamke svojim klubom po isti ceni kot do sedaj namreč po 30 in 35 centov. Ta odlok bo koristil federacijam, ker jim bo nudil več gmotnih sredstev za propagando med delavstvom svojih narodnosti.

Delo eksekutive

Odbori J. S. Z. so poleg eksekutivnega in nadzornega še prosvetni odbor J. S. Z. in nadzorni odbor slovenske sekcije. Člani sedanje eksekutive so: Frank Alesh, Vincenc Cankar, Frank S. Tauchar, Frank Zaitz, Frank Udovich, Anton Zornik (za Konferenco zap. Penne.), Sava Bojanovich, George Maslach in Božo Stojanovich.

V nadzornem odboru: Filip Godina, Blaž Novak in Peter Kokotovich.

V nadzornem odboru slov. sekcije J. S. Z.: John Thaler, Fred A. Vider in Frank Florjancich.

V Prosvetnem odseku: Joško Oven, Frank Alesh, John Olip.

Eksekutiva je od zadnjega zbora imela 16 rednih in eno izredno sejo. Zapisniki vseh sej in druga poročila so bila priobčena v listu, tako da je bilo članstvo vedno lahko poučeno o delu odborov, o zaključkih in splošnem delovanju Zveze.

Prošlo jesen (za časa konvencije SNPJ. v Waukeganu) smo sporazumno s klubom št. 45 aranžirali konferenco delegatov, ki so bili člani naše Zveze in simpatičarjev, ki je bila zelo uspešna. Organizirali smo tudi shod, na katerega smo povabili kot glavnega govornika sodruga E. V. Debsa. Shoda se je udeležilo nad tisoč ljudi; bil je največji shod v zgodovini waukeganske nasebine in uspešen v vseh ozirih.

Splošna glasovanja smo od zadnjega zbora imeli dva, in sicer za izvolitev članov eksekutive in drugih odborov JSZ. in pa za določitev sedeža sedanjega zbora. Prvega glasovanja se je udeležilo 32 klubov z 40% članstva, zadnjega pa 40 klubov z nad 55% članstva. Vsekakor razveseljiv pojav, ker kaže večje zanimanje članstva za probleme v organizaciji. Zadnje jesen smo organizirali agitacijo za zbiranje organizatoričnega fonda, ki nam je prinesla \$370.02. Da ni bilo v mnogih krajih občutne krize in brezposelnosti, posebno v premogarskih revijih, kjer je naš pokret vedno imel največ zaslonbe, bi bil uspeh te akcije gotovo boljši, toda v danih razmerah smo se morali zadovoljiti s tem kar je bilo. Naj še omenim, da je vladala na sejah odborov vedno harmonija, razprave so bile stvarne; nesporazumov ni bilo.

Aktivni klubi in članstvo

Ob času zadnjega zbora je Zveza štela 48 aktivnih klubov z 859 člani. Danes ima 45 aktivnih z 973 člani, in 3 dvomljljive klube (št. 12 Livingston, Ill., št. 228, Purglove, W. Va. in št. 179, Edison, Kans.) Število klubov je primeroma isto. V tem času se je organiziralo 17 novih in reorganiziralo 8 starih klubov skupaj 25. Prenehalo je s poslovanjem 19 klubov; sedem jih je prenehalo vsled slabih delavskih razmer v nasebinah Stockett, Mont., Fairpoint, O., Southview, Luzerne, Cliff Mine in Homer City Pa. Carlinville, Ill. Vsled nezadostnega zanimanja in deloma malomarnosti odgovornih funkcionarjev so prenehali klubi v Kenosha Wis., La Salle, Ill., Noble, O., Arma in Brezyhill, Kans., Blanford, Ind., Bon Air, Library, Slovan in Verona, Pa. ter Meriden, W. Va. Vsled ovaduštva in preganjanja od strani kompanije pa je prenehel klub v Storrs Utah.

Aktivni klubi so sledeči:

ILLINOIS: Chicago št. 1, 20 in 224, Nokomis, Virden, Livingston (?), Gillespie, Springfield in Waukegan — 9.
INDIANA: Clinton, Universal — 2.
MICHIGAN: Detroit — 1.
MINNESOTA: Chisholm — 1.
KANSAS: Gross, Edison (?) — 2.

OHIO: Cleveland, Collinwood, Barberton, Girard, Power Point, Maynard, Blaine, Bridgeport, Piney Fork, Glencoe, Neffs, Warren — 12.

PENNSYLVANIA: Forest City, Sygan, Bridgeville, Braddock, West Newton, Herminie, Canonsburg, Pittsburgh, Moon Run, Latrobe, Lloydell, Lawrence, Avella, Renton, Harwick, Meadowlands — 16.

WEST VIRGINIA: Triadelphia, Pursglove (?) — 2.

WISCONSIN: Milwaukee, Sheboygan — 2.

WYOMING: Sublet — 1. Skupaj 48 klubov in 15 posameznih članov.

Stanje klubov J.S.Z.

na podlagi mesečnih poročil koncem meseca junija 1926.

Št. kluba in kraj.	Članov.	Gotovina.	Skupna inovina.	Članov v uniji.	Državljanov.
1, Chicago, Ill.	104	\$1,853.96	\$4,011.16	19	63
2, Glencoe, O.	10	55.96	55.96	8	8
8, Triadelphia, W. Va.	41	38	25
9, Power Point, O.	16	6.00	44.22	9	11
10, Forest City, Pa.	13	133.97	178.43	7	7
11, Bridgeport, O.	9	16.24	16.24	9	8
13, Sygan, Pa.	17	12.65	12.65	17	16
14, Bridgeville, Pa.	13	9.70	15.00	9	9
15, Sublet, Wyo.	26	18.79	18.79	20	16
16, Braddock, Pa.	17	4.80	4.80	7	10
20, Chicago, Ill.	26	19.38	519.38	3	15
22, Chisholm, Minn.	7	7	7
24, Neffs, O.	13	.77	.77	9	5
27, Cleveland, O.	62	499.59	1,510.84	6	34
32, West Newton, Pa.	7	2.48	2.48	6	8
37, Milwaukee, Wis.	33	53.25	83.25	7	30
41, Clinton, Ind.	17	193.98	243.98	12	8
45, Waukegan, Ill.	20	191.66	366.66	1	13
47, Springfield, Ill.	17	40.00	90.00	13	15
49, Collinwood, O.	47	34.51	340.61	8	16
50, Virden, Ill.	6	1.40	1.40	5	5
60, Gillespie, Ill.	22	32.49	33.79	15	9
69, Herminie, Pa.	15	36.16	46.13	13
95, Piney Fork, O.	20	60.98	60.98	15	16
114, Detroit, Mich.	44	157.00	657.00	8	31
118, Canonsburg, Pa.	24	36.74	227.24	24	22
123, Maynard, O.	21	41.36	41.36	14	16
123, Nokomis, Ill.	32	70.50	70.50	19	15
131, Pittsburgh, Pa.	8	12.35	20.35	2	5
157, Gross, Kans.	9	30.00	90.00	6	5
175, Moon Run, Pa.	23	18.50	23.00	20	23
178, Latrobe, Pa.	18	22.54	28.29	1	12
181, Lloydell, Pa.	13	13.20	16.20	10	6
179, Edison, Kans.	12	7	7
182, Meadowlands, Pa.	13	5.50	10.10	13	12
184, Lawrence, Pa.	7	2.10	27.10	7	4
189, Blaine, O.	26	39.53	39.53	17	16
222, Girard, O.	11	54.25	129.25	8
224, Chicago, (Pullman), Ill.	8	48.55	73.55	3	8
225, Avella, Pa.	15	16.15	46.15	10	11
232, Barberton, O.	24	133.13	200.00	5	18
233, Renton, Pa.	11	8.50	8.50	11	7
234, Harwick, Pa.	10	21.75	21.75	8	7
235, Sheboygan, Wis.	26	143.89	208.89	1	10
235, Universal, Ind.	8	8	6
243, Warren, O.	17	36.69	71.43	5	5
Posamezni člani	15	5	15
973	\$4,154.60	\$9,667.71	425	616	

Napredek v članstvu od zadnjega zbora za 114 članov.

PREGLED FINANČNEGA STANJA J. S. Z. od 1. julija 1924 do 30. junija 1926.

DOHODKI

Članarina	\$ 4,244.75
Konvenčni fond JSZ	1,417.35
Izobraževalna akcija	2,045.23
Proletarčevi računi	1,420.58
Povračila stranke do 1. junija 1925	715.78
Članske knjižice in literatura	159.51
Y. P. S. L. prostovoljni asessment	34.55
Posojilo Slov. sekcije	300.00
New Leader, naročnina	39.00
American Appeal, naročnina	31.00
Fondi propadlih klubov	80.35
Volilni fond OPPA	25.00
Volilni fond soc. stranke	25.25
Volilni fond strankine organizacije za drž. Ohio	2.00
Klubi za potrebščine	67.76
Klubi za tiskovine	22.00
Volilni fond JSZ	88.65
Klub št. 37, Milwaukee, Wis., pristop. drž. organizaciji	15.00
Vrnjena pristop. drž. organizacije za Wisconsin	15.00

Pristopnina posameznih članov	2.50
Znaki	20.00
Vrnjeno posojilo Proletarca	300.00
Delnice doma JSZ, od klubov in posameznikov	135.00
Organizatorični fond JSZ	370.02
Podpora štrajkarjem (Penna 1926)	10.00
Razno	142.04
Blagajna 30. junija 1924	1,056.14
Skupaj	\$12,784.46

IZDATKI

Članarina stranki, drž. in okr. organizacijam	\$ 3,133.16
Plača tajnika	3,645.00
Proletarčevi računi	1,427.83
Najemnina urada	240.00
Poštnina	261.63
Stroški V. rednega zbora 1924	913.12
Y.P.S.L., prostovoljni asessment	34.55
Dnevnice delegata strankine konvencije 1924	10.00
Uradne potrebščine, tiskovine in literatura	706.97
New Leader, naročnina	39.00
American Appeal, naročnina	31.00
Potrebščine za klube	53.10
Sloven. sekciji posojilo	300.00
Volilni fond soc. stranki	25.25
Volilni fond strankini organizaciji za Ohio	2.00
Volilni fond CPPA	25.00
Wis. drž. organizaciji pristopnina kluba št. 37	15.00
Klubu št. 37, vrnjena pristopnina	15.00
Posojilo Proletarca	300.00
Delnice Stavb. odseku, doma JSZ od klubov in posameznikov	135.00
Članske knjižice	2.00
Podpora štrajkarjem, (Penna 1926)	10.00
Telefon in vožnja (car fare) tajnika	5.84
Štroški za VI. redni zbor	3.35
Agitacija in razno	200.43
Bilanca 30 junija 1926	1,250.23
Skupaj	\$12,784.46

RAČUNSKI ZAKLJUČEK

Dohodki od 1. julija 1924 do 30. junija 1926	\$11,728.52
Prenos od 30. junija 1924	1,056.14
Skupaj	\$12,784.46

Stroški od 1. julija 1924 do 30. junija 1926	11,534.23
Blagajna 30. junija 1926	\$ 1,250.23

RAZDELEK GOTOVINE

Upravni fond	\$ 139.75
Konvenčni fond	1,110.48
Skupaj kot zgoraj	\$ 1,250.23

IMETEK

Upravni fond	\$ 139.75
Konvenčni fond	1,110.48
Znamke na rokah	66.35
Strankini znaki na rokah	6.50
Klubi dolgujejo Zvezi	5.70
Inventar pohištva in strojev	250.00
Skupni imetek 30. junija 1926	\$ 1,578.78

OBVEZNOSTI

Blagajna kluba št. 242, Cliff Mine, Pa.	\$ 29.00
Čisti imetek 30. junija 1926	\$ 1,549.78

Volitve, naš tisk in propaganda.

Volilne kampanje l. 1924 so je naša Zveza aktivno udeležila. Pošljali smo s sodelovanjem klubov govornike v razne kraje. Socialistična stranka, ki je bila tedaj sestavni del Konference za progresivno politično akcijo, je na svojem zboru v Clevelandu zaključila, da ne nominira svojega predsedniškega kandidata, pač pa da bo podpirala kandidata organizacij, ki so bile pridružene tedanji CPPA. Bile so to v glavnem vse večje železničarske unije in razne farmerske organizacije. V prvi vrsti je bil to iz našega vidika poiskus odtegniti širše mase organiziranega delavstva in

kmetov od kapitalističnih strank in jih pridobiti za neodvisno politično akcijo producentov. Rezultat tega volilnega boja je znan vsem in se mi ne vidi potrebno o njem razpravljati.

Znano je tudi, da je CPPA. na svoji nominacijski konvenciji v Clevelandu zaključila, da se v januarju 1925 skliče konvencija, katere namen naj bi bil ustanovitev Delavske stranke po vzoru angleške Labor partije. Ta konvencija se je sešla konec februarja 1925, zborovala je dva dni, ni pa prišlo do zaželjenega rezultata — organiziranja delavske stranke. Soc. stranko so zastopali sodrugi E. V. Debs, Morris Hilquit in Bertha Hale White. Vsaka državna organizacija naše stranke je imela pravico do dveh delegatov. Tudi precej unij so zastopali socialisti.

Na konvenciji so se pojavile tri struje in stavljeni so bili predlogi teh struj, vsak zastopajoč svoje smernice. Predlog železničarskih organizacij, ki so bile najmočnejša grupa v CPPA., je bil, da se konvencija izreče proti formiranju "tretje" stranke na tej konvenciji; podpiran je bil od zastopnika neke farmerske organizacije z juga. V svojih argumentih so navajali, da čas ni zrel za organiziranje take stranke, kar so pokazale prošle volitve, ter da se z neodvisno politično akcijo ne da ničesar doseči. Kar je ameriško delavstvo doseglo, je doseglo z nestransko politično akcijo.

Protipredlog s. Hillquita, delegata naše stranke pa je bil, da konvencija ustanovi stranko ki se naj imenuje "ameriška delavska stranka". Slonela naj bi na načelih industrialne demokracije in njen cilj podružabljenje vseh produktivnih in distributivnih sredstev. Pripadale naj bi ji unije kot celote, socialistična stranka in druge delavske politične skupine, kooperative itd. Njegov predlog je bil podpiran od vseh strani od delegatov soc. stranke in drugih organizacij, ki so pa zastopale manjše skupine, dočim so bili delegatje velikih strokovnih organizacij in progresivci temu nasprotni. Predlog tretje skupine — progresivcev — je šel za tem, da se ustanovi progresivna stranka iz posameznikov kateri bi tvorili lokalne in državne organizacije in te centralno stranko. Sistem organizacije bi bil enak našemu. Ta stranka naj bi bila v politiki nekaj podobnega kot je bila Rooseveltova stranka l. 1912. Unij kot takih ne bi sprejemala ker nemara da bi bila kontrolirana od organizacij in posebno še ne, od razrednih organizacij.

Konvencija je bila zaključena brez sklepa o formiranju kakšne stranke, ker bi moral biti sklep, da bi bil efektiven, soglasen. Pristaži formiranja nove stranke so imeli potem konferenco, ki je po dolgih debatah izvolila odbor ki je imel v jesen istega leta sklicati konvencijo, na kateri naj bi bila nova stranka dobila ime in program. Vršila se je v Washingtonu, kjer je bila progresivna stranka ustanovljena, toda slišati je zelo malo od nje. Kot politična stranka ne bo mogla priti v poštev, razun od časa do časa v eni ali drugi državi.

Socialisti bi bili sicer lahko preglasovali progresivce, toda število delegatov ni vselej razmerje sil. Brez zaledja strokovnih organizacij ne more biti velike delavske stranke, vsaj take ne kot si jo zamišljamo socialisti. Naše delovanje, da se ustanovi mogočno delavske stranke, ki bi stala na braniku delavskih interesov za enkrat ni uspelo. Čas je sicer zrel zato, ni pa zrelo delavstvo, kar dokazujejo njegove unije in razne volitve.

Socialisti nismo s sodelovanjem v CPPA ničesar izgubili, pač pa pridobili. Imeli smo priliko priti v boljše dotiko z množicami in vodstvi in zanesti med nje naše nazore in načela; prej ali slej se bodo tudi te mase morale zbuditi in spoznati, da je naša stranka edina ki resnično zastopa njihove interese. Prisiliti vodilne kroge strokovnih organizacij za tako akcijo nemoremo, dokler ne pride med članstvo teh organizacij več razredne zavesti in bo forciralo svoje voditelje, kateri so odsevi mentalitete članstva, da jih prisili za tak korak. Do tedaj pa delujemo pri vsaki priliki da jih pridobimo v naše vrste. V zvezi s tem, naj omenim še to, da je na zadnji konvenciji stranka sprejela načrt, potem katerega bi se ji lahko pridružile unije kot celote, farmerske organizacije, kooperative, podporne in druge podobne organizacije. V koliko se bo ta načrt obnesel bo pokazala bodočnost.

Za volilno kampanjo l. 1924 smo izdali dva letaka in sicer, "Vaš glas" in "Resna beseda ob resnem času", vsakega v 20 tisoč izvodih. Razposlani so bili brezplačno v razne nasebine. Prvi se je pečal z volitvami, drugi pa je bil apel našemu delavstvu za pojačanje agitacije in organizacije v smislu programa in načel naše Zveze in Soc. stranke. Oba apela sta naletela na dober odmev.

Prešlo jesen smo izdali letak "Klic jugoslovanskemu delavstvu" na štirih straneh velikega formata; tiskali smo ga v 20 tisoč izvodih in razposlali brezplačno na društva Izobraževalne akcije in klube. Tudi ta letak je dobil dober odziv med našim delavstvom. V dokaz zato naj nam služijo povečane aktivnosti v našem pokretu. Z izdajanjem podobnih letakov bomo morali bolj pogostoma nadaljevati. Vprašanje seveda je, kje dobiti gnotna sredstva. Nekoliko nam bo sedaj pomagalo to ker bodo znižani prispevki stranki, s katerimi se bo deloma pokrivalo stroške z izdajanjem letakov in druge literature.

Poleg ustmene propagande in one z letaki, je naše naj-uspešnejše propogandistično sredstvo naše glasilo "Proletarec". Žal da ni tako razširjen kot bi moral biti in kot bi mi vsi radi videli da bi bil. Iz urada se agitira kolikor se največ more; imeli smo agitatorje na potu ob raznih časih. Ob koncu 1924 in začetku 1925 se je nahajal na agitaciji sodrug Zagar. Obiskal je večino nasebin v zapadnih in srednje zapadnih državah. Uspehi, tako iz agitatoričnega kakor organizatoričnega vidika, so bili zelo dobri. Pomagal je organizirati 5 novih klubov, pridobil 500 naročnikov Proletarec in prodal lepo število knjig in brošur iz Proletarčeve knjižarne. Na agitaciji je bila od časa do časa tudi sodruginja Tauchar; bila je uspešna. Kar naš pokret danes predvsem potrebuje, je večje število aktivnih lokalnih agitatorjev, ki bi vršili podrobno agitacijsko delo v nasebinah. Iz urada je radi pomanjkanja moči zelo težko kateremu iti na agitacijo za daljšo, pa tudi za krajšo dobo, kajti ako gre eden ven, pomeni da odpade delo dveh uradov na eno osebo, kar ni lahka reč; tudi je nemogoče delo opraviti tako kot bi moralo biti, dočim bi domači agitatorji lahko mnogo naredili. Zaupam delegaciji da se bo tega zavedala in ko se vrne v nasebine, kar najenergičnejše šla na agitacijo za našo stvar. Naj omenim še, da zelo uspešno agitacijo vodijo tudi naše Konferenčne organizacije, posebno one v zap. Pennsylvaniji in Ohiju. Priznati se mora, da za uspeh in porast našega pokreta v Ohio je največ odgovorna Konferenca socialističnih klubov in društev Izobraževalne akcije, ravnotako ona zap. Pennsylvanije. In da niso delavske razmere po pomogarskih okrajih tako slabe, bi bili uspehi tam boljši. Konferenčna organizacija v Kansasu še ni dobila tistega zamaha, kot bi ga bilo treba. Krive so temu slabe delavske razmere, razburkanost in strokovnem pokretu zadnjih par let, največ pa zaspanost in brezbriznost našega delavstva v ondotnem kraju, dasi se naši aktivni sodrugi pošteno trudijo vpostaviti socialistični pokret na tisto višino kot je bil v predvojnem času. Delo je težavno in uspehi ne tako zadovoljivi kot bi jih bilo želeli. Nadejam se, da se v doglednem času tudi tam razmere spremene na boljše.

Izobraževalna akcija in prosvetno delo.

V izobraževalni akciji je danes včlanjenih 88 organizacij in sicer: od SNPJ. 68 društev; od SSPZ. 4 društva; eno od JSKJ; eno pevsko in dramskično društvo; 12 klubov JSZ; dva samostojna izobraževalna kluba in dva posameznika. Koliko so te organizacije in posamezniki prispevali v zadnjih dveh letih, je razvidno iz finančnega poročila. Vsa ta društva stalno plačujejo svoje prispevke; izjema so le 4 društva, ki nam od časa do časa nudijo svojo pomoč.

Je li Izobraževalna akcija vršila svoje naloge in obljube, ki jih je dala ko je bila zasnovana? Rečemo lahko da, v kolikor so nam dopuščala gnotna sredstva. Letake, ki smo jih izdali zadnjih par let smo razposlali vsem tem društvom brezplačno; zadnje jesen smo razposlali za nad tisoč dolarjev vrednosti knjig in brošur (po tržni ceni) istotako brezplačno. Sedaj zopet pripravljamo nove brošure, ki bodo razposlane društvom Izobraževalne akcije proti jeseni. Poleg tega smo zalagali razna društva in klube z igrami (ki so bile večinoma poslane z vlogami vred) deklamacijami in navodili glede dramatike. Šli smo jim v vseh ozirih na roke. Nobenemu društvu ali klubu, ki je včlanjen v Izobraževalni akciji se ni odreklo pomoči. V mnogih slučajih smo celo ugodili društvom ki ne prispevajo ničesar za to ustanovo. Prišle pa so prošnje za igre tudi od takih društev, ki so našemu pokretu nasprotna, ne sicer društva kot celota, pač pa gotova skupina ljudi v njih ki je pogostoma uspela da so se vsi naši apeli za sodelovanje ali pa za pridruženje k Izobraževalni akciji enostavno zavrgli in ne samo to, pač pa še pridali zbirko psov na nas in naš pokret. Če smo odrekli sodelovanje in pomoč takim društvom, ni to naša krivda, kajti pripravljani smo pomagati in sodelovati na prosvetnem in dramskičnem polju z vsakim, ki pokaže resno voljo sodelovati z nami.

Imamo v tej deželi okrog 700 društev, ki pripadajo naprednim enotam in zvezam. Le malo je teh društev, ki se zavedajo pravega pomena izobrazbe, zato nas čaka še ogromnega dela predno prebudimo to spečo maso. Če že člani teh društev ne postanejo aktivni člani našega pokreta, je vsaj potrebno, da bi z malimi prispevki podpirali to važno izobraževalno ustanovo, ki s svojim prosvetnim delom koristi najim samim. Naloga sodrugov ki so člani podpornih društev je, da ob vsaki priliki, kadar pridejo apeli za podpiranje izobraževalne akcije, ali pa drugi, delujejo nato da se ji društva pridružijo.

V zadnjih par letih, lahko rečem da smo izvršili precej prosvetnega dela med našim delavstvom, še več bi ga pa, če bi se nam nudilo več gmotne podpore. Več sodelovanja od strani sodrugov, večje uspehe bomo dosegli. Kar nas je tukaj v uradu, bodite prepričani da bomo naredili vse kar je v naših močeh da postane ta važna izobraževalna institucija resnično taka, kot se jo je zamislilo ob njeni ustanovitvi. Pri tem je potrebno sodelovanje vseh sodrugov in vseh naprednih elementov med našim delavstvom.

Sodrug! To je poročilo o delu in stanju naše Zveze od zadnjega zbora. Uspehi ki smo jih dosegli v tem času, so uspehi nas vseh. Če se ni doseglo več, ni to krivda odborov ali kakega posameznika; delovali smo vsi po naših najboljših močeh in zmožnostih. Nadaljujmo z vso energijo tudi v bodoče, da bo naša Jugoslovanska socialistična zveza postala mogočna veja socialistične stranke in cele socialistične delavske internacionale.

Zlemberger predlaga, da se poročilo tajnika sprejme.

Maslach za organizacijo št. 20 in **Česnik** za št. 118 izpolnjujeta poročilo tajnika v kolikor se tiče imovine njihovih klubov.

Predlog **Zlembergerja** soglasno sprejet.

Godina poroča za nadzorni odbor JSZ., da so računi katere je podal zboru tajnik, pregledani in po nadzornemu odboru odobreni. Račune sta pregledala člana nadzornega odbora **Filip Godina** in **B. Novak**, **Kokotovich** pa je bil pri zadnji reviziji vsled opravkov zadržan.

Poročilo nadzornega odbora se sprejme na znanje. — Predsednik naznani, da je čas potekel in zaključni prvo sejo.

Frank S. Tauchar, predsednik. **John Olip** in **Anton Žagar**, zapisnikarja. **Chas. Pogorelec**, tajnik zbora.

DRUGA SEJA DNE 3. JULIJA POPOLDNE.

Predsednik Tauchar otvori sejo točno ob 12:45 popoldne in ker nujnih zadev ni, se takoj preide na točko 7 sporeda: **Poročila sekcijških odborov.**

Zaitz, tajnik slovenske sekcije, pojasnuje, da je Jugoslovanska socialistična zveza v bistvu zveza sekcij, ali kot sekcija v resnici posluje samo slovenska sekcija. Srbo-hrvatska, oziroma srbska sekcija, ki je zastopana v JSZ. in s svojimi predstavniki na tem zboru, je številčno šibka in poleg tega brez glasila v svojem jeziku. Ali o nji bo poročal njen tajnik. — JSZ. je torej v glavnem slovenska sekcija, v kateri je tudi precej hrvatskih, srbskih in nekaj bolgarskih delavcev.

Kot sekcija (slovenska) smo od l. 1916, oziroma 1917, poslovali samo toliko kot zahtevajo formalnosti. Vse delo se je vršilo v področju JSZ., torej skupne organizacije, in se lahko vrši vse dotlej, dokler ne nastane praktična potreba za delo v področju sekcij. Nastala bo, kadar bosta hrvatska in srbska sekcija približno enako močni kot slovenska.

Slovenska sekcija JSZ. nima dohodkov od članarine. Njena imovina je vsa zapopadena v fondu, katerega je dobila l. 1918, ko se je na podlagi iniciative, sprejete na splošnem glasovanju JSZ., reorganizirala v sekcije. Iz skupnega tiskovnega fonda je takrat (l. 1918) prejela \$4,275.63, druge imovine pa \$404.52. Podrobna poročila o računih slovenske sekcije od l. 1918 naprej sta podala na IV. zboru tedanji tajnik sekcije **Filip Godina**, in na V. zboru **Frank Alesh**.

Stanje blagajne slovenske sekcije koncem junija t. l. je bilo sledeče:

Hranilna vloga (Kaspar American State Bank)....	\$ 604.46
Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo....	500.00
Stavbinski fond JSZ.	500.00

Skupaj \$1,604.46

Poslednja leta je blagajna slovenske sekcije vedno enaka, razun da se k nji prištevajo obresti. Med vojno in prva leta po vojni pa je bila pozvana z gmotno podporo vzdržati JSZ., in dala je tudi nekaj podpore "Proletareu". Slovenska sekcija je dosedaj vzela za \$500 deležev v stavbinskem odseku JSZ., kot sem že omenil v računih. To je vse moje poročilo.

Bregar predlaga, da se sprejme na znanje. Sprejeto.

AGITACIJA MED SRBO-HRVATSKIM DELAVSTVOM.

Peter Kokotović, poročevalec srbske sekcije, referira "o delu in agitaciji med srbo-hrvatskim delavstvom." Omenja takoj v začetku, da želi kritike in upa, da se bodo delegatje o njegovem poročilu svobodno izražali. Nato slika zgodovino JSZ., kako se je pojavila, kako razvijala, in kakšni so bili vzroki, da se je razdelila najprvo na sekcije in potem da se je hrvatska sekcija popolnoma ločila od soc. stranke. Glavne sekcije v JSZ. sta bila vedno slovenska in hrvatska. Srbska je bila najmanjša. Mnogo srbskih sodrugov je delovalo v hrvatski sekciji. Ko je l. 1918—19 prišlo v JSZ. do razdorov, je bila srbska sekcija po številu članstva najmanjša. Sledili so nadaljni razdori, in tako je današnja srbska sekcija v JSZ. zapopadena v glavnem v organizaciji št. 20 (Chicago), ostali srbski in hrvatski sodrug, kolikor jih je v JSZ., so pa člani slovenskih klubov.

Edini, ki imajo zaslugo za razkole v JSZ., so komunisti. In značilno je, da tisti ki so najbolj rinili "na levo", ki so si največ prizadevali da so razdvojili JSZ., so danes sami izven komunistične stranke. Bili so v nji in zanjo, danes pa so izven nje in in proti nji. (Mislil je pri tem na **Cvetkova**, **Kutuzovića**, **Kirina**, **Sušo** in druge vodilne komuniste, ki so bili v poznejših letih ali izključeni od nove "mašine", ali pa so prostovoljno odstopili, ker niso soglašali z moralno in finančno korupcijo v Workers Party in ajeni hrvatski sekciji. Opomba urednika zapisnika).

Sedaj imamo med hrvatskim delavstvom takozvan komunističen in prosvetaški pokret. V prvem so današnji komunisti in v drugim večerajšnji komunisti. Ker nismo uspeli s svojim (socialističnim) listom v našem (srbo-hrvatskem) jeziku, tudi nismo uspeli kot organizacija socialistične stranke v meri kot bi bilo želeli in pričakovati. Kdor pozna fakto, nam bo priznal, da v dahi razmerah nismo mogli.

Srbska sekcija JSZ. se je zelo interesirala za pokret v starem kraju (Jugoslaviji, v tem slučaju odnosno v Srbiji) in mu je nudila precejšnjo denarno pomoč. Podprli smo gmotno srbske socialistične liste in deloma tudi hrvatske, naročili precej socialistične literature iz starega kraja, kontrahirali smo dolarje pokretu v naši rodni zemlji, zato, da dobimo od njega tudi mi tukaj moralno pomoč. Navezani smo na njegove liste, ker svojih nimamo, a imamo tudi kulturne zvezi s sodrugji v starem kraju, kajti njihovi boji so bili naši boji in boji nas tukaj in onih tam so danes skupni boji vseh nas proti skupnemu neprijatelju.

Finančno poročilo srbske sekcije JSZ., ki ga je predložil zboru, izkazuje \$62.30 čiste bilance.

Zaključni del govora s. **Kokotovia** je bil apel na slovenske sodruga, da naj nudijo srbskim in hrvatskim sodrugom čimveč kooperacije, da se socialistično gibanje med njimi zopet vspostavi in pojača.

Zaitz predlaga, da se referat s. **Kokotovića** sprejme na znanje. Sprejeto. Sledi diskusija.

Pogorelec se o referatu **Kokotovića** pohvalno izrazi, naglašja pa, da smatra za napako srbske sekcije to, da je posvečala preveč pažnje pokretu v Srbiji in premalo v tej deželi, kajti tukaj je naše delovno polje in tukaj je naša naloga graditi pokret.

Maslach: Smo storili kolikor je bilo mogoče. Financirali smo svoje glasilo, poslali po deželi organizatorja, sklicevali shode in debate, toda če skupen uspeh ni sijajen, ni naša krivda. Vsi mi, kar nas je v organizaciji št. 20, smo manualni in obrtni delavci. Za pokret moremo izrabiti samo čas, ki ga imamo izven svojega tovarniškega dela. In kot delavci smo dali izobraženim članom naše organizacije priložnost urejati naše glasilo in jih poslali na organizacijsko turo.

Če so bile poteškoče močnejše kakor mi, ne moremo pomagati. Za pojačanje obstoječe srbske, oziroma srbo-hrvatske sekcije smatram, da bi bilo potrebno poslati organizatorja, ki bi navajal naše delavstvo v skupno organizacijo katere se bori za skupne interese našega izseljenega naroda, in to je JSZ.

Zaitz obširno izvaja kakšen je bil potek delavskega gibanja med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki od kar se je pojavil. JSZ. je postala iz neznatne skupine mogočna

organizacija, v kateri so bili hrvatski, slovenski in srbski delavci proporcionalno enako močno organizirani. Ali vpliv slovenskega socialističnega delavstva je bil IN JE SE DANES na naše javno življenje veliko jačji kot pa je bil vpliv hrvatskega socialističnega delavstva, in pozneje tudi komunističnega. Namreč, ko je bilo v JSZ. nad tisoč hrvatskih delavcev, so bili takoreč sekta zase, ki se ni dosti brigala kaj se godi izven nje. To se je nadaljevalo po razkolu, in danes vidimo, da je hrvatsko delavstvo najšibkejšo tam kjer bi moralo biti najjačje, in to je Hrvatska Bratska Zajednica. Ko so slovenski sodrugi propagirali praktično delo med maso, so pristaši Čvetkove frakcije propagirali nekakšen evangelijski socializem, koncentrirali so se v tamburaških in podobnih zborih, robneli proti pijančevanju itd., toda tako nespretno, da so med svojimi lastnimi pristaši ustvarili atmosfero hinavščine namesto da bi zgradili podlago, ki bi jim zagotovila uspehe na polju praktičnega dela. Ob koncu svojega izvajanja predlaga s. Zaitz, da JSZ. v bodoče izdaja več letakov v srbo-hrvatskem jeziku in da kooperira kjerkoli se ji ponudi priložnost, da zopet obnovi močne socialistične postojanke JSZ. v hrvatskih in srbskih naselbinah.

Bojanovich razlaga zapreke, ki jih ima srbska sekcija, in te zapreke so vzrok, da je napredovanje počasno, da beleži svoja nazadovanja, toda uverjen je, da bodo v teku dveh let dosegli tudi med njimi veliki uspehi.

Tauchar: Zadnja leta so bila za socialistično agitacijo med hrvatskim in srbskim delavstvom brezupna. Nismo imeli ne lista v njihovem jeziku, ne sredstev, da bi pošiljali okrog njihove organizatorje. Ali v bodoče imamo boljše izgleda. S predlogom s. Zajca se strinjам, dodajam pa mu, da ta zbor nalaga eksekutivi JSZ., da naj deluje za ustanovitev hrvatskega-srbskega socialističnega glasila pod kontrolo JSZ., kajti edino ako bomo imeli list v hrvatskem-srbskem jeziku, nam bo mogoče dvigniti socialistični pokret med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki kot celoti.

Zgonik smatra, da je za začetek najboljše, ako JSZ. izda serijo letakov v hrvatsko-srbskem jeziku. Preskrbi naj za vsebino in organizira somišljenike in sodruge, da jih bodo razdeli med tistimi katerim so namenjeni.

Udovich pravi, da smo že veliko delali skupaj, vendar pa so med nami (Slovenci, Hrvati in Srbi) precejšnje razlike in te razlike so vzrok, da mnogokrat nismo bili v stanju složno delovati. Kar se tiče srbskih sodrugov, oziroma srbske skupine v JSZ., smatra, da je slabo gospodarila in vsled te njene hibe je moral prenehati vsak njen list. Priznava, da imajo srbski sodrugi danes velike težave pri agitaciji, ker jim jo ovirajo takozvani komunisti (hrvatski), ki se nemalokrat organizirajo, samo da razbijajo delo "protivne" skupine, ki je zanje v tem slučaju JSZ.

Sekulich pravi, da bi ga nadvse veselilo, ako bi srbska sekcija mogla ohraniti svoje zadnje glasilo "Budučnost", ki je prenehala izhajati spomladi 1923. Srbski sodrugi v Chicagu so storili kolikor je bilo mogoče. Upa, da bo bodočnost za celoten jugoslovanski socialistični pokret v Ameriki veliko boljša, in pri tem upanju računa na sodelovanje slovenske sekcije JSZ.

Česnik poudarja, da so provokatorski agitatorji s svojimi hujskajočimi letaki povzročili med slovenskim in hrvatskim delavstvom veliko sovraštva. Hrvatski komunisti so izdali nešteto letakov, in nešteto dopisov in člankov v svojem listu, katerih namen je hujskajoč, in reči moram, da se jim je namen posrečil. Smatram, da je potreba več vzgojevalnega dela, in da se izpodbije laži nasprotnikov, moramo izdati tudi več letakov od naše strani.

Zlemberger izvaja, kakšnih sredstev se poslužujejo provokatorji med hrvatskim delavstvom, da oernijo socialistični pokret. Slika situacijo v jugoslovanskih naselbinah vzhodnega Ohija, iz katerega prihaja, in pravi, da bo JSZ. močna in vodilna povsod le, ako bomo mi v stanju priti do mase. Mi predstavljamo resnico in pošteno delavsko gibanje. Toda kako naj delavstvo to ve, če ne pridemo do njega.

Zornik govori v istem smislu in je mnenja, da če bo odbor sistematično izvajal zaključke zbora v tem pogledu, bomo v par letih dosegli velike uspehe.

Radelj priporoča, da bi se v Proletarcu priobčevalo članke in agitacijsko gradivo po možnosti tudi v hrvaščini. Naši skupni stvari bi to gotovo koristilo.

Oven: Iz nekaterih govorov bi človek povzel, da so upi veliki in da se gleda nasproti sijajni bodočnosti. Toda preveč optimizma ni dobro. Z ozirom na referat s. Kokotovića pravi, da se spominja iz prejšnjih let, da so bili srbski sodrugi vedno aktivni in optimistični v svojih namerah. Ko so imeli par grošev, pa so ustanovili svoj list, ki se vsled gospodar-

skih potežkoč ni mogel vzdržati in je čez par mesecev moral prenehati. Ako bi zopet začeli s hrvatsko-srbskim listom danes, ki bi moral čez nekaj mesecev prenehati, nam bi v agitaciji več škodovalo kakor koristilo.

Zaitz pravi, da ne smemo govoriti o takojšnji možnosti ustanoviti hrvatsko-srbski socialističen list, ker nimamo za seboj dovolj močne srbo-hrvatske sekcije. Brez te pa je ogrožena gospodarska stran lista. Priporoča zbornici, da naj sprejme njegov predlog, ob enem pa sprejme k predlogu tudi sugestijo s. Tavčarja.

Britz govori o razmerah v jugoslovanskih naselbinah Pennsylvanije. Nima upanja, da se bo dalo kmalu popraviti storjeno škodo. Hrvatsko delavstvo je šlo s svojimi prejšnjimi voditelji iz socialistične stranke, sedaj ko niso tisti voditelji takorekoč nikjer, je pa tudi komunistično gibanje med njimi v razsulu. Naša Zveza naj dela konstruktivno in naj pazi na vsak korak, ki ga bo podvzela med hrvatskim delavstvom; dragi poskusi se morda ne bi obnesli, medtem če se poslužimo pravega trenutka, pa mogoče dobimo simpatije prečujšnjega dela hrvatskih delavcev.

Jauch ne verjame, da se bi dobilo nekdanje hrvatske člane JSZ. nazaj v Zvezo, kajti njihova psihologija je popolnoma drugačna kakor pa na primer ona slovenskega delavstva. Najboljše je, da se jih pusti kjer so, dokler ne bodo njihove izkušnje tako močne da bodo sami spoznali svoje zmete.

Zgonik se ne strinja z Jauchom glede letakov; ker oni izdajajo letake, in to pogostokrat, moramo jih tudi mi. Oni jih sestavijo tako da z njimi begajo delavce, naši pa naj bodo informativnega in vzgojevalnega značaja.

Govore še Sekulich, Udovich in Česnik.

Kokotovich ima kot referent zaključno besedo. Se raduje, ker je zbornica tej točki posvetila toliko pozornosti. Priznava, da srbska sekcija ni brez napak. Delala jih je, ker sestoji iz ljudi, ljudje pa so vsi podvrženi napakam. Odklanja očitke, da je bila srbska sekcija aktivnejša v starem kraju kakor tukaj. Organizacija št. 20 je ena najaktivnejših v socialistični stranki okraja Cook (Chicago in okolica). V svojem delokrogu stori kolikor ji dopuščajo moči. Prireja predavanja, predstave, zabave itd. Nabavlja literaturo, in ker nima svojega tukajšnjega glasila, je naravno, da dobiva liste od tam kjer izhajajo in jih gmotno podpira. Priznava, da so gmotno najbrž preveč žrtvovali za stari kraj in s tem oslabil blagajno za tukajšnje akcije. Glede letakov omenja, da so pripravljene kooperirati z uradom JSZ., imajo pa zapreke, ker jim delo v fabrikah vzame dan in mnogokrat večere in zato manjka časa za te vrste socialistično delo. Izvaja, da bodo srbski sodrugi ostali v prednjih vrstah, in da bodo sodelovali z vsemi našimi sodrugi za pojačanje jugoslovanskega in ameriškega socialističnega gibanja, kakor so v preteklosti in bolj kakor so v preteklosti.

Predlog Zajca z dodatkom s. Tavčarja soglasno sprejet.

Pride se na točko 8 sporeda "zvezna glasila in literatura".

Poročilo urednika.

Zaitz, urednik "Proletarca", poroča: Osmo točka našega sporeda je zelo važna. Ves pokret je odvisen od časopisja; ne samo naš, ampak vsak pokret. Razširjeno socialistično časopisje pomeni močno socialistično organizacijo in obratno. Ako je JSZ., če že ne med hrvatskim in srbskim, vsekakor vodilna sila med slovenskim delavstvom te dežele, je to za sluga NAŠIH publikacij. Imamo "Proletarca", ki sicer ni razširjen kakor bi moral biti, a vendarle ga dobivajo vsi inteligentnejši zavedni slovenski delavci in tudi precej hrvatskih in srbskih. "Proletarec" je danes vodilni jugoslovanski socialistični list v Ameriki in Jugoslaviji, kar se tiče vsebine, cirkulacije, velikosti in opreme. Je drugi najstarejši jugoslovanski socialistični list, s čemur se po vsej pravici ponaša. Ni lahko vzdržati nad dvajset let jugoslovanski socialističen list v tujini. Ni ga lahko v "domovini". "Proletarca" smo vzdržali, ohranili smo ga, in z njim JSZ. Malo je sodrugov, ki bi mogli pojmiti napore in žrtve tistih, ki imajo v enem ali drugem času zasluge, da "Proletarec" še izhaja. In izhaja, ker niso dopustili, da bi prenehal. Je ne samo drugi najstarejši jugoslovanski socialistični list, ampak tudi eden najstarejših socialističnih listov v Zedinjenih državah. To znači, da so naši sodrugi delali, in kjer jih je bilo malo, so morali delati toliko bolj.

Vsako leto izdamo prvomajsko številko "Proletarca". Lanska in letošnja sta bili posvečeni v glavnem zgodovini našega pokreta, in zato imata obe ne samo agitatorično, am-

pak tudi literarno in zgodovinsko vrednost. Dvomim, da je kje delavski pokret, ki izdaja za delavski praznik Prvi maj tako lepo revijo kakor je prvomajska številka Proletarca. Tega mnenja so tudi naši sodrugi v Evropi. Ameriški se strinjajo z njimi. In ta uspeh smo dosegli s požrtvovalnostjo oseb v uradu in s kooperacijo upravnega odbora ter drugih sodrugov.

“Ameriški družinski koledar” je druga naša publikacija, ki uživa splošno priznanje. Izhaja dvanajsto leto. Prihodnji bo 13. letnik. Prekosil je v literarnem, tehničnem in vsakem drugem oziru vse podobne publikacije v jugoslovanskih jezikih in se kosa uspešno z najboljšimi koledarji te vrste v vseh drugih jezikih. To je uspeh požrtvovalnega dela, ki pa ga pojmuje le malo število naših sodrugov. Delo je težko in umorno za tiste ki ga izvršujejo, in izvršujejo ga praktično brez odškodnine.

Letos, to je, pred par tedni, smo izdali knjigo “**BEG IZ TEME**”, ki obsega nad tri sto strani in je največja knjiga, kar jih je dosedaj izšlo v založbi Proletarca. Vsebuje dela najboljših ruskih pisateljev in njihove življenjepise. V naščrtu imamo letos izdati še eno veliko knjigo. Žal, da je naš knjižni trg v Ameriki zelo slab, in da zelo majhno število ameriških Slovencev naroča knjige. “Proletarec” ima precej veliko knjigarno. Dobička mu ne donaja posebnega, in radi dobička ni bila ustanovljena. Njen namen je, da se med naš delavski narod razširi čimveč mogoče literature, ne le povestne, ampak tudi take ki VZGAJA. Ta je najpotrebnejša človeku.

Kar se tiče “Proletarca”, ni “masni” list. Ni bil ko je začel izhajati, niti ni danes. Socialistični list ne more dati koncesij masi, je bilo pravilo pokojnega italijanskega socialističnega žurnalista Serattija, in to je za socialističnega urednika edino pravilno stališče. “Proletarec” je za potrebe našega pokreta veliko premajhen. Mnogo važnih člankov, posebno onih ki se nanašajo na teorijo, mora zastajati, enako zastajajo dopisi in drugo gradivo. Zato je pozdraviti sedanjo kampanjo za povečanje “Proletarca”, in upam, da bo uspešna.

Veliko prostora moramo porabiti s polemikami. Ko rečem MORAMO, mislim to dobesedno. Vem, da so med nami čitatelji, ki bi radi da se bi naš list ogibal polemik. Mi se jim ogibamo, toda ker ne verujemo v pravilo, da če te nasprotnik udari po eni strani, mu nastavi še drugo, se borimo, kajti socialistično gibanje je gibanje borbe. Takozvanim komunističnim listom odgovarjamo kolikor se nam zdi potrebno, in odgovarjali bi več, ako bi dopuščal prostor. Vsi naši polemični članki so informativnega značaja. Nasprotnika predstavimo le v toliko, da ga pokažemo v resnični luči. V našem pokretu se še vse premalo vpošteva dejstvo, da so mnogi ki paradirajo kot uredniki komunističnih listov v tej deželi, posebno med Jugoslovani, in “komunistični” voditelji, v resnici rušitelji, ne pa stavbeniki delavskih vrst. Oni ne delujejo med neorganizirano delavsko maso, ki je v ogromni večini, ampak se zaganjajo v socialistično stranko in unije. Toda ne v konservativne, ampak v radikalne unije. V podpornih organizacijah se med nami ne zaganjajo v reakcionarno KSKJ, ampak v SNPJ. To je, čemur pravim jaz in vsakdo ki se trudi dvigniti delavstvo iz teme neznanja in zablod, taktika provokatorstva! Proti te vrste demagogom in zavajalecem je treba voditi ne samo defenziven, ampak ofenziven boj! V poznejši razpravi želim, da ta del mojega poročila vpoštevate.

“Proletarec” je premajhen list posebno zato, ker ima proti sebi preveč listov. Med svoje nasprotnike šteje, in se sami štejejo, vse slovenske liste razun treh, (mesečnik “Čas” tu ni všteti) in med hrvatskimi mu ni niti eden naklonjen, ker ni niti eden hrvatski list resnično za socialistično delo. Največjo oporo ima pošteno delavsko gibanje poleg “Proletarca” v “Prosveti”. Ta bo na naši strani, dokler bo pošteno delavstvo skrbelo, da SNPJ. ostane pod kontrolo ljudi, katerim so interesi delavskega ljudstva in s tem interesi članstva SNPJ. prvi in edini interesi. “Enakopravnost”, ki izhaja v Clevelandu, ne odreka prostora našim klubom v Ohiju. Tudi z uredniškega stališča je prijateljska našemu gibanju, toda ker je kot list gospodarsko odvisna od stoterih stvari ki niso v našem seznamu, je umevno, da ni in ne more biti prištevana med naše liste. Podobno velja za tednik “Vestnik”; oba ta lista lahko našemu pokretu mnogo koristita, ali pa mu škodujeta, — odvisno je, kam se nagneta. Da pa bomo imeli moralno premoč v jugoslovanski delavski javnosti, je POTREBNO, da imamo močno SVOJE glasilo,

MOČNO SVOJO organizacijo, in razredno vzgojene kulturne in agitatorične delavce v naselbinah.

Se vedno se mnogo govori o formi. Nekateri so še sedaj mnenja, da bo Proletarec rastel v številu naročnikov, ako dobi obliko časopisa. Drugi so za sedanjo obliko. Naj se na kratko izrazim: Forma ne dela razlike. Imamo liste, kakor je New Leader, najbrž najboljši socialistični tednik v angleškem jeziku na svetu, velik, z najboljšimi sodrudniki, ki izhaja v obliki časopisa, in ima priliko razširiti se med stotomilijonskim ljudstvom, pa vseeno nima niti tolikšne cirkulacije kakor kak razkričan “revolver-žurnal” tednik, ki prinaša “novice” iz — spalnic. Socialistični listi se ne širijo zato ker so socialistični. Kdor misli, da se bo mogla masa mahoma pridobiti za socialistične liste, nima pojma o “literarnih” in drugih zahtevah “mase”. Ljudstvo je treba učiti, socialistični gibanje pa je učitelj mase.

Moje želja, kot urednika “Proletarca” je, da se razširi v obliki kakršno ima, in da se ga v tej obliki poveča za 16 strani tedensko, če bi to dosegli, bi mu dali 16 strani slovenskega gradiva, 8 v hrvatsko-srbskem jeziku in osem v angleškem. Imeli bi revijo, ki bi bila ponos jugoslovanskega delavstva. Ideja je izvedljiva, in jaz imam upanje, da jo bomo uresničili.

Presteri predlaga, da se poročilo urednika sprejme. Predlog soglasno sprejet.

Pogorelec, tajnik zbora, sporoči, da je došel na naš zbor John Pipan, bratski delegat italijanske socialistične federacije, in želi, da mu zbornica da besedo. Sugestija osvojena za predlog in sprejeta.

Tauchar, predsednik seje, predstavi sodruga Pipana, ki nagovori zbor v slovenskem jeziku. Opisuje trpljenje socialistov v Italiji, brutalnosti fašistov proti socialistom, katere segajo tudi v Ameriko, in želi, da se naša federacija zavzame za preganjane italijanske socialiste v tej in drugih deželah. Mussolinijev režim je namreč s svojimi terorističnimi črnosrajčnimi organizacijami zgradil tudi dobro špijansko službo. Slednja v tej deželi pazi na Italijane nedržavljane. Nekateri so prišli v to deželo šele poslednje čase; stavljeni so jim bile velike ovire, a prišli so s pomočjo delavskih organizacij. Fašistični špijoni so dobili njihove naslove, italijanska vlada pa je takoj stopila z ameriško v dogovore, da se take “nezaželjene” Italijane deportira v Italijo, kjer so ravnatako “nezaželjeni”. Kdo ve, kaj se bo zgodilo z njimi tam. Sooč po sedanjih izkušnjah, bi bilo edino pričakovati, da bodo napolnili grobove, katere jim je namenil fašistični režim, ako se povrnejo. Mi moramo nastopiti njim v prilog in v ta namen posredovati pri ameriških oblastih.

S. Pipan je izrazil svoje zadovoljstvo, ker vidi tako lep socialistični zbor, in zagotavlja zborovalec, da bo tudi italijansko socialistično delavstvo premagalo sedanje črne dneve ter dvignilo socialistično zastavo višje kot je kedaj poprej vihrala.

Predsednik **Tauchar** se italijanski soc. federaciji zahvali za bratske pozdrave in jo zagotavlja, da bo naša Zveza z njo vedno sodelovala za skupne interese delavcev obeh narodnosti.

Zaitz predlaga, da naj sodruga **Lotrich** in **Pogorelec**, ki smo jih že izvolili v poseben odbor, tvorita skupno s sodrugom od italijanske federacije skupen odsek, kateri naj izdela potrebne resolucije in jih v imenu našega zbora pošlje mero-dajnim faktorjem. Predlog soglasno sprejet.

Deset minut odmora. Po odmoru pride na vrsto po sporeda poročilo upravnika Proletarca **Antona Žagarja**, ki se glasi:

Poročilo upravnika.

Sodrugi delegatje so prišli na ta zbor z dobrim namenom, in prinesli mnogo dobrih priporočil za bodoče delo JSZ. Ena najvažnejših razmotrivanj na tem zboru mora biti, kako pojačati naš tisk, odnosno naše glasilo Proletarca. — Naj takoj omenim, da se je temu važnemu vprašanju od strani slovenskih delavcev obračalo vedno premalo pozornosti, bodisi od socialističnih klubov ali posameznih sodrugov. Smelo trdim, da je bil to velik nedostatek, ki je škodil in oviral naše gibanje.

Splošen pregled.

V Ameriki je okrog 30 milijonov industrialnih delavcev. Strokovno organiziranih je nekaj nad 4 milijone; politično organiziranih je okrog 30,000.

Strokovne organizacije lastujejo 117 listov, ki so večina tedniki, s približno 3 milijonsko cirkulacijo.

Razen Amalgamated Clothing Workers Union in nekaterih železničarskih unij, spadajo ostale skoro vse k Ameriški delavski federaciji. I.W.W. je zase, ki pa po številu članstva ne pride v poštev.

Socialisti v Ameriki lastujemo 30 listov, in sicer 20 angleških in 10 v tujezemskih jezikih. Vsi ti socialistični listi imajo nad 600 tisoč cirkulacije. Naj še omenim, da so nekateri unijski listi več ali manj urejevani v duhu naše stranke.

Te številke na prvi pogled niso tako majhne, toda ker moramo vzeti za bazo 30 milijonov ameriških delavcev, so gorostasno premajhne. Iz te male statistike je razvidno, da je v Ameriki nad 25 milijonov delavcev, ki niso naročeni na delavske liste, in nekoliko manj, ki jih nikoli ne čitajo, in da je ravno toliko neorganiziranih. Zakaj imamo 25 milijonov neorganiziranih delavcev v Ameriki? Zato, ker ameriško delavstvo nima za seboj močnega tiskovnega aparata, kakor ga ima npr. delavstvo industrialno razvitih dežel v Evropi! Delavstvo ki ne pozna delavske literature, ki ne čita delavskih listov, je nespособno ter nedostopno delavski organizaciji. Služi naj nam v dokaz majhna ilustracija.

Časopisje evropskega delavstva.

Evropski socialisti imajo 300 dnevnikov in veliko tednikov ter mesečnikov. Glasila strokovnih organizacij tukaj niso všteta. Toraj ni čudno, da je v Evropi 7 milijonov organiziranih socialistov, napram 10 tisoč v Ameriki.

Kakor so gradili svoje časopisje evropski, tako ga bodo morali tudi ameriški delavci. Širiti bodo morali več socialistične literature, uvajati več poučnih tečajev o socialnih in ekonomskih vprašanjih, in končno uvajati bodo morali v večji meri socialistične akademije, kakršne imajo danes v več krajih evropski socialisti. Sicer je več delavskih šol tudi v Ameriki. Med najboljšo moramo prištevati Rand School v New Yorku, njeno poletno šolo Camp Tamiment v Pa., Brookwood Workers College, in druge, nadalje izobraževalne departamente raznih strokovnih unij itd. Toda šole kakor so Rand School, Brookwood College, in druge, niso organizirane direktno za članstvo socialistične stranke, dočim imajo evropske akademije poučne tečaje predvsem za članstvo stranke. Pri nas bi bila priporočljiva delavska šola, o kateri je pred nekaj tedni predaval v klubu št. 1 sodrug Molek. Kakor rečeno, prva naša naloga naj bo, pojačati in širiti naše liste. To bi bila tista prva predstraža, ki bi pomagala ustvarjati in gladiti pot za zgraditev močnejših delavskih organizacij.

Da imamo danes v Ameriki za zgraditev močne politične ali strokovne organizacije nespособno delavstvo, nam dokazuje nazadovanje American Federation of Labor, katerega leta 1920 stalno pada, z izjemo preteklega leta, ki je po poročilu federacijskega tajnika Franka Morrisona zopet narasla za 12.000 članov. Neinteligentno članstvo organizacij tudi dopušča, da se na vodilnih mestih orientira reakcionarna politika voditeljev. Ena zgubljena bitka, kakor so npr. stavke, takega delavca ostraši in ga za delavsko gibanje napravi indiferentnega. Da bodo naše organizacije napredovale, je potrebno, da člani poznajo borbeno stran iste, in da so saj deloma vzgojeni v razumevanju nalog organizacije.

To vzgojo pa najbolje dobe v delavskem časopisju.

Socialistična stranka je na svoji konvenciji v Chicagu meseca feb. lanskega leta osvojila načrt za izdajanje svojega centralnega glasila "American Appeal", ki kot vam je znano izhaja od prvega januarja t. l. List je v glavnem propagandističnega značaja. Stranka je v teku teh mesecev pridobila z njim precej več življenja. Ameriški sodrugi so napravili velik korak naprej. V kampanji za razširjenje "American Appeal" so zelo aktivni tudi nekateri naši sodrugi. To je popolnoma pravilno, ali pri tem bi nikakor ne smeli zanemarjati glasila svoje federacije. Toliko o tem.

Proletarec in agitacija.

Agitatorjem je posebno znano, da imajo naši delavci poleg drugih tudi tale izgovor: "Kaj bomo pa napravili Kranjci, ako se Amerikanci ne zanimajo". To vprašanje ni upravičeno. Kajti proporcionalno se ne zanimamo za socializem v veliko večjem številu kakor Amerikanci. Pa tudi ako se, ali naj bo to vzrok, ker se Amerikanci bolj ne, da se tudi mi ne smemo? Naša naloga mora biti najprvo storiti naš del dela, nakar šele pride izgovarjanje na druge. Toraj pogledimo koliko se mi zanimamo! Statistika iz leta 1920 kaže, da je v Ameriki 208.000 Slovencev. Od teh je nad 100 tisoč roje-

nih v Sloveniji. Koliko jih je politično organiziranih? En tisoč, ali pol odstotka. Koliko je naročenih na socialistične liste, ki so glasila socialistične stranke? Številke so tako nizke, da nam ne delajo prav nobenega kredita. Kolikor je napredka med nami, ki še vseeno ni tako majhen, ako računamo, da jih je bilo malo ki so ga hoteli, je delo socialističnih delavcev, ki so kot pionirji veliko storili in žrtvovali za ta napredek. Delo socialistov se zreali v večini narodnih domov v naselbinah, v socialističnih knjižnicah, čitalnicah, pevskih zborih, dramatikih itd. Delo ki so ga socialisti izvršili v podpornih organizacijah, predvsem v SNPJ., je za naše ljudstvo neprecenljive vrednosti. Pri vseh teh naprednih akcijah slovenskih socialistov v Ameriki je bil Proletarec najizdatnejša pomoč. Ako bi ne imeli Proletarca, bi bilo danes med nami precej drugače kakor je. Marsikje bi še vladala tema, ki jo je Proletarec pregnal, in zavajalno slovensko časopisje ter njegovi agentje bi imeli še danes žetev med našimi delavci. Proletarec je bil ustanovljen iz potrebe. Jugoslovansko delavstvo mu je veliko dolžno. Dolžnost njegova je, da ga razširi in podpira tako kakor zasluži. "S tem bomo raztegnili naše delo na kulturnem in političnem polju. Dobro je, da vemo tudi to, da brez večje cirkulacije našega glasila tudi JSZ ne more pričakovati tistega napredka kakor bi moral biti. Res, da ni lahko agitirati za socialistične liste. Socialistično časopisje med maso ni popularno, ali kljub temu so bile naše kampanje vedno saj deloma uspešne. Da nismo uspeli pri razširjenju Proletarca bolj, je iskati vzroke v tem, ker smo imeli premalo požrtvovalnih agitatorjev in energične volje. S poljubnim tolmačenjem potrebe socialističnega lista za delavca ga bomo pridobili, da se nanj tudi naroči. Ako bomo delali vsi tako, se bo število naročnikov Proletarca do prihodnjega zbora podvojilo.

Spremenitev forme in drugo.

Naročnina je glavni dohodek Proletarca. Še nikdar jo ni bilo toliko, da bi pokrivala izdatke. Radi tega je bil list vedno v dolgu in navezan na podporo, katere se nam večkrat od raznih strani predbaviva. Ako smo hoteli list ohraniti, nismo imeli drugega izhoda. Na te vrste podporo so navezani tudi drugi delavski listi. Ako hočemo odpraviti neljube kolekte in list postaviti na dobro finančno podlago, potrebuje 3.500 plačanih naročnikov. To število bi pomenilo za list \$10.500 letnih dohodkov na naročnini, kateri bi pokrivali tisk, plače, stanarino, poštnino in druge stroške. To število naročnikov je tako majhno, da ako bi bili naši sodrugi in zastopniki po naselbinah saj malo bolj aktivni, bi se ga dalo z lahkoto doseči. Proletarec ima danes 160 priglasičenih zastopnikov in zastopnic. Ako bi vsaki poslal vsaka dva tedna povprečno po eno naročnino, bi pomenilo 80 naročnin tedensko in listu 4.160 naročnikov letno. Vsi tisti, ki radi in pogostoma priporočajo spremenitev forme lista, bi se mogli v prvi vrsti zavedati, da sugestije in priporočila, bila še tako dobra sama na sebi ne pomenijo dosti. Rajše naj bi šli na agitacijo, ter listu pridobili več naročnikov in vprašanje forme bi bil zelo lahek problem.

S povečano cirkulacijo bi se lahko list povečal in izboljšal. Naz ne nasprotujem spremenitvi forme, trdim le-to, da je zaenkrat radi finančnih težkoč to nemogoče, in da je treba najprvo dvigniti cirkulacijo. Upam, da tega mnenja je tudi deriktorij.

Vzroki mrtve agitacije in napake naših sodrugov.

Vzroki, da je naša agitacija tako mrtva, je reakcija, ki se je v povojnih letih korenito udomačila med našimi delavci, slabe delavske razmere, komunistične provokacije, brezbriznost in alkohol. Zadnji dve hibi sta glavni in agitaciji najbolj škodljivi. Upravništvo je z zastopniki in naročniki kooperiralo po najboljši moči, bodisi z agitacijskega ali propagandističnega stališča. Toda uspeha in odziva ni bilo tistega kakor se ga je pričakovalo in kakor bi bil mogoč. Upravništvo je sledilo sodrugom v naselbinah, kako so porabljali energijo za stvari, ki niso našemu pokretu nič koristile, agitacije za Proletarec in socialistične klube pa zanemarjali. Znani so mi slučajji, ko so sodrugi agitirali za druge liste, dočim jim je bila agitacija za Proletarca postranska stvar. Podporna društva, kjer so naši sodrugi v odborih in poleg tega tudi najbolj aktivni, in kadar prirede veselico ali karsizebodi, jo oglašajo v drugih listih, a na Proletarec pozabijo. Nadalje naši sodrugi v marsikateri naselbini potrošijo veliko več energije za pojačanje blagajen drugih organizacij kakor za blagajno svojega kluba. Taki in enaki nedostatki so v našem gibanju nedopustljivi. Ako smo socialisti, moramo delati kot socialisti in nič drugače. Socialistična organizacija mora

biti vsakemu socialistu sveta stvar. Našim sodrugom mora biti tisto napredek, kar je za socializem napredek. Da je v naselbini Proletarec razširjen, da bodo socialistični klubi močnejši kakor so danes, da se razpeča več socialistične literature, da se obdržava shode in predavanja pogostejše, to so naloge socialistov. Kadar bo več tega dela v naselbinah, se bo v resnici lahko poročalo o napredku.

Situacija pri listu.

Naslednje poročilo bi želel dati bolj razveseljivo kakor bo, toda ako smo sledili prejšnjemu, smo lahko na jasnem kje so vzroki.

Plačanih naročnikov imamo do 2000. Okrog 70 iztisov lista se pošilja v zameno in ostali so na dolgu, nekateri po par številk in nekaj naročnikov je, ki dolgujejo naročnino več tednov. Vsi ti so večinoma taki, ki so jo objubili poravnati. Upravništvo je prejelo od njih pisma, v katerih navajajo za vzrok brezposelnost, slab zaslužek in podobno, ter žele da se jih čaka.

Natančno finančno poročilo vam podam v številkah, ako je to želja zbornice.

V prvi polovici tega leta smo črtali nad 250 naročnikov, skoro vsi v zapadnih državah in Kansasu. Nekoliko smo nazadovali tudi v Pennsylvaniji. Kar se tiče zapada, se ne čudim, ker sem imel priliko prepričati se na lastne oči, da se poleg malih izjem zelo malo zanimajo za politično organizacijo, kakor tudi za časopisje. Večina delavcev je brezbrizna. Med njo je precej kikirjev, in taki ljudje se naročijo na list le tedaj kadar se muči med njimi kak potovalni agitator. Upravništvo je skušalo na najboljše načine obdržati na ta način dobljene naročnike, bodisi potom zastopnikov ali potem direktne korespondence, toda uspehi niso bili veliki.

Da je Pennsylvanija dosegla nižji rekord poslanih naročnin, je pripisati slabim delavskim razmeram v tamkajšnji premogovni industriji. Drugi vzrok je pa neaktivnost. V dokaz nam naj bo Canonsburg in Strabane ter nekatere druge naselbine. V prvih dveh je sodrug Tekavec s pomočjo sodruga Jereba list dobro razširil. In v teh dveh naselbinah tudi ne vladajo sijajne delavske razmere. Aktivne zastopnike imamo tudi v Clevelandu, Sheboyganu, ki je eden zadnjih prišel na listo splošne aktivnosti, v Waukeganu in še v nekaterih drugih naselbinah.

Da smo nazadovali na naročnikih je pripisati tudi temu dejstvu, da nismo odkar sem jaz pri upravništvu imeli nikogar na potu. Upravništvo se je obrnilo na nekaj oseb glede potovalnega zastopništva. Odzval se je sodrug Sprohar iz Walsenburga, Colo., ki je sedaj na agitaciji v Kansasu. Naročniki, ki obnavljajo naročnino sami, so samo tisti, ki so socialisti, in da je teh premalo je nam vsem znano. Največ je takih, ki ponavljajo tisto staro pesem, češ, da ni v listu novic in povesti, in da so v njem samo poročila o klubih, politika in slične "bedastoče". Te ljudi lahko razumemo, kajti ako niso socialisti, jih tudi socialistični listi ne zanimajo. Mnogo je tudi naročnikov in zastopnikov, ki žele, da bi se forma lista spremenilo. Tem bi kratko odgovoril, da ako list ostane socialističen, bodisi v formi tej ali drugi, ga ne bodo tisti, ki se nato izgovarjajo, potem nič rajše čitali kakor ga sedaj. List smo v formi časopisa že imeli, in pridobivati naročnike mu je bilo ravno tako težko kakor jih je sedaj. Tudi deficita bi ga ne rešili s spremenitvijo forme. Jaz nimam nič proti, toda računati moramo s številkami. Dokler se ne povečajo dohodki, s katerimi bi lahko pokrivali povečane stroške, je to problem, ki je neizvedljiv. Nato navaja številke, da z njimi dokaže razliko v cenah za tisk v eni in drugi formi. Nato nadaljuje:

List spremeniti v formo velikega časopisa brez da bi dohodke poprej zvišali, bi bil za nas zelo nevaren eksperiment. Najprvo naj nam bo važno to vprašanje: ali je mogoče dobiti listu še nadaljnjih 2.500 naročnikov ali ne. Po mojem mnenju je to dosegljivo, in kadar to dosežemo, je vprašanje povečanja lista v spremenjeni formi rešeno. V nasprotnem slučaju naj nam služijo številke, ki sem jih vam predložil. In dobro je, da jih preučimo, nakar še le lahko govorimo o spremenitvi oblike. Kajti le na podlagi računov je nam mogoče sklepati, kaj je izvedljivo in kaj ni.

V mnogih naselbinah so naši sodrugi vodilna sila. Ako bi svoje moči koncentrirali za razširjenje lista, smo lahko prepričani, da v teku pol leta prav lahko pridobimo zgoraj omenjeno število naročnikov.

"Proletarec" dela deficit odkar izhaja. Imajo ga večinoma vsi socialistični listi. Ta deficit se je z veliko težavo pokrival s preostankom pri koledarju, s prodajo knjig in podporo. Ali vsi viri so majhni, in borba za obstanek lista

bo ostala tako težka kakor je sedaj, ako se število naročnikov ne pomnoži. Samo kadar se to zgodi, bo nam mogoče postaviti list na zdravo finančno podlago. Lahko ga bomo povečali za toliko, da bo odgovarjal našim potrebam, in spremenimo lahko tudi njegovo formo, če se nam bo boljše zdelo.

Na sejah direktorija se je vedno razpravljalo kako bi odpravili deficit; toda pot je ena: povečati dohodke. Stvari tukaj vam ne bom ponavljal. List potrebuje več naročnikov in to bi bil izhod iz vseh zagat.

Predsednik Tauchar pravi, da je točka o kateri sta poročala urednik in upravnik važna in želi o nji temeljite razprave.

Badelj preide takoj na formo, in izvaja, da v obliki revije je agitacija za razširjenje "Proletarca" otežkočena. To trdi iz lastnih izkušenj. Od kluba ki ga zastopa ima naročilo predlagati spremenitev forme Proletarca, in to radi agitacije, ki bo uspešna le ako našemu glasilu vrnemo obliko časopisa. Obljubuje vso mogočo kooperacijo milwauških sodrugov in svojo. Je pripravljen storiti kolikor ena oseba v najboljšem slučaju more, če zbornica glede lista vpošteva njegovo željo.

Zornik pravi, da čita "Proletarca" od l. 1906, torej od kar izhaja. Se strinja s predgovornikom glede težkoč pri agitaciji, ne pa v vprašanju forme.

Petric, delegat društva št. 86 SNPJ., katero pripada Izobraževalni akciji, in bivši glavni tajnik JSZ., želi, da mu zbornica dovoli govoriti ne samo o listu ampak v splošnem, ker ne ve, da-li bo mogel naslednji dan še prisostvovati sejami ali ne. Se mu na predlog Presterla dovoli. Nato nadaljuje: Poročila, kakršna sta podala urednik in upravnik, sta med nami stara stvar. "Proletarec" je bil odvisev od podpore sodrugov od kar izhaja, in odvisev bo, dokler ne bomo imeli za seboj dovolj velike organizirane množice, ki bo naročala in čitala svoje liste. Delo, ki ga izvršujejo v uradu Proletarca in JSZ., je umorno in ni plačano, ni danes, ni bilo večraj in ne bo jutri. Imeli smo boje za samoohrano in jih bomo imeli v bodoče. V raznih svojih prizadevanjih pospešiti socialistično gibanje in pojačati svojo organizacijo iščemo razna sredstva. Eno teh, ki ga priporočam, je delo v naprednih podpornih društvih. Mnoga so nam enaka po duhu, le formo organizacije imajo drugačno. Z njimi je lahko sodelovati, le vezi je treba utrditi. Idejno smo skupaj. Eni tvorijo skorjo, drugi sredico, a skupno celoto. Socialisti sami ne morejo predstavljati masne stranke. Ne brez unij in drugih velikih ljudskih organizacij. Isto velja za JSZ. Njena moč v množicah je potom njenega delovanja v društvih in splošnem javnem življenju našega delavstva. "Izobraževalna akcija JSZ." je velevažna ustanova. Jačamo jo! **Od nas je odvisno, ali bo pri nji nekaj ali mnogo društev.**

Na uho so mi prišle govorice, da nisem več z vami, da sem se odrekel socialističnim načelom itd. Kjer boste koga slišali to trditi, mu recite, da ne ve kaj govori, kajti jaz imam ista načela in verujem v isti program kakor sem ga zastopal ko sem imel pri listu in v JSZ. odgovorne pozicije.

Se preide na razpravo o poročilih urednika in upravnika. **Mikše** se ne strinja s njunimi izvajanjmi glede forme. Je mnenja, da je sprememba potrebna in to čim prej toliko boljše za list.

Presterl ima navodilo od svojega kluba zagovarjati sedanje obliko Proletarca. Če se jo spremeni, se izgovorov v agitaciji tudi v bodoče ne bomo rešili.

Klarich: Ako hočemo vsem ustreči, moramo izdajati list v raznih oblikah, vsako z različno vsebino. Ker je toliko zahtev za spremembo oblike, se jim tudi on pridružuje. Priporoča, da naj list prinaša več novic s socialističnimi komentarji.

Zlemberger pravi, da je nevtralen, če pa se gre za odločevanje, bo glasoval za sedanje obliko po navodilu klubov v Glencoe in Neffsu. Dodaja, da se resnični čitatelji ne ozirajo na obliko, ampak na čtivo.

Lotrich govori o težkočah Proletarca, nato predlaga, da se ga spremeni v obliko časopisa kakor hitro bo v ta namen zbranih v poseben fond \$2000. Predlog podpiran.

Goršek govori o sovražnikih Proletarca, ki jih bo imel na vseh straneh dokler bo socialističen list. Klub v Springfieldu, ki ga zastopa, je o vprašanju lista razpravljal, ni pa napravil nikakega definitivnega zaključka. Če je splošno mnenje da bo spremenitev forme agitacijo za list olajšala, mu jo spremenimo v interesu lista.

Bojanovich pravi da oblika ne dela nobene razlike, ampak način urejevanja. Proletarca smatra za najboljše urejevanje jugoslovanski list. Je za sedanje obliko, ker se s spremembo ne bo populariziral.

Vider pravi, da govore proti spremembi tudi gospodarski oziri. On je bil za spremembo, a sedaj vidi, da bi gospodarstvo ne profitiralo, če pa bi dobili z novo obliko več naročnikov, je še vprašanje. Proletarec čita deset let. Prinaša bogato podučno gradivo, in marsikdo je lahko temu listu hvaležen, da se je izkopal iz zablod. Tisti ki poznajo vrednost Proletarca, naj delajo več, da se ga razširi.

Tajnik kluba št. 1 sporoči delegaciji, da je zvečer povabljen na banket, ki ga priredi klub št. 1 v počast članom tega zbora.

Predsednik naznani, da je čas zborovanja potekel in zaključijo sejo.

Frank S. Tauchar, predsednik. **John Olip** in **Anton Žagar**, zapisnikarja. **Chas. Pogorelec**, tajnik zbora.

TRETJA SEJA 4. JULIJA DOPOLDNE.

Predsednik **Tauchar** otvori sejo in proglasi nominacijo za predsednika sej tekočega dne. Predlagani **Tauchar**, **Godina**, **Presterl**. **Godina** sprejme in je soglasno izvoljen.

Za podpredsednika predlagani **Alesh**, **Bregar** in **Zgonik**. **Bregar** sprejme, drugi odklonijo. Izvoljen soglasno.

Predsednik imenuje s. **Gorška** za reditelja.

Žagar pojasnjuje k točki o čitanju zapisnika, da radi sinočne prireditve zapisnikarja nista mogla urediti zapisnika, da se bi ga čitalo tej seji, ker sta bila zaposljena z delom na banketu. Se sprejme na znanje.

Se nadaljuje z diskuzijo o osmi točki sporeda (zvezno glasilo in literatura).

Jerreb. Naš klub priporoča sedajno formo. Kdor se zanima za list, ne gleda na formo. Priporočam sodrugu **Radeljnu** in ostalim, da podpirajo Proletarec ne oziraje se na formo.

Britz pravi, da nima od konference nobenega posebnega naročila, toda klub mu je naročil, da kar se tiče forme lista, naj glasuje po svoji previdnosti. Mi moramo gledati na finance v prvi vrsti. Proletarec vrši svojo dolžnost v tej obliki, kakor jo je v prejšnji.

Bregar. Naš klub želi, da list ostane tak kot je sedaj. Ako sprememo formo bi mogoče šli en korak naprej, toda radi financ je možno, da bi šli pozneje dva koraka nazaj.

Kunstelj. Po naročilov klubov, ki jih zastopam, bom glasoval za sedajno formo. Sicer pa priporočam, da bi se priobčalo več raznega gradiva, predvsem povesti, da bi Proletarec bolj priljubili ženstvu.

Ilersich. Diskuzija o Proletarcu je zelo važna. Več sodrugov priporoča, da naj forma ostane kot je, in tem se tudi jaz pridružujem, ker ne smatram, da bi bila s spremembo agitacija uspešnejša.

Jauch. Znano vam je, da je naš klub podal nedavno izjavo, da je za spremembo. Klub je tudi mišljenja, da ne bi forma časopisa stala več kakor stane sedanja.

Zlembergar. V Proletarcu so članki, ki jih treba hraniti. List je naše orodje, in kakoršno je naše orodje, tako bo naše delo.

Tauchar. Ta diskuzija je nam dala že na zadnjem kongresu veliko preglavje. Toda biti moramo enkrat na jasnem. Jaz sem v direktoriju in eksekutivi, in vem da smo se vedno trudili delati v prid lista. Finances so bile vedno glavna zapreka. Sodrugi so mnenja, posebno **Radelj**, da bi se za list lažje agitiralo, ako se formo spremeni. Ako so v tem gotovi, pa jim ustrezimo.

Oven. Vsi boljši delavski listi so v formi revije. Radi financ priporočam, da gremo s to formo naprej.

Udovich. Kakor izgleda, je sentiment, da list ostane tak kakršen je sedaj. Pri Proletarcu so bile vedno teškoče. A vendar smo toliko na boljšem, da imamo stalnega upravnika, dočim se je pred leti nahajalo upravništvo pod streho pri sodrugu **Zavertniku**. Spominjam se, da je pred leti izhajal list **American Socialist**. Spremenil je obliko, oziroma obseg dvakrat, toda vse to ga ni rešilo. Za list so oglasili zelo važni. Potrudimo se, da jih Proletarec dobi v bodoče več kakor jih ima sedaj. Končno podpiram predlog sodruga **Lotricha**.

B. Novak. Tu se pričkam radi oblike in tratimo čas, druge važne stvari nam bodo pa ostale. Sem zato da forma ostane kot je. Proletarec ni navaden list, ampak revija. Dali smo mu to obliko radi zmanjšanja stroškov. Argumenti za spremembo niso zadostni. Ne ozirajmo se na ljudi, ki se ne naroče na list radi forme.

Zgonik. Jaz ne garantiram, da bi dobil radi druge oblike enega naročnika več v naši naselbini, zato sem za to obliko.

Kokotovich. Forma ne bo agitirala, ampak mi moramo. Naša naloga je, da dobimo listu več naročnikov, forma pa naj ostane kot je.

Radelj ponovno poudarja, da nima upanja dobiti v naselbini z 10,000 do 12,000 Slovenci listu novih naročnikov, ako ta forma ostane.

Alesh. Ali veste, da nas je ta forma rešila, da imamo list? Mi imamo med ameriškimi Slovenci 2,000 inteligentnih delavcev, ki vedo kaj čitajo. Socialisti morajo vzgajati in ne navduševati. Hipno bi mogoče pridobili nekaj naročnikov, toda ne stalno. To je že tretji zbor, na katerem govorimo o obliki lista. Apeliram na vas, da ne postavljate lista v nevarnost.

Judnich. Sem za to obliko raditega, ker se bojim za mojega prijatelja Proletarec. Boljše je ohraniti tega ki ga imamo, kot pa ga riskirati z eksperimenti.

Resnik. Sodrugi kluba št. 235 so za sedanjo obliko, toda radi uspešnejše agitacije priporočajo, da se jo spremeni. **Zlemberger** pravi, da bi bilo mogoče dobro spremeniti barvo platnice. Nekateri se na list ne naroče radi tega ker se jim zdi barva platnice preveč rdeča.

Zornik govori o potrebi večje agitacije in tudi priporoča, da damo listu druge platnice.

Chesnik. Mi smo se izrekli za povečanje lista v sedanji formi.

Žagar pojasnjuje o cenah v eni ali drugi obliki. Apelira, da naj sodrugi agitirajo in imeli bodo uspehe kakor jih je imel on, ne glede na formo.

Grosier. Klub mi je dal v tej zadevi proste roke. Ako sodrugi vidijo, da bi se dobilo v večjih naselbinah več naročnikov, bi ne bil proti spremembi.

Zaitz primerja izdatke Proletarca za tisk pred leti in sedaj. Razlika je velika. Za isto število izvodov, ki so nas pred kakimi 12. leti stali \$50, plačamo danes blizu \$120. Naročnina pa ni še enkrat višja, zato ima uprava toliko težje stališče pokrivati primankljaj.

Bataic. Sprememba nam ne bo koristila. Proletarec je priljubljen tak kot je, tukaj kakor v starem kraju.

Radelj. Ponovno poudarjam, da drugi listi Proletarec spodrivajo, in temu smo krivi mi, ker mu ne damo take forme kakršna je pri ljudstvu najbolj priljubljena. Če ga ohranite v sedanji obliki, ne bomo imeli uspeha v agitaciji, kar lahko trdim za našo naselbino in za vsako v kateri sem imel izkušnje.

Vider protipredlaga, da naj izhaja Proletarec tudi v bodoče v sedanji obliki, in da se ga poveča vsaki drugi teden osem strani, kakor je predvidevano v sedanji kampanji za povečanje Proletarca, takoj ko bo zbrana v tozadevni fond določena vsota \$1,000. Predlog podpiran.

Garden stavi posredovalen predlog, da se spremeni Proletarec v obliko kakor jo je imel poprej, in izhaja naj na 6. straneh. Ta sklep, če ga zbor sprejme, naj stopi v veljavo takoj ko bo zbrana vsota \$1000 v fond za povečanje. Izjava, da se na večjih časopisnih straneh lahko gotove članke bolj naglašajo, ker velika širina lista nudi prostor za tak način poudarjanja. To pritegne čitateljeve oči k članku in on čita. Članka v reviji ne bi čital, ker ni premotil njegovih oči z "bombastiko".

Zaitz in **Godina** pojasnita **Gardenu**, da njegov predlog pomeni zmanjšanje, ne pa povečanje sedanjega "Proletarca". **Garden** vpraša za nekatere informacije, nakar svoj predlog spremeni v toliko da se glasi "osem" namesto "šest" strani.

Homar govori o agitaciji v naselbini. Nima navodil od kluba. Ve, da bodo izgovori pri mlačnejših vseeno, ker ne marajo čitati.

Radelj pravi, da ako se bi izkazalo da bi v časopisni obliki imel list mnogo večje izdatke, naj se upravnemu odboru svetuje povišati naročnino 50c na leto.

Tauchar pravi da bi bil proti spremenitvi oblike, ako bi v časopisnem formatu izhajal list le na 6. straneh. Je za spremembo, toda list naj bo na 8. straneh in spremenitev naj stopi v veljavo 1. jan. bodoče leto, ako se do tedaj zbere v poseben fond \$1,500, iz katerega se bi pokrili večji izdatki. Priporoča s. **Lotriču**, naj ta dodatek sprejme in v tem smislu spremeni svoj predlog. Ako se do konca tega leta ne zbere prej omenjeno vsoto, naj se Proletarec poveča v sedanji obliki.

Lotrich sprejme **Taucharjev** dodatek k svojemu predlogu.

Presterl pravi, da bi bilo umestno na prvi strani platnic prinašati strankin znak.

Predsednik odloči, da se to sugestijo prepusti upravnemu odboru, oziroma uredništvu in upravništvu.

Goršek predlaga zaključek debate. Sprejeto. Besedo imajo še prej prijavljeni.

Pogorelec pravi, da ta neodločnost škoduje listu. Naj zbor napravi definitivni zaključek in ostane pri njemu. Apelira: Dajmo priliko tistim ki so za spremembo, da pokažejo kaj so v stanju doseči pri delu za razširjenje zveznega glasila.

Presterl. Morda bodo kje vsled spremenjene oblike v številu naročnikov napredovali, a pri nas bomo nazadovani. Situacija bo ista in problem nerešen. Ostanimo pri obliki kot je in delujmo rajše za povečanje lista.

Predlagatelj **Lotrich, Vider in Garden** v zaključnih govorih utemeljuje svoje predloge.

Referanta **S. točke Zaitz in Žagar** zaključujeta razpravo, podajata še razne informacije in naglašata, da ni toliko važno vprašanje forme kakor agitacija, od katere je največ odvisno kako bo naše glasilo uspevalo v bodoče.

Judnich predlaga poimensko glasovanje. Sprejeto.

Garden predlaga, naj imajo v tej točki pravico glasovanja tudi delegatje društev Izobraževalne akcije J.S.Z. Predlog sprejet.

Preide se na prvo poimensko glasovanje. Za **Lotričev predlog** je glasovalo 18, za **Vidrov protipredlog** 13 in za **Gardenov posredovalni predlog** 8 članov zbora. Ker noben predlog ni dobil zadostne večine, naznani predsednik, da posredovalni predlog odpade, o ostalih dveh pa se bo glasovalo na popoldanski seji, ker je čas zborovanja potekel.

Filip Godina, predsednik. **John Olip** in **Anton Žagar**, zapisnikarja. **Chas. Pogorelec**, tajnik zbora.

ČETRTA SEJA 4. JULIJA POPOLDNE.

Predsednik Godina otvori sejo ob 12:45 popoldne. Ker izrednih nujnih zadev ni, naznani da se takoj preide na nadaljevanje sporeda. Glasuje se o **Vidrovem** in **Lotričevem** predlogu.

Zapisnikarja kličeta imena članov zbora. 23 se jih izreče za predlog s. Vidra, da ostane oblika "Proletarca" kakor je sedaj in da se ga v tej poveča. Predlog s. Lotricha, da se Proletarca po Novem letu 1927 spremeni v obliko časopisa ako se do tedaj zbere fond \$1,500, je dobil 12 glasov. Pet članov zbora se je vzdržalo glasovanja. Nekaj je bilo odsotnih.

Glasovali so (zaključne volitve): Za protipredlog s. Vidra, da ostane oblika Proletarca kakor je, in da se ga v tej poveča: **Olip, Zemberger, Sekulich, Bregar, Judnich, Goršek, Presterl, Žornik, Česnik, Garden, Zgonik, Britz, Pogorelec, Alesh, Bojanovich, Zaitz, Godina, Novak, Kokotovich, Vider, Žagar, Oven** in **Cainkar**, skupaj 23 glasov.

Za predlog s. Lotricha, da se Proletarca s pričetkom prihodnjega leta spremeni iz revije v časopisni format, ako se do tedaj zbere vsota \$1,500, so glasovali: **Lotrich, Homar, Jauch, Iliersich, Verčič, Klarič, Kunstelj, Germ, Resnik, Mikše, Udovich, Tauchar**, skupaj 12 glasov.

Glasovanja so se vzdržali, a bili navzoči, sledeči delegatje: **Rataič, Radelj, Groser, Sonoff** in **Maslach**, skupaj pet članov.

Pred tem so se vršila dva poimenska glasovanja za vse tri predloge, pri katerih so mnogi glasovali za posredovalni predlog za takojšnjo spremembo oblike lista, a potem, ker se z določbami v Lotričevem predlogu niso strinjali, so se glasovanja ali vzdržali, eni pa glasovali za **Vidrov protipredlog**.

Predsednik naznani, da je predlog s. Vidra sprejet.

Alesh govori o agitaciji. Cilj v posebni kampanji za razširjenje Proletarca naj nam bo tisoč novih naročnikov. Apelira na tiste ki so se borili za spremembo forme lista, da se podvržejo volji večine in delujejo za list kakor bi če bi bil sprejet njihov predlog. Jaz sem za sedanjo obliko in bom delal za razširjenje Proletarca. A delal bi tudi, ako bi bil sprejet predlog, da se mu obliko spremeni. Upa, da bo manjšina ki je zagovarjala spremembo oblike enako lojalna lista kakor je bila doslej, kajti oblika ne predstavlja načel. V teh smo vsi enakega mišljenja.

Zornik priporoča, da se uvede v Proletarca tudi zdravniške članke.

Mikše izvaja, da se naj v listu ne debatira toliko s komunističnimi krakarji, ker niso vredni, da se bi v Proletarcu tratil prostor radi njih. Stavi v tem smislu predlog.

Presterl protipredlaga, da se prepusti uredniku proste roke tudi glede takih polemik.

Judnich se izjavlja za protipredlog. Ve, da nam delajo takozvani "komunisti" škodo in jih je delavstvu treba predstavljati v pravi luči.

Kokotovich se spominja že od nekdanj takih sugestij. Sodrugi mislijo dobro, a ni dobro za pokret. Uredniku se ne sme vezati rok.

Udovich soglašala z Mikšetom in misli da je boljše ako tak boj izgine iz naših listov.

Zaitz: Z nobeno stvarjo ne boste ustregli "komunistom" bolj kakor če sprejmete predlog sodruga Mikšeta. On predlaga omejitev polemike v najboljši nameri. V Clevelandu, od kjer s. Mikše prihaja, element ki razdira pod firmo "komunizma" ni napravil tiste škode kot jo je in jo dela v mnogih drugih naselbinah. Pred nekaj leti npr. je razoral Coolinwood. Ako bi bilo delavstvo poučeno o razlikah, bi klub JSZ. ne bil propadel. Tako pa je verjelo frazama in pa opravičevcem, ki so blatili naš pokret. Vsa polemika v Proletarcu ima v glavnem informativen, ne pa napadalni značaj. Napaka pri nas je, da premalo polemiziramo, premalo se pečamo z grehi naših nasprotnikov in preveč smo zaverovani v misel: 'Če jaz ne bom nikomur nič rekel, tudi drugi meni ne bodo'. To pravilo ne velja v pokretih, kajti če vemo, da je taktika jugoslovanskih samonazvanih komunistov v prvi vrsti boj proti JSZ. in Proletarcu, bi bilo nesmiselno, da bi ne odgovarjali na udarce z udarci.

Presterl utemeljuje svoj protipredlog in potrjuje izvajanja s. Zajca na podlagi svojih lastnih izkušenj.

Garden. Vezati roke uredniku bi bila napačna poteza. Lahko podamo tu svoja mišljenja in nasvete, a ne napraviti takega sklepa kot ga priporoča s. Mikše, ker bi napravil ravno nasproten učinek od onega, ki ga ima v mislih predlagatelj. Polemizira se naj pač toliko kolikor se zdi uredniku potrebno.

Alesh: Če napravimo tak sklep še s tako dobrim namenom, bi škodoval naši stvari in v pokretu napravil konfuzijo. Pojasnjevanja in odgovori na napade so polemika. Kako naj naše delavstvo ve kaj je res in kaj ni, ako se ne bo odgovarjalo, pojasnjevalo in odkrivalo prave slike?

Zemberger izvaja, kako potrebno je da urednik odgovarja v takih časih kakor so sedanji. Navaja primere iz Neffsa in drugih krajev.

Preide s ena glasovanje. **Protipredlog da se uredniku pusti proste roke sprejet z vsemi proti dvema glasovoma, ki jih je dobil predlog.**

Novak želi da se razpravo glede forme obnovi. Smatra, da je stvar lahko hitro gotova. Zbornica naj sklene, da se da tako iniciativo na splošno glasovanje in odloči naj članstvo.

Alesh in Vider govorita proti.

Garden predlaga, da se preide preko Novakove sugestije na dnevni red. Predlog sprejet z vsemi proti štirim glasovom.

Točka 9 sporeda: **Izobraževalna akcija J.S.Z. in delo prosvetnega odseka.** Poroča **Joško Oven**.

Poročilo prosvetnega odseka.

O potrebi delavske kulture se danes veliko piše. Ne samo med nami; povsod, kjer je osredotočeno organizirano delavstvo, se čuti bolj in bolj potrebo lastne, samostajne delavske kulture, ki bi nudila delavstvu pravo sliko delavskega življenja in mišljenja.

Kultur je danes veliko na svetu. Če bi jih hoteli naštevati, bi jih naštel skoraj toliko kot je različnih narodov na svetu in to še brez raznih super-nacionalističnih, stoprocentnih, kulturnih in drugih verskih kultur.

Kultura je obdelovanje mislečega ozadja človeštva. Primitivni človek ni imel kulture. Šele ko je človek skozi tisočletja začel misliti — in znal te misli izraziti v kamnu, lesu in pisnični besedi, se je to obdelavanje pričelo.

Kot v naravi, je bila tudi ta evolucija mišljenja počasna. Skozi vekove koraka — ali bolje se plazi človek z zavestnimi očmi, tipajoč v temi neznanja, praznoverja in brezbrčnosti. Nazaj in naprej gre njegova pot med ogromno navlako dedščin pradedov. Pridejo mi na misel besede V. Huga: "Protitrem silam se mora boriti človek: proti veri, družbi in naravnem elementom." In ta boj bojuje delavstvo. Proti religiji ki poneumaja, proti družbi ki je krivična in proti naravi, ki nas zasužnjuje.

V zadnjih letih je delavstvo napravilo ogromne korake na kulturnem polju. V Franciji, Nemčiji na Angleškem i. t. d. ustanavlja organizirano delavstvo svoja kulturna društva, zida svoje šole in gledališča. V sovjetski Rusiji, kjer so debožje, skozi devet let je tulilo kapitalistično časopisje o rde-

lavci na krmilu, je kajpada vse to v njih rokah. In čudnih razdiralcev, poruševalcev kulture in umetnosti. In danes je Moskva polna raznih gledaliških ravnateljev, kino-igralcev in direktorjev, pisateljev, slikarjev i. t. d., ki skušajo dobiti nove ideje v mladi proletarski kulturi. Resnica sledi: Da delavstvo ne uničuje lepote in umetnosti, da jo razume in kar je glavno — da ima silo ki ustvarja, misli ter stopa naprej korak za korakom in to je nekaj s čemur se buržvazija ne more hvaliti.

Tudi v Združenih državah se kaže napredek na tem polju, v zvezi temu da je tu kapitalizem z dolar-kulturo bolj intrinzičan kot kje drugje na svetu. Da ni večjega uspeha je tudi kriva neaktivnost raznih pseudo-delavskih unij, revno delavsko časopisje in brezbriznost mase. Bolje je med tujezemskimi organizacijami. Ali tudi tu je boj oster med reakcijo in naprednejšimi elementi.

Ta boj je tudi med Jugoslavoani. Pred tridesetimi leti je med ameriški Slovenci vladala tema. O kulturi ni bilo govora. Tu in tam je včasih malo zamigljalo iz kakšnega farovža, in to je bilo vse. O napredku, delavski samozavesti ni bilo govora. To dobo bi lahko imenovali "Zidanje", ne delavskih domov, ampak farovžev in cerkva.

Nekako proti koncu te dobe se je začel boj proti nazadnjaštvu. Pojavi se S. N. P. J. Sodrugi se začno organizirati pod praporjem socializma. Ustanovi se Jugoslovanska socialistična zveza. Boj je zagotovljen.

JSZ. je prevzela borbo v svoje roke. Od začetka zveze do danes jo vrši na vseh poljih brez prestanka. Rezultat ni slab. V letih borbe smo porinili fajmostrne in druge nazadnjaške elemente v ozadje. Naše in nam simpatično časopisje se množi, razredna zavest med našimi ljudmi raste in vsopredno s tem, se dviga njih duševno obzorje. Na IV. rednem zboru JSZ. je bil izvoljen poseben odsek, ki naj bi survejiral naše kulturno delo med jugoslovanskimi delavci. Njegova naloga je: stopiti v stik s soc. klubi in društvi jednot ki so v "Izobraževalni akciji", v svrhu kulturnega dela. Nabavljati knjige, igre, deklaracije, pesmi za naše zборе i. t. d. Ta odsek je bil ponovno izvoljen na zboru JSZ. v Clevelandu in je vršil funkcije do danes.

Polje je ogromno — in ta odsek je po svoji skromni moči delal. Finančno nismo imeli. Bil pa nam je na razpolago bogat dramski arhiv kluba št. 1 in zvezna ter Proletarčeva knjižnica. Kljub tem težkočam smo v par letih napravili več na dramskem polju med ameriški Slovenci, kot naj bo kateri koli hoče drugi prosvetni klub v Ameriki. Samo v zadnji sezoni 1925-26, je cirkuliralo več kot dvajset iger med raznimi klubi in društvi. Večino teh iger so imele že spisane vloge. Razpošiljali smo jih zastoj ali pa proti mali odškodnini. Dajali smo nasvete in pojasnila raziserjem po deželi. Isto je bilo glede deklaracij.

Zadnje zimo smo razposlali društvom ki podpirajo "izobraževalno akcijo" večje število brošur brezplačno kar nameravamo delati tudi v bodoče. Kot smo slišali pozneje so društveni člani z veseljem posegli po njih.

To je v kratkem naše delo. Priznavamo da je skromno, ali v teh prilikah dober začetek, zato svetujemo, naj se z delom na tem polju nadaljuje.

Aktivnost med našimi klubi in društvi izobraževalne akcije raste, kar vam je povedal v svojem poročilu že sodrug tajnik. V malih naselbinah kjer se ni nikoli delalo na kulturnem polju prirajajo sodrugi igre in ustanavljajo se pevski zbori. Z zadovoljstvom konstatiramo pojav, da sodrugi po naselbinah opuščajo staro štafažo, ki je že toliko časa v navadi, raznim narodnim in pol narodnim društvom in klubičem buržvaznega značaja, in da koncentrirajo kulturne sile v svojih lastnih socialističnih klubih. Dobe pa se posebno večje naselbine, kjer bi se dalo še veliko napraviti.

Končno predlagamo sledeče resolucijo:

RESOLUCIJA PROSVETNEGA ODESKA.

1.) Prosvetni odsek JSZ. naj ostane kakor dozdaj, s to azliko, da članstvo izvoli namesto treh samo dva člana, tretji član prosvetnega odeska pa avtomatično postane glavni tajnik JSZ., ki je ob enem tajnik tega odeska.

2.) S sodelovanjem zborov, eksekutive, konferenc in klubov JSZ. naj se najde pota in sredstva za podvzetje večjih predavateljskih tur po naselbinah. Ta predavanja naj bodo kulturno-znanstvena, gospodarska in politična.

3.) Ta odsek naj uredi seznam vseh iger v referatu nenjenih arhivov, opiše na kratko vsako posamezno igro in kak seznam izda. Enako naj uredi seznam pesmi primernih deklaracij in ob enem da nasvete, katere so prikladnejše

za prireditev tega ali onega značaja. Ta odsek naj si taka dela razdeli, ali pa jih izvršuje skupno.

4.) Prosvetni odsek JSZ. naj stopi v stik s pevskimi in dramskimi zbori v Jugoslaviji v svrhu nabave in izmenjavanja not in iger. Posebno je želeti, da se dobi večje število uglasbenih delavskih pesmi, katere bi na željo pošiljali našim zborom.

5.) Naloga tega odeska je gojiti med delavstvom zavest, da je njihova dolžnost sodelovati in delovati v vseh kulturnih akcijah v področju socialističnih organizacij.

6.) Priporoča naj vsem našim klubom, da se pečajo poleg političnega tudi s kulturnim delovanjem. Izobraževalno delo bo šlo v smer našega razrednega gibanja le, ako bomo delavce naučili razlikovati med kulturo in med kulturo dolarja.

7.) Naloga tega odeska je sodelovati s prosvetnimi odseki klubov in konferenčnih organizacij JSZ. Čim bolj bomo sistematizirali naše delo na tem polju, toliko boljši bodo uspehi.

8.) Konferenčne organizacije JSZ. imajo pravico delegirati po enega člana v prosvetni odsek, v katerem imajo posvetovalen glas. Naloga teh članov je biti v stalnih stikih s centralnim odsekom potom korespondence ali dopisovanja v glasilu in potom skupnih aktivnosti na prosvetnem polju.

Radelj predlaga sprejem poročila, resolucijo pa naj se odda zbornemu odboru za resolucije. Sprejeto.

(Opomba urednika zapisnika: Ta resolucija je tukaj objavljena kakor jo je sprejel resolucijski odbor in jo odobril zbor. Dodana je le 8. točka, čemu, to bo razvidno iz razprave, ki sledi.)

Jauch izvaja, da bi bilo dobro ta odbor decentralizirati v smislu, da bi ga tvorile konferenčne organizacije JSZ. s svojimi prosvetnimi odseki. Svetuje več sodelovanja z društvi Izobraževalne akcije in klubi.

Zaitz pravi, da bi Jauchovo priporočilo pomenilo ukinjenje prosvetnega odeska kakršen je. Naglašja, da je prosvetni odsek tukaj zato da sodeluje, ali decentralizirati se ga ne more. Naloga prosvetnega odeska ni prihajati na seje in argumentirati, ampak delati. Odgovarjati mora na številna vprašanja, pošiljati primerne igre, svetovati glede izbire igralskih moči, dajati navodila itd. Kako naj to delo vrši odbor katerega funkcija bi bila največ posvetovalna? Konferenčne organizacije naj imajo svoje prosvetne odseke, klubi JSZ. **NAJ DELAJO KULTURNO POD SVOJIM OKRI-LJEM**, in z vsemi temi bosta tajništvo JSZ. in prosvetni odsek sodelovala kolikor se bo največ dalo. Dotaknil se je referata in naglašal, da sta pred nami samo dve izbire za prosvetno delo: **delavska in protidelavska**. "Kulturno" delo ki ga vrše slovenski in drugi jugoslovanski klerikaleci v tej deželi, seveda ni kulturno delo. Kulturno delo slovenskega, hrvatskega in srbskega narodnjaštva je propaganda za škrice in šovinizem in za ekonomski sistem kakršen je. Kultura je nepolitična, pravijo. Upton Sinclair je o tem spisal knjigo ("Mammonart"), in sodrugom ter vsakemu bo samo koristilo, ako jo prečitajo. Takozvane nestrankarske kulture v dobesednem smislu ni. Med nami se bi lahko vršilo veliko več prosvetnega dela, ako ne bi marsikakšen naš sodrug ali somišljenik deloval v organizacijah, ki niso naše pač pa duhovno celo proti nam in proti družbi za kakršno se bori socializem. In edino v socialistični družbi bo kultura dobila svoje pravo veljavo.

Tauchar pravi, da se mu zdi Jauchova sugestija neumestna v kolikor se tiče sestavnosti prosvetnega odeska, prav pa je, da imajo konference in klubi JSZ. tudi svoje posebne prosvetne odseke. Priporoča odboru za resolucije, naj doda točko, ki bo določevala, da ima vsaka konferenca JSZ. v prosvetnem odseku lahko svojega zastopnika, ki bo tvoril vez za medsebojno sodelovanje centralnega in konferenčnega prosvetnega odeska (ta točka je bila resoluciji potem dodana, kot priobčena prej).

Razprave se udeležijo še **Presterl, Jauch, Garden, Olip, Alesh, Vider in Oven**.

Radelj pravi, da čas hiti in na dnevnem redu imamo še mnogo stvari. Priporoča sodrugom, da naj poskušajo omejiti razprave.

Preide se na drugo točko referata, **Izobraževalna akcija**, o kateri je poročal **Chas. Pogorelec** v referatu tajnika (glej zapisnik prve seje). V tej razpravi podrobno poroča o funkcijah in o delu, ki ga je storila Zveza s pomočjo te ustanove. Poroča o pamfletih, knjigah in letakih, ki se jih je izdalo in razposlalo, in tega dela bi bilo še več, ako bi imeli zadostne

finance. V delu je sedaj znanstvena knjiga, prirejena za ljudstvo, ki jo izda Izobraževalna akcija.

Udovih smatra, da se Izobraževalni akciji lahko pridobi precej več društev kot jih ima sedaj, ako bi sodrugi povsod nastopali neustrašeno ter članstvu pojasnili njen pravi namen.

Mikše naglašja, da je taka ustanova zelo potrebna, ker se z njo uvaja duh pravega delavskega gibanja in zanimanje za izobrazbo med širše ljudske množice. Apelira na vse ki so za napredek, da delajo za pojačanje Izobraževalne akcije JSZ.

Zaitz, zastopnik dr. št. 102 SNPJ., prečita sledeče pismo: "Društvo 'Nada', št. 102 SNPJ. smatra, da je Izobraževalna akcija potrebna med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki, in želi, da se ista izpopolni, da bo imela JSZ. z nje pomočjo velik moralen vpliv na naše javno življenje, in s tem tudi večje uspehe.

S tega razloga je naše društvo na svoji prošli seji sklenilo dati cenjenemu zboru sledeče sugestije:

Da bi JSZ. izdala vsake tri mesece na vsa društva in klube, kateri so člani Izobraževalne akcije, pamflet, v katerih naj se bi obdelavala gospodarska, politična in druga važna vprašanja, ter izčrпки dogodkov, tikajoči se emancipacije proletariata.

Društvo Nada smatra, da bi s tem načinom pripomogli k razredni zavesti med širšo maso, k boljsemu pojmovanju socialističnih idej, in bi članstvo teh društev dobilo večji in boljši vpogled v delovanje J. S. Zveze, katerega vrši z ostalim zavednim proletariatom vsega sveta.

Društvo Nada toplo priporoča cenjenemu zboru JSZ., da sprejme te nasvete ali kak drug načrt, ki bi omogočil širjenje izobrazbe v večjem smislu med članstvom Izobraževalne akcije JSZ.

S socialističnim pozdravom, za društvo Nada, Mary Aucin."

Zaitz pravi, da so sugestije dobre, in da smo zaključili v par raznih točkah sporeda izdajati letake, in izdajali bomo po možnosti tudi take ki jih priporoča to društvo. Dopolnjenja "Nada" se sprejme na znanje.

Zornik zagovarja sugestijo, da naj bi vsak klub JSZ. ako le mogoče imel vsako leto eno priredbo, katere eventualni prebitek naj bi bil v podporo Izobraževalni akciji.

Zgonik pravi, da v mnogih društvih napredna ideja kot je Izobraževalna akcija ne more prodreti radi opozicije nazadnjaških struj, katere imajo danes najboljšo oporo v komunistih.

Česnik predlaga zaključek razprave. Sprejeto. Govore o tej stvari še Olip, Udovih, Klarich in Petrich. Slednji priporoča, naj se izda posebno knjižico, ki bo društvam poljudno pojasnila naloge in delovanje Izobraževalne akcije JSZ.

Sledi 10. točka sporeda, ki je,

Podporne organizacije in delavski pokret.

Referent s. Zaitz je govoril zelo obširno o tem predmetu, ali ker njegov govor ni bil spisan, je tu podan samo izčrpek govora. Uvodoma je slikal zgodovino podpornih organizacij med Jugoslavlani v Ameriki in njihov vpliv na njihovo javno in družabno življenje. Omenil je, da so se srbski sodrugi najmanj zanimali za delo v podpornih organizacijah, zato je članstvo srbskih najmanj prežeto z duhom razredne vzgoje. Hrvatski so se šele pred kakimi desetimi leti zainteresirali v problem podpornih organizacij, in danes so nasledniki nekdanje hrvatske sekcije JSZ. več v podpornih kakor v svoji organizaciji. Slovenski so se lotili dela v njih takoj z ustanovitvijo SNPJ., in aktivni so tudi v drugih nekatoliških podpornih organizacijah. Vedeli so, da so podporne organizacije potrebne, ker so delavci prisiljeni podpirati drug drugega s pomočjo takih ustanov, kajti kapitalistična družba ne skrbi zanje v slučaju bolezni, poškodb in v drugih potrebah kakor bi bila njena dolžnost.

Prešel je na intrige v jugoslovanskih podpornih organizacij, na frakcijske boje, na tekme za službami, in na neumorno delovanje zavednega delavstva, ki je skušalo zgraditi iz njih čim idealnejše podporne jednote, zajednice in zveze.

SNPJ. ni edina podporna organizacija, v kateri vlada delavski duh. Imajo jih tudi Nemei in Židje. Podporna organizacija slednjih (Workmens' Circle) ima načelno izjavo, ki priznava razredni boj za svoj boj in v njemu sodeluje. Je torej odprto socialistična organizacija in kooperira s socialistično stranko. Največja slovenska podporna jednota v načelni izjavi ni tako izrazita, vendar pa je bila doslej še

vedno v borbi za delavske pravice, dasi je element, ki jo hoče potlačiti v nazadnjaštvo in reakcijo, precej nasilen. Vsi ki so napredku v delavskem smislu sovražni, vpijejo, proč s politiko iz jednote. Naravno, da to pomeni "proč" s tako politiko ki jo oni ne marajo, in "noter" z njihovo politiko. Kajti organizacij ki bi bile strogo nepolitične, ni. Gompers je bil eden največjih oznanjevalcev "nepolitičnega" evangelija v delavskih organizacijah. Toda mar tisto kar je počel in z njim unije ni bila politika? Debs jim je na konvenciji CPPA. februarja l. 1925 dejal, da so "nestrankarski strankarji"; predstavnikom mogočnih železničarskih unij je odprto dejal: Vi ste "proti" politiki, to je proti neodvisni politični akciji delavstva zato, ker ste za kapitalistično politiko. Za eno morate biti. Delavske se bojite, pa se po ovinikih držite kapitalistične. Na letošnji konvenciji Hrvatske Bratske Zajednice v Clevelandu je bila sprejeta v pravila točka, da v HBZ. ni mesta za vero in politiko. Za to določbo so bili vsi delegatje duhovniki, vsi narodnjaki in podobni, ker so se zavedali, da so znjo ustrelili samo na delavsko politiko. Meseč po konvenciji te največje jugoslovanske podporne organizacije je njen novi predsednik na hrvatskem "evharističnem" shodu pred številno hrvatsko duhovščino, pred hrvatskimi škofi in kanoniki slovesno konstatiral, da je HBZ. 99% katoliška in narodna hrvatska organizacija. Ta isti predsednik je na konvenciji vpil, "proč z vero in politiko iz naše organizacije". To navajam za primer, da je po njihovem mnenju politika samo delavska politika, kar pa počno oni, ni "politika". Isto kar so dosegli maja to leto na konvenciji imenovane organizacije, bi radi dosegli v SNPJ. Ljudje ki paradirajo pod imenom "komunisti" in "progresivci" v SNPJ., so zavezniki reakcije in ji igrajo v roko. Konvencija SNPJ. v Waukeganu je to jasno pokazala, a imamo številne vzglede tudi v Chicagu.

Taktika "vrtanja od znotraj" je prizadejala SNPJ. veliko škodo, v HBZ. pa je povzročila, da je šla večina nevednega članstva pod okrilje reakcije zato, ker je čutilo, da ga razni Grškoviči skušajo izrabljati pod imenom "progresivnega" bloka.

Naši nasprotniki rujejo med ljudstvom, češ, socialisti molzejo SNPJ., izrabljajo jo, h koritom se silijo itd. Fakt je, da so imeli socialisti v SNPJ. manj plačanih služb kakor pa nesocialisti. Fakt je, da niso nikogar metali ven iz odbora zato ker ni bil socialist. Fakt je nadalje, da so bili socialistični agitatorji tisti ki so napravili z SNPJ. to kar je postala. In fakt je, da če bodo našli agitatorji pustili ali zamenarili delo v nji, se bo pogreznila v brezbarvnost, v organizacijo brez duše, in nič gotovega ni, da bi v takem stanju pričela ravno tako hitro hirati kakor je rasla. Naši sodrugi naj ostanejo v nji enako aktivni kakor so bili nekdanj. Kjer mogoče, naj sprejmejo odgovorna mesta v društvah. Skrbe naj, da bodo priredbe društev dostojne zavednega delavstva. Skrbe naj, da se bodo razprave na sejah gibale v mejah resnice in stvarnosti. Inteligentni člani vse to lahko dosežejo, ako se ne bodo umikali odgovornosti. Ako bi bilo mogoče postaviti natančno statistiko, bi prav gotovo dokazovala eno: da so socialisti ne le najboljši agitatorji za SNPJ., ampak da vzamejo proporcionalno najmanj, in to se tiče največ sklada bolniških podpor.

Priporoča, da če se že ne izda brošuro o nalogah Izobraževalne akcije, naj se izda letak ter se ga razširi med članstvo, ki bi pojasnil naše naloge v podpornih organizacijah in dolžnost društev kooperirati z Izobraževalno akcijo.

Opisuje boje, ki jih je imel in jih ima Proletarec ter JSZ. z ljudmi ki k maši ne hodijo pa se zato imenujejo "svobodomiselnici", borbo s "komunisti", dasi so v resnici nazadnjaški najgrše vrste, boje z ljudmi ki zasledujejo sebične namene itd.

Svoj referat je zaključil z apelom, da naj sodrugi ne pustje zaiti podpornih organizacij ki so jih zgradili na pota propadanja, ampak ostanejo aktivni v njih, in jih vodijo za delavstvo dokler bodo potrebne, kajti ob enem se moramo boriti, da odpade breme medsebojnega podpiranja z ram delavstva in ga prevzame družba, za katero delavstvo ustvarja bogastva.

Nato je predložil sledečo resolucijo:

PODPORNE ORGANIZACIJE IN NAŠE GIBANJE.

Podporne organizacije delavstva v tej deželi so nastale iz potrebe, kajti tisti ki imajo od delavstva koristi, ne skrbe zanj v slučajih poškodb, bolezni in smrti, dasi bi bilo to edino pravično.

Delavske podporne organizacije so prevzele nase breme, ki v resnici spada družbi. Ali dokler bodo državo kontro-

lirati privatni interesi, bodo delavci prisiljeni podpirati drug drugega s pomočjo svojih podpornih organizacij.

Članstvo SNPJ. se zaveda, da so podporna organizacije važne ne samo kot podporna, ampak tudi kot socialne ekonomske ustanove. Slovensko članstvo JSZ. je na polju podpornih organizacij svoje energije koncentriralo posebno v SNPJ., in vsled svojega nesebičnega dela imajo socialisti v napredku SNPJ. največje zasluge.

Kakor v tej, smo tudi v drugih podpornih organizacijah vedno zastopali stališče, da je zanje predvsem važno, da se razvijajo v duhu delavske napredne organizacije. V tej nameri smo v veliki meri uspeli. Naše delovanje v podpornih organizacijah je bilo pravilno, pošteno in članstvu koristno in s tem koristno celotni delavski stvari.

Naše stališče je, da delujemo v delavskih podpornih organizacijah konstruktivno v interesu njih in v smislu interesov delavskega razreda, kajti oboji so identični.

Naloga vseh zavednih delavcev, ki so člani podpornih organizacij je, da stoje zanje na straži, in da nastopajo vselej in povsod ter ob vsaki priliki proti vsakomur, ki hoče podporna organizacije delavstva izrabljati za kakršnekoli namene, ki so članstvu prizadete organizacije škodljivi.

Delavske podporna organizacije morajo služiti samo članstvu in skupnim delavskim interesom.

Vider predlaga, da se referat s. Zajca sprejme, resolucijo pa izroči tozadavnemu odboru. Sprejeto.

(Opomba urednika zapisnika: Resolucija je bila v odseku odobrena in od zbora sprejeta kot tu objavljena.)

Tajnik Pogorelec omeni, da je navzoč predstavnik SNPJ. njen predsednik Vincent Cainkar, in ker je JSZ. povabila to veliko podporno organizacijo da pošlje na naš zbor svojega zastopnika, želi, da predsednik zbora povabi s. Cainkarja, da nagovori zbor danes, ker bo moral naslednji dan odpotovati. Predsednik nato predstavi zastopnika SNPJ.

Vincenc Cainkar: Veseli me, da morem pozdraviti ta zbor v imenu SNPJ., s katero je JSZ. vedno sodelovala in upam, da ostane tako prijateljsko razmerje tudi v bodoče. Veseli me, da se zbor vrši v Chicagu, da sem lahko z vami.—SNPJ. in JSZ. sta dva telesa z eno dušo, in moja želja je, da tako ostaneta. Priznati moramo, da se je SNPJ. tako razširila in zrasla v tako veliko drevo po zaslugi sodrugov, ki so delali zanj v vseh krajih te dežele. Žal, da je proti socialistom toliko intrig in boja. In reči je treba, da so bili socialisti ki so vedno znali pokazati namene intrigantov in nič ni pretirano ako rečem, da so ravno oni rešili to jednoto pred mnogimi leti, da ni zagazila med pijavke. Končno apeliram na sodruge, da kjer mogoče sprejemajo urade v društvih in se jih ne branijo, četudi vemo da so že mnogo delali. Ako ni novih moči katerim bi se smelo brez škode za jednoto poveriti urade v društvih, naj jih vzamejo tisti ki imajo skušnje ter iščejo in vzgajajo nove sodelavce. SNPJ. je skupen uspeh sodelovanja, in še več sodelovanja pomeni še večji uspeh."

Predsednik zbora se zastopnika SNPJ. zahvali za prijazen pozdrave in ga zagotavlja, da bo članstvo JSZ. tudi v bodoče nudilo prijateljsko sodelovanje. Preide se na razpravo o referatu s. Zajca.

Radelj. Referat, katerega je nam podal s. Zaitz, nam da veliko misliti. Ko se povrtno nazaj vsaki v svoj kraj, pajasnimo in pokažimo sliko tega razmerja in dela v podpornih organizacijah kakor nam jo je podal on.

Goršek: Sodruzi, apeliram na vas, da se nikar ne branite odborov v društvih. Zelo važno je, da ohranimo organizacijo tudi v bodočnosti, katero smo zgradili zase in tiste kateri jo bodo rabili za nami. Sodruzi v Kansasu so v podpora društva zanesli delavsko idejo tako zelo, da praznujejo Prvi maj kot svoj delavski praznik.

Alesh: V SNPJ. je socialistični duh tako ukoreninjen, da ga ne bi mogla iztrebiti nobena sovražna sila. Priznam pa, da se moramo s tem danes baviti več kakor pred leti, ker je naš sovražnik radi posebnih poveljnih razmer in nastale reakcije aktivnejši kakor je bil.

Preide se na točko 11 sporeda: Poročila tajnikov in zastopnikov Konferenc JSZ.

Britz, delegat pennsylvanske konference, poroča: Ne bom vam pripovedoval o veličastnih uspehih Konference JSZ. v zapadni Pennsylvaniji, ker so taki kakršni v obstoječih razmerah morejo biti. Premogovna industrija v zapadni Pennsylvaniji je skoro popolnoma paralizirana, mogote, ki jo kontrolirajo, pa vodijo odprt boj proti uniji in za odprto delavnico. Izprli so stotine unijskih rudarjev, importirali so skebe kjer niso zlomili volje organiziranih rudarjev, in

ta industrialni boj je naravno škodoval normalnim aktivnim delavskih političnih organizacij kakor so naši klubi. Ali vendar delamo kolikor se v obstoječih okolščinah za socialistično stvar največ more.

Po poveljni razoranosti, ko se je med delavstvo naselila velika brezbriznost, so aktivni sodruzi v zapadni Penni sklicali 24. junija 1923 na Lawrence prvo konferenco klubov JSZ., in od tedaj smo imeli trinajst konferenčnih zborovanj, eno pa se bo vršilo v kratkem. Udeležba na enih je bila zelo dobra in reprezentativna. Na vsaki so zastopana tudi napredna podporna društva, ki spadajo v Izobraževalno akcijo JSZ. Na vseh so zastopniki razpravljali o potih, načinih in sredstvih za pojačanje našega gibanja, razširjenje naših listov in za pospeševanje agitacije ter prosvetnega dela. Na blatenja nasprotnikov se nismo ozirali, pač pa nadaljevali z delom. V teh treh letih bi naredili več kot smo, ako ne bi bila zapreka v slabih delavskih razmerah in v pomanjkanju agitatorjev. Delavcev, ki bi hoteli delati za delavsko stvar, manjka tudi pri nas. Tistih ki zabavljajo imamo preveč, takih ki bi se borili za osvoboditev in za trdnje organizacije, pa manjka. V mislih med prvimi imam posebno one, ki se tako radi trkajo po prsih in pripovedujejo nevedni masi, koliko časa je že minilo ko so tudi oni bili socialisti. To so delali v teh treh letih takozvani komunisti, ki so grmeli kakor da preobračajo svet, danes pa nimajo v okrožju iz katerega prihajam niti ene močne organizacije.

Sodelujemo s socialistično stranko, njenimi okrajnimi organizacijami, z našo JSZ., z društvii in vsemi ki hočejo sodelovanja, kolikor moremo. Skrbimo, da se razširi ne samo Proletarca ampak tudi New Leader in American Appeal. Tudi za razpečevanje literature storimo po svojih močeh in v tem najbrž nismo med zadnjimi.

S pomočjo konferenčnih zborovanj smo JSZ. v zapadni Penni znova utrdili, kajti drugače bi bilo obnovljeno delo težko. Histerija, vojna in poveljna, je bila vzrok, da se je velik del mase nagibal sedaj tja sedaj sem, socialisti pa so ostali lojalni svoji stvari, in mi smo del socialistične armade. Če so gesla potrebna, tedaj je naše geslo: Ne nazaj, ampak vedno naprej!"

Vider predlaga, da se poročilo odobri. Sprejeto.

Britz nadalje omenja zadevo preostale blagajne bivše organizacije JRZ. v zapadni Penni, in misli, da bo to stvar lahko rešiti.

Zaitz predlaga, da se stvar izroči poverjeništvu JRZ. Sprejeto.

Garden poroča za Konferenco JSZ. v Ohiju: Sodruzi, moje poročilo bo kratko. Kot vam znano, se je ustanovila ohijska Konferenca JSZ. po našem zadnjem zboru 1. 1924 v Clevelandu. Po zaključanju tistega zbora se je na posebnem sestanku izvolil provizorični odbor, ki je nalogo izvršil in do danes smo imeli šest zborovanj z lepim uspehom.

Kot tudi znano, smo prošlo leto priredili veliko organizatorično kampanjo, v kateri je sodeloval tajnik JSZ. s. Pogorelec. Rezultat je bil, da smo ustanovili 8 ali devet novih klubov, večinoma po naselbinah vzhodnega Ohija. Radi izredno slabih razmer med premogarji v Ohiju imamo iste težave kakor jih je omenjal delegat pennsylvanske Konference. Na petem zborovanju ohijske Konference smo sklenili razdeliti konferenčno organizacijo na dvojce radi oddaljenosti. Ena bi bila v vzhodnem Ohiju kjer so naselbine premogarjev, druga pa bi vključevala clevelandski teritorij z naselbinami kot so npr. Girard in Warren. Radi naraščajočega kaosa v premogovni industriji sklepa še nismo izvedli.

Glede bodočih aktivnosti naše konference naj omenim, da je njeno zadnje zborovanje sprejelo med drugimi dva važna sklepa: Prvi je, da se v jeseni organizira kampanjo za razširjenje Proletarca, in drugi, da se pozneje to jesen in zimo aranžira po naselbinah severnega Ohija serijo predavanj.

Iz dosedanjega dela Konference smo se sodruzi v Ohiju prepričali, da je taka organizacija pokretu potrebna, zato jo bomo ohranili in jo jačali."

Klarich predlaga, da se poročilo sprejme. Predlog sprejet.

Kunstelj za kansaško Konferenco JSZ. poroča: V Kansasu smo po reorganizaciji obdrževali tri konferenčne zборе. Na prvi se je največ razpravljalo kako obuditi med delavstvom zanimanje za politično organizacijo in jih pridobiti za organiziranje klubov JSZ. Druga se je bavila z vprašanjem, kako priti v boljše, učinkovnejše stike z državno organizacijo soc. stranke v Kansasu. Konferirali smo z njenimi zastopniki in nekateri ameriški socialistični agitatorji so se ustavili tudi med nami. Imeli smo sestanek, na katerem so bili na-

vzroči zastopniki naše Konference in dva zastopnika državne organizacije soc. stranke. Oba sta naglašala, da je napredek odvisen od sodelovanja, in čim več ga bo, toliko boljše za stranko. Razpravljali smo tudi o obnovitvi socialistične rubrike na glasovnici v Crawford County. Toda delati sklepe je eno, in izvajati jih v praksi je drugo. Brezbriznosti je v našem kraju ogromno, in tepe nas ista nadloga kot premogarje v Penni in Ohiju, namreč paraliziranje premogove industrije. Naša Konferenca stori kolikor more, in njena za sluga je, da držimo ogrožene socialistične organizacije pokoncu. Tudi finančno pomagamo, najsibo stranki in drugim delavskim akcijam. Kot razvidite, je za mladnost med delavstvom v krajih kot so premogarske naselbine v Kansasu krivo marsikaj, predvsem kriza v industriji v kateri so zaposleni naši ljudje oziroma bi imeli biti, a mnogokrat ni dela. Ponesrečene stavke, boji v unijah, prevelika vera v preobrate katerih ni bilo, to so stvari ki delavca napravijo indiferentnega, kajti v Kansasu smo nekoč imeli klube ki so bili med prvimi v JSZ. Veliko naših somišljenikov in sodrugov se je poslednja leta izselilo, tako da v te naselbine ne prihajajo novi naseljenci, kakor smo bili tega navajeni pred vojno."

Sonoff predlaga sprejem poročila. Predlog sprejet.

Predsednik Godina poroča, da zvečer odpotuje, ker ima naslednji dan nastopiti na shodu; toliko da bo zbornica vedela zakaj ne bo navzoč zadnji dan zбора.

Seja zaključena ob 7. zvečer.

Philip Godina, predsednik. John Olip in Anton Žagar, zapisničarja. Chas. Pogorelec, tajnik zбора.

PETA SEJA DNE 5. JULIJA DOPOLDNE.

Sejo odpre podpredsednik prejšnje seje a. Bregar. Za predsednika tekoče seje so nominirani Presterl, Jauch, Radelj, Bregar, Alesh in Udovich. Izvoljen Presterl.

John Goršek izvoljen za podpredsednika.

Udovich imenovan za reditelja.

Zapisniki prejšnjih sej sprejeti s popravki.

Pogorelec prečita brzojavne pozdrave našemu zboru od konvencije socialistične stranke v New Yorku in od kluba št. 235 JSZ. v Sheboyganu, Wis.

Se preide na nadaljevanje sporeda.

Lotrich želi, da mu zbornica dovoli podati njegov referat, ker mora popoldne oditi po važnih opravkih. Klarich predlaga, da se mu ugodí. Predlog sprejet. Se preide na 18. točko sporeda (poročila Donald Lotrich):

Agitacija med mladino.

V pričetku tega poletja se je vršil v Amsterdamu kongres socialistične mladine, katerega se je udeležilo nad pet tisoč članov soc. mladinskih organizacij iz raznih krajev sveta. Kongres socialistične mladine v Amsterdamu je bil internacionalen. Bil je ob enem kongres konsolidacije, kongres združevanja in kongres ENOTNEGA socialističnega dela med mladino.

Ne bom govoril o socialističnem gibanju med mladino v širšem pomenu besede. Na kratko: Samo dežele z močnim socialističnim gibanjem, to je, z močnimi političnimi in ekonomskimi organizacijami delavstva, imajo močno mladinsko gibanje. Te dežele so pred vsem Nemčija, Belgija, švedska, Nemška Avstrija, Danska, Čehoslovakija, Nizozemska, Francija, Anglija itd. Vse dežele imajo večje ali manjše mladinsko gibanje. Nekatere uzornega in mogočnega, druge gibanje, ki je šele v povojih.

Sovjetska Rusija ima svoje mladinske organizacije, ki delujejo pod okriljem moskovske mladinske internacionale. Te imajo podporo države in jih neguje država.

V Jugoslaviji ni mladinskega gibanja v delavskem smislu, ki bi imelo velik obseg. V Sloveniji deluje Delavska kulturna in telovadna zveza "Svoboda", katera vključuje v svojih vrstah tudi mladino. Je menda edina organizacija v Jugoslaviji, ki deluje na kulturnem in telovadnem polju v socialističnem smislu.

Toliko o mladinskem gibanju izven te dežele.

V Združenih državah smo imeli pred vojno močno socialistično mladinsko ligo (Y.P.S.L.), ki so jo zvali tudi Yipsels. Ta Liga obstoji še danes; oziroma, je v reorganizatoričnem stanju. Povojni viharji, medvojni šovinizem, progono proti socialistom in val reakcije je zdobil kar je bila enkrat močna socialistična mladinska organizacija.

V poslednji dobi je tudi Workers' Party ustanovila svojo mladinsko ligo, toda ta nas tukaj ne zanima toliko, kakor socialistično organizatorično in vzgojevalno delo med ameriško mladino. Kot sem dejal, socialistična mladinska liga v Ameriki se dviga; ne sicer hitro, ampak prebolela je krize, katere so njo zadele še hujše kakor socialistično stranko. Za njen uspeh so sicer potrebni gotovi pogoji; eden teh je, močna socialistična stranka, ki bo v stanju mladinski ligi nuditi dovolj veliko moralno in gmotno pomoč. In potrebno je pri organizatoričnem delu med mladino sodelovanje vseh tistih sodrugov, ki imajo potrebne sposobnosti, izkušnje in veselje do dela med mladino. Dobri učitelji morajo imeti VESELJE do učiteljskega poklica.

Proti koncu junija smo imeli v tem mestu priliko opazovati takozvan evharistični kongres. Kdor ga je resno opazoval, je videl, kako zelo izrablja cerkev mladino za svoje namene. NE ZA INTERESE MLADINE, ampak za SVOJE interese. Mladina je cerkvi samo sredstvo v dosego namenov. Uči jo, da jo obdrži pod svojim vplivom. Uči jo, da napravi iz njenih vrst nove agitatorje, nove duhovnike in nove fanatike za klerikalizem. Cerkev kot politična organizacija je v službi reakcije; je v službi delavstvu sovražnih interesov. Je nedemokratična in načelno protiljudska, dasi vsa sloni na ljudstvu. Cerkev hoče mase; dela med maso; drži jo pod svojo kontrolo, in kakor pravimo, drži jo "v svetem strahu".

Če mi napravimo le nekaj malega od tega kar napravi cerkev med mladino, pa bomo tudi mi imeli mladinsko gibanje, katero bo v interesu mladine in in človeštva, ne v interesu srednjeveške teme.

Gre se v tej točki predvsem o delu med našo — med slovensko — med JUGOSLOVNASKO MLADINO v tej deželi.

Imamo težave. Gotovo jih imamo, in vsi želite vedeti, kako naj jih prebremo. Čuli smo že mnogo sugestij, iz katerih odseva večinoma želja, da naj pride nekdó in doseže, oziroma stori, kar nam ni mogoče doseči: Namreč, pride naj nekdó in naj hipoma spreobrne mladino, da se bo zanimala za socialistično gibanje in razredni boj ter se strnila v socialističnih organizacijah. Potem bi marsikak starejši sodrug, ki misli, da je že dovolj delal, šel "počivati", češ, sedaj naj pa mladina dela, jaz sem dosti!

Žal, da še ne poznamo sredstev, s katerimi bi mladino na tako lahek način pridobili v našo sredo. Med tistimi, ki prihajajo iz Evrope, in med tukajšjo mladino, se občuti veliko pomankanje medsebojnega razumevanja in duševnega sorodstva. Starši, rojeni v Evropi, držéči se svojih starih običajev, in njihova tukaj vzgojena mladina, STA DVA RAZLIČNA SVETOVA. Bilo nam to prav ali ne, taka je stvar. Zato gre mladina po svojem svetu in starši po svojem.

Velik temu se je našim sodrugom tu in tam posrečilo pridobiti v svoje kroge tudi nekaj mladine. In izgleda, da jo bomo v bodočnosti še več, kar obetajo posebno mlajši sodrug, pred vsem tisti ki so študirali v ameriških šolah. Velika zapreka je tudi jezik. Starši znajo svojo materinščino in v splošnem za silo angleščino, mladina pa govori angleško in le doma se tu pa tam za silo pogovarja s starši v njihovem jeziku. So sicer izjeme, posebno v kolonijah, kjer žive naseljenci iz Evrope kompaktno; napr. Čehi in Poljaki v Chicagu, Slovenci v Clevelandu itd.

Nič ni slabega, ako zna naša mladina slovensko. Tisti ki se jo enkrat dobro priučé, tako da jo lahko govoré tudi izven domače sobe, imajo v tem užitek; in lažje jim je razumeti narod iz katerega izhajajo, kakor otrokom tistih staršev, KI NE ZNAJO NJIHOVEGA JEZIKA, STARŠI PA TUDI ANGLEŠČINE NE DOBRO.

Mladina hoče zabave in iger. KBUHA, ZABAVE IN IGER! Vse drugo je proti njenim nagonom. In sedaj je vprašanje: kako ji priljubiti naše gibanje, da ji bo v razvedrilo, ne v nadlego? Tukaj je uganka, ki jo more rešiti vsak agitator po svoje. Mladina napolnjuje arene, gledišča in plesišča RADI ZABAVE, radi iskanje nečesa, kar jo vzburja in vzruja. In kakor prihaja drugam, bi prihajala k nam, če bi bil naš pokret močan kakor je v deželah katere sem omenjal prej. Mladini je treba napraviti naše gibanje prikupno na način da bo koristilo nji in ne škodilo, ampak koristilo NAŠEMU gibanju.

Kako so naši klubi zainteresirali mladino, — seveda v kolikor so jo — za svoje delo? Na različne načine. Če sem pravilno poučen, imajo nekateri klubi med svojimi aktivnimi člani tudi tu rojene mladence, ki so dobri agitatorji in klubom v najboljšo pomoč. Rečem pa, da je uspeh med

nami, kolikor ga je, **zasluga posameznikov**, in ne organizacije kot celote. Kjer so posamezniki znali približati se mladini, jo imamo vsaj nekaj med nami. Kjer se niso znali, jo nimamo.

Par besed o dramatikah. Nekateri naši klubi prirejajo dramske predstave, in to celo prav dobre dramske predstave. Med igralci v Chicagu opazimo večkrat tu rojeno slovensko mladino. In prav s tem načinom, s našimi priredbami, s iskanjem sodelovanja med mladino se je klub št. 1 vsaj deloma približal mladini in ona njemu. Enako je v drugih naselbinah, kjer imamo aktivne klube. Razni naši pevski zbori imajo istotako med svojimi člani in članicami tu rojene mladeniče in dekleta. To so eni pripomočki, s katerimi negujemo vezi med naseljenci ki so prišli preko oceana, in med tu rojeno njihovo mladino. To so danes edini in najboljši, kar se tiče našega dela med mladino. Cerkev ima svoje, in ker ima boljše primočke, to je, veliko število duhovnikov, farne šole, župnijske dvorane itd., je njen uspeh naravno veliko večji.

Marsikakšna naša naselbina ima svoj dom. Ali zdi se mi, da se jih prav malo izrablja za delo med mladino. Sami plesi, ki so nič drugega kakor plesi, nam ne bodo pridobili mladine za nas. Je treba priredb s programi, ki so zabavni; programe, v katerih nastopa mladina poleg starejših. Programi, ki jo bodo veselili. Biti morajo dobri in dobro izvršeni, drugače se bo posmehovala starejšim in se duševno še bolj oddaljila od njih.

Slovenskih šol, razen farovških, ki pa so slovenske bolj po imenu kot v resnici, nimamo, razen v Clevelandu, kjer je bila ustanovljena, če se ne motim, prošlo leto v Slov. nar. domu. To je ena šola, ki je, kot se glase poročila, napravila precej dober uspeh. Ampak tudi ta šola ni naša, pač pa nekako v sredi med chromelin narodnjaštvom in nami. Je še ena druga slovenska šola v Clevelandu, namreč za poučevanje angleščine, slovnične slovenščine in par drugih predmetov, katera je naša. Ustanovila se je s posredovanjem kluba št. 27 in s pomočjo dveh sodrugov, katera sta študirala v ameriških višjih šolah, kot smo čitali v Proletarcu.

Ko dobi JSZ. svoj dom, bo lahko kaj storila tudi v tem oziru. In klub št. 1 bo dobil večje prilike, kajti za delo med mladino so potrebni STALNI in prikupni prostori. Brez teh se težko kaj napravi. Zato delajo vsi farovži za **VEČJE** prostore. Oni rezujejo to bolje kakor mi. Mladina mora imeti stalna zbirališča, kjer se zabava, diskuzira in obdržuje svoje seje. Ona rabi zbirališče.

Navajajte mladino, da bo čitala tudi slovensko. Ako zna govoriti se bo navadila tudi čitati. S pomočjo čitanja naše literature vas bo boljše spoznala. In lažje bo čitala dobro angleško literaturo in angleške socialistične liste.

V poletju so zelo na mestu izleti. Napaka je, da mladino prepuščamo ob takih prilikah samo sebi. Pomagajmo ji ob takih prilikah prirejati igre, in vpletimo v vse to, kjer mogoče, kakšno stvar, ki jo bo navajala k delu za socializem. Poglejmo, kako delajo drugi med mladino, npr. cerkev in patriotska društva.

Vsaka slovenska delavska družina bi morala imeti tudi kak angleški socialistični list. Jih je več, ki pridejo v počtev: Milwaukee Leader, New Leader, American Appeal in St. Louis Labor; Milwaukee Leader in St. Louis Labor priobčujeta tudi gradivo, ki je prirejeno za mladino. Nekateri teh listov imajo lokalni značaj. S. Zaitz mi je pravil, da je opazil po Wisconsinu in tudi v Illinoisu ob meji Wisconsinu socialistični dnevnik Milwaukee Leader v raznih krajih, ne samo v mestih, ampak tudi na farmah. Čitajo ga odraščeni in mladina. "New Leader", ki izhaja v New Yorku, je priporočljiv vsakemu, ki bi rad čital kaj globokejšega o socializmu in raznih socialnih vprašanjah. Kot vidite, zahteva agitacija med mladino, da smo v nji vsi aktivni. Kdor jo zanemarja, ne more govoriti o uspehih, zato govori o nemožnosti delati med mladino.

Zelo važen pojav v naši javnosti je ustanovljanje angleško govorečih društev SNPJ. Naša dolžnost je, da jim pomagamo z nasveti in v agitaciji. Z mladino, organizirano v teh društvih, bomo v stanju ohraniti načela, ki jih zastopa SNPJ., in ako to dosežemo, bomo storili največje delo ki ga moremo izvršiti v tem oziru.

Povedal sem kar se mi je zdelo potrebno v tem referatu. In prevzel sem ga, ker želim, da v bodoče posvetimo več svojih naporov agitacijskemu in prosvetnemu delu med NAŠO mladino.

Naš cilj v bodoče mora biti:

Več socialističnega dela med mladino! In v ta namen predlagam zboru sledečo resolucijo:

ZA SOCIALISTIČNO DELO MED MLADINO.

Ena najvažnejših dolžnosti vsakega socialista je, da posveča agitaciji med mladino čimvečjo pozornost. Za kontrolo nad mladino se bore vsi družbeni toki. Kapitalistična država jo drži pod svojim vplivom s pomočjo šole, subvencioniranih mladinskih organizacij in časopisja. Cerkev se poslužuje istih metod.

Delavsko gibanje ima to prednost, da prihaja pred mladino z lučjo resnice. Kapitalistična in verska vzgoja zavaja. Šovinizem zavaja. Ali socialistično gibanje uči, in uči mladino v luči resnice tako, da je v njenem interesu. Ogromne sile, ki so proti nam najmočnejše ravno tam kjer pride v poštev mladina, so vzrok, da v tej deželi nimamo mladinskih ustanov in organizacij, katere bi se že danes mogle kosati z mladinskimi ustanovami pod kontrolo privatnih interesov. Ali kar danes še nimamo, bomo imeli, kajti bodočnost je naša. V direktivo članstvu JSZ. navajamo sledeča priporočila za agitacijo med našo mladino.

1. Kjer mogoče, naj se ustanovi društvo Socialistične Mladinske Lige (Young People's Socialist League), v katero lahko spada mladina med 14. in 25. letom. Vsa navodila daje tajništvo JSZ. in tajništvo Y.P.S.L.

2. Pridobite naše visokošolce, da pristopijo v Ligo za industrialno demokracijo (League for Industrial Democracy).

3. Člani YPSL. nad 21 letom starosti morajo postati tudi člani ameriške socialistične stranke, dasi so še v nadalje lahko aktivni v YPSL.

4. Vsak klub JSZ. naj si vzame za nalogo, da dobi nekaj članov tudi med mladino. Zainteresira naj jo s priredbami ali na katerikoli način, kakršnih se poslužujejo socialisti pri svojem agitacijskem delu. Organizira naj pod okriljem kluba diskuzijske sestanke za mladino.

5. Vsak klub JSZ. naj ima vsaj eno priredbo na leto, katera bo posvečena agitaciji med mladino. Program naj bo zabaven in prosveten, in izvaja naj se ga deloma v jeziku sekcije JSZ. katera ga prireja, in deloma v angleškem jeziku, kolikor največ mogoče z mladinskimi močmi pod vodstvom izkušenih sodrugov.

6. Navajajte mladino na čitanje listov kakor so New Leader, Milwaukee Leader, St. Louis Labor, American Appeal in druge angleške socialistične liste. Kdor izmed nove generacije je zmožen čitati slovensko, mu priporočite da naj poleg drugih listov čita tudi "Proletarca".

7. Vsak klub JSZ. naj ako le mogoče priredi enkrat na leto izlet (piknik), za katerega naj se agitira posebno med mladino. Klubi JSZ. bodo privlačni za mladino ako jih bodo sodrugi in sodružice ZNALI napraviti privlačne.

8. Vsak klub JSZ. naj ima, ako količkaj mogoče, svoj dramski in svoj pevski odsek (oziroma zbor). V obeh se nudi obilo prilike za sodelovanje naši mladini, in s pomočjo pevskih in dramskih zborov pod vodstvom naših klubov jo bomo najlažje pridobili.

9. Navajajmo vse sposobnejše člane katere smo dobili med mladino, da sprejemajo odgovorne urade v klubu in društvih; da sodelujejo z okrajno, državno in centralno socialistično organizacijo; da se uveljavijo povod kot člani JSZ. in s tem kot prepričani socialisti.

Pogorelec predlaga, da se referat Lotriča sprejme na znanje, resolucijo pa izroči odseku. Sprejeto.

(Opomba: Resolucija kot tu objavljena je taka kot jo je odobril odbor za resolucije in jo sprejel zbor.)

Tauchar pravi, da je poročilo s. Lotriča zanimivo in važno. Želi, da se o njem obširno razpravlja.

Bojanovich izvaja, da se v starem kraju mnogo več deluje za organiziranje mladine kakor tukaj. Priporoča, naj se v naselbinah več deluje da se pritegne mladino v socialistično organizacijo.

Maslach poroča o kongresu Zveze socialistične omladine v Jugoslaviji, ki se je vršil nedavno v Sarajevu. Na tem zboru so bili zastopniki iz vseh krajev Jugoslavije in tudi slovenske mladinske organizacije so bile častno reprezentirane. Želi, da se v tem pravcu več deluje tudi med ameriški mladini Jugoslovani.

Kokotovich: Bodočnost našega pokreta je v mladini. Nobene prilike ne smemo prezreti, kjer se nam nudi priložnost pridobiti mladino za našo stvar. Organizacija št. 20 JSZ., kateri pripadam, deluje, da organizira tudi našo mladino v svoji sredi. Moramo jo poučevati, da bo vedela, kje je njeno mesto.

Oven. Referat s. Lotriča je velike važnosti. Delu med mladino moramo dati več in več pozornosti. Npr., SNPJ. se je lotila akcije, da organizira mladino v posebna mladinska društva. To je korak naprej za njen razvoj. Ta društva bodo sodelovala z našim pokretom, ako bodo sodrugi znali obrniti tok novega gibanja v pravilno smer. Priporočljive so posebno priredbe, ki dajejo naši mladini priliko, da se seznanji z nameni in cilji, katere ima socialistično gibanje.

Udovich izvaja, da noben pokret, ki ni zidan na mladini, nima bodočnosti.

Garden: v Ameriki vidimo, da grede stariši, ki so se priselili sem iz naših krajev, v eno smer, in mladina v drugo. Kar ima ta dežela mladinskega gibanja, je zelo reakcionarno in šovinistično. Ima tudi militaristično patriotično značaj.— Verske organizacije že od davna grade z mladino. Pravilno in v korist pokreta je, da delamo med mladino več kot doslej, zato je resolucija s. Lotriča na mestu in je dobro, da jo uveljavimo v praksi.

Jauch obširno poroča o postanku slovenske mladinske šole v Clevelandu, o razmerah v tej ali oni naselbini, in o potrebi sodelovanja naših sodrugov tudi v ustanovah, ki na prvi pogled ne gledajo da so naše.

Vider: Garden pravi, da se nam mladina odtuja. Tega so krivi stariši v največji meri, ker se ne potrudijo, da bi svoje otroke zvezali z našimi idejami, in ker se sami nočejo učiti. Naravno je, da išče mladina izhoda v kraje, ki so njenim staršem tuji, in tako odtujenost mišljenja narašča. Ko sem bil med vojno v ameriški armadi, sem videl, da se je moglo edino z vojaki iz Wisconsin govorniti o socializmu in o pogubnosti ter blaznosti voje. Z mladino iz drugih držav se o tem ni moglo razpravljati, ker je bila fanatično "patronizirana" in bi argumentirala z nasilstvi proti socialistom.

Zlemberger predlaga zaključek debate. Sprejeto.

Pogorelec: Organiziranje naše mladine se moramo lotiti, čim prej tem bolje. O problemu smo že mnogokrat razpravljali. Največja zapreka je, ker nam primankuje agitatorjev ki bi razumeli delo med mladino. Agitirati med mladino je čisto nekaj drugega kakor pa med starejšimi ljudmi. Veliko nam bi torej pomagalo, če vzgojimo mladinske agitatorje; ako bi imeli na razpolago domove, bi bilo stvari veliko pomagano, kajti brez družabnih središč bi bilo agitacijsko in vzgojevalno delo med našo mladino oteženo. Velike važnosti radi tega bi bil dom JSZ., kajti v njemu bi se naše aktivnosti lokalno in splošno lahko razvile v čimvečjem obsegu. Omenja mladinska društva SNPJ., med njimi društvo Pionirje, v katerem je mnogo naših somišljenikov. Od njih pričakuje, da bodo vršili našo agitacijo med mladino.

Lotrich ima zaključno besedo k svojemu referatu. Poudarja važnost resolucije ki jo je predložil in apelira na sodelovanje vseh v JSZ., da zaide naša velika ideja tudi med mladino.

Preide se na 12. točko sporeda

Delavske obrambne organizacije.

Anton Garden (referent v tej točki) poroča:

Prvi amendment k ustavi Združenih držav se glasi: "Kongres ne sme sprejeti nikakega zakona, ki bi ukinil pravico do svobode govora, tiska, zborovanja in verskega pričanja." V teh par besed je vsakemu državljanu in naseljenemu ustavno zajamčena pravica do svobode govora, tiska in zborovanja. Ob zakonitem adaptiranju in vključenju tega signifikantnega principa v ustavo Združenih držav (in v ustavo vsake posamezne države ameriške), se je odprlo faktično in teoretično novo poglavje v politični zgodovini človeštva, posebno že za ameriško ljudstvo. Ker je velik del

ljudstva (ne vsi) pionirske Amerike visoko cenil in čislal ta teško priborjeni princip politične svobode, je bila Amerika v zadnjem stoletju in do pred vojne v resnici tudi politični azil za tisočere politične preganjence in socialne rebele.

Ko je Košut pribežal v Ameriko po ponesrečeni revoluciji na Ogrskem leta 1848, ga je naša republika sprejela z odprtimi rokami ob velikanski slavnosti; v teku zadnjega stoletja je pribežalo na isti način tisoče političnih preganjencev v to deželo, kjer so našli povsem varna pribežališča. Ali časi se spreminjajo; in s časom se spreminjajo tudi ljudje in njih nazori, velikokrat v velikem kontrastu. In kontrast pionirske Amerike, z ozirom na cenitev politične svobode plutokratske Amerike, je popolen. Demokratična pionirska Amerika je upornega Košuta sprejela kraljevsko; plutokratska Amerika je rebelnemu grofu Karolyiu in njegovi soprogi, ki sta ravno tako Madžara kakor je bil Košut, zabranila vstop v deželo radi tega, ker sta upornika in socialista. Pionirska Amerika je klicala vsem političnim preganjencem vseh dežel: Dobro došli! Plutokratska Amerika Harding-Coolidge-a preganja in deportira po mišljenju in čustvu radikalne elemente. In to potomci tistega razreda, kateri se je boril za dosego prvega amendmenta k zvezni ustavi pod vodstvom velikega demokrata in zagovornika ljudskih pravic, Thomas Jeffersona.

Kadar se govori o prvem amendmentu in ustavni garanciji do pravice svobode govora, tiska in zborovanja je potrebno da smo na jasnem, kako je ameriško ljudstvo prišlo do te ustavne pravice. Prvič to znači, da "očetje ameriške ustave" niso bili demokratični po mišljenju, ker ako bi bili bi bil ta princip že prvotno vtelesen v dokument na ustavnem kongresu. Ravno nasprotno je resnica, katere se je pa v formalnih knjigah ameriške zgodovine, posebno še v šolskih, ne samo zamočala, temveč se ustavna perioda, kot tudi poznejše dobe, namenoma potvarja. "Očete ameriške ustave" se pokazuje kot za jako demokratične in za take jih smatra vsak poprečen Amerikanec, seveda radi napačne vzgoje. V resnici so bili ti "očetje" skoro izključno navadni in pravi toriji, katerim je največjeval Alexander Hamilton, velik državnik in mož izrednih zmožnosti. Določba o svobodi govora itd., se je zanesla v ustavo šele ko je deželi grozila ponovna revolucija od strani navadnega ljudstva pod vodstvom Jeffersona, največjega zagovornika in branitelja ljudskih pravic tedanje dobe.

Drugič, dosega ustavne garancije do pravice svobode govora, tiska in zborovanja znači to in nič drugega, da kar ljudstvo zahteva dovolj energetično tudi doseže, ako ne mirnim potom pa z grožnjami in odprtem odporom. Tretjič in končno, zadja vojna je pokazala, da ustavna garancija svobode govora, tiska in zborovanja ni sveta v kapitalistični družbi: številni protidelavski zakoni, ukinjajoč to pravico direktno in indirektno, so očitno protiustavni. To je dovolj jasno vsakemu, ki razume jezik prvega amendmenta. Tudi ako se pristane na argument, da ne bo nobena vlada, pa bila delavska ali kapitalistična, dovolila svobodo govora, kar je v jedru in končno pravica do kritike, ob času vojne, ter da je bila na podlagi tega principa vlada Združenih držav upravičena suspendirati prvi amendment k ustavi potom posebnega zakona, je vseeno fakt, da so bili vsi protisindikalistični zakoni, katerih je šestinideset v ravno tolikih državah, sprejeti po končanju vojne. In ako bi bila ustava v resnici pravi kriterij za razsojevanje, so vsi zakoni, kateri kratijo v prvemu amendmentu ustavno pravico, protiustavni in proti zakoniti. Ako pa niso, in ker v realnosti niso, tedaj je logično sklepati, da je po kapitalistični etiki ustavno in zakonito vse, kar je mogoče izpeljati enemu razredu ali posamezniku. Po tem kapitalističnemu preeptu je ustavno in zakonito vse, kar je mogoče izvesti uspešno. Naprimer, nasilna sprememba vlade je popolnoma "legalna", neglede na kontrarne zakone; legalna pa je seveda le tedaj, ako je preobrat uspešen. Edino neuspešna revolucija, ali pa manjši politični preobrat, ali pa kak drug poiskus, je nepostaven, neglede kateri razred ga izvrši. In ako človek prebira zgodovino, evolucije družbe in življenja, prihaja do sklepa, da je fundamentalni zakon politične družbe človeštva "moč močnejšega nad slabejšem". O uprašanju zdrave etike in razuma v kapitalistični morali seveda ni govora. Za plutokracijo je vse legalno kar počenja, ker je v sedlu. Po njeni etiki je povsem "legalno" zanikati pravico svobode govora, tiska in zborovanja, persekutirati Debsa in druge delavske voditelje ter agitatorje ter deportirati "undesirables" (ne željene) ne glede na prvi amendment. To more trajati le toliko časa, dokler delavski razred ne reče, stoj!

Iz te disertacije mogoče sklepati: "Poročevalec se ne drži predmeta", ali pa, da je naslov referatu misnomačen. Vseeno, gotovo je to, da je vprašanje o delavskih obrambnih organizacijah ne samo v tesnem združenju z vprašanjem pravice, ali nepravice, do svobode govora, tiska in zborovanja, ampak da je zadnje teoretično še glavnejše: ako bi ameriško delavstvo uživalo te pravice, kot jih je imelo pred vojno še v precejšnji meri, bi gotovo ne potrebovalo organizacij katerih namen je boriti se za povrnitev teh pravic in braniti persekutirane delavce in njihove voditelje.

Zadnja vojna je toraj prinesla marsikaj novega tudi v Ameriki, med drugim tudi nekaj obrambnih delavskih organizacij. V tej kratki razpravi se bom omejil na aktivnosti dveh ali treh. V prvi vrsti pride v poštev American Civil Liberties Union (Ameriška unija za civilne svobodščine), katero so zgradili, jo vodijo in tudi vzdržavajo ameriški intelektualni radikali z Roger Baldwinom na čelu. Njim je pravica do svobode govora, tiska in zborovanja sveta in nedotakljiva stvar, kot je bila sveta Jeffersonu, Lincolnu in je sveta Debsu. Ameriška unija za civilne svobodščine je bila ustanovljena leta 1919 v času bestialnih progonoval Palmerjevega režima proti radikalcem in psevdo-radikalcem z namenom postaviti se v bran proti terorju "justičnega" departamenta in drugim reakcionarnim elementom. In ta organizacija se je tudi postavila čvrsto v bran! Ob njeni ustanovitvi tudi dinamični Roger Baldwin ni sanjal o delu, ki jo je čakalo, in še manj pa o uspehih, katere je dosegla American Civil Liberties Union v nebrojnih spopadih z reakcionarnimi silami križem Združenih držav. Smelo rečeno, da ima ta organizacija največje in neprecenljive zasluge za gradualno poenostavljanje reakcionarnega vala v deželi. Vsi reakcionarni elementi, posebno še vladni uradniki, ki so že imeli opraviti z Ameriško unijo za civilne svobodščine, se jo boje kot hudič križa. Ne toliko radi tega ker je pravica na strani organizacije, pač pa radi njenih dramatičnih nastopov in široke publicitete katera navadno sledi v vsakem slučaju njenih prizadevanj. Pozornost, ki jo je ta organizacija zmožna obrniti nase, oziroma na kontestirano vprašanje, je ogromna. In tukaj je njena moč. Za dobro primeru naj navedem njen boj z ameriški moroni v Tennesseeju v prošlem letu, kjer se skuša zakonito preprečiti poučevanje o evoluciji v nižjih in višjih šolah. Že v tem samem slučaju se je American Civil Liberties Union nesmrtno ovekovečila.

Nimam namena orisati vseh aktivnosti te organizacije; prvič je to tukaj nemogoče, in drugič je to stvar bodočega zgodovinarja. Kar je najbolj značilno pri njej je to, da je v resnici povsem neustrankarska; kjer se gre za kratenje civilnih pravic najsibo enim ali drugim, je ta organizacija vedno pripravljena vreči se v boj proti reakciji in zatiralcem. Politično in versko prepričanje ter narodnost prizadete žrtve pri nji ne pride v poštev. Boj za pravico do zmage je njeno geslo. V mnogih slučajih industrialnega boja je ta organizacija že stala na strani štrajkarjev, kar ji še posebno daje znak delavske obrambne organizacije. Največje uspehe na tem polju si je priborila v tekočem industrialnem boju tekstilnih delavcev v Passaic, N. J. The American Civil Liberties Union zasluži, da ji delavstvo nudi vso moralno in gmetno pomoč.

Paralelno na polju delavske obrambe je aktivna tudi organizacija poznana pod imenom The International Labor Defense (Mednarodna delavska obrana). Svoj glavni stan ima v Chicagu, Ill. Bila je organizirana nekako pred štirimi leti, oziroma je prešla skozi metamorfozo v sedanje ime, kot že več psevdo-komunističnih organizacij. Pred spremembo imena, in tudi vodilnega štaba, se je to gibanje za selektivno delavsko obrambo imenovalo The Labor Defense League (Delavska obrambna liga), katera se je ustanovila po aretaciji Ruthemberga, Fosterja in ostalih za časa famoznega "tajnega" zborovanja v nekem michiganskem gozdu leta 1922. Delavska obrambna liga se je ustanovila izrečno, da brani po justičnem departamentu persekutirane komunistične voditelje, in ker je ta michiganska aretacija Fosterja vzbudila veliko ogorčenje med liberalnim elementom in progresivnem delavstvom, je bila ta organizacija v resnici podpirana po širokih delavskih masah ob času Fosterjevega procesa. Ko pa je delavstvo zaznalo Fosterjevo dvoilčno taktiko, je zanimanje zanjo ravno tako hitro poglelo kot se je pričelo. In ker so od nje odstopili vsi vplivni progresivni delavski voditelji je organizacija enostavno prišla pod komunistično okrilje. Posledica je bila, da se je Fosterjevo obrambno gibanje spremenilo v Mednarodno delavsko obrambo, oz. so jo komunisti k nji priključili. Zadnja organizacija je dete moskovske internacionale.

Kot Ameriška unija za civilne svobodščine, si tudi Mednarodna delavska obrana lasti neustrankarski karakter. V koliko je zadnja neustrankarska je seveda drugo vprašanje. Vsaj kolikor je meni znano, je ta organizacija ravno tako pristanska na polju delavske obrambe, kot je Ameriška unija za civilne svobodščine nepristanska. Ne vem za noben slučaj za katerega se je zavzela Mednarodna delavska obrana, da ne bi izviral iz komunističnega gibanja. In po temu je sklepati, da je ta organizacija komunistična, ker se zavzema izključno samo za persekutirane žrtve iz komunističnih vrst.

Poleg tega, kakor tudi faktično je karakter Mednarodne delavske obrambe več propagandistični kot pa obrambni, v kolikor se tiče delavskega pokreta. Reklo se je že večkrat, da se komunisti poslužujejo te organizacije izključno za kolektanje denarja med nekomunističnim delavstvom. In ako se na splošno odšteje tiste slučaje v katerih je ta organizacija nastopala obrambno, in to le za člane komunistične stranke ali pa njih dobre simpatičarje, je to očitanje tudi na mestu. Kar se mene tiče nimam nikahkih predsodkov proti Mednarodni delavski obrani kot taki. Če pa se jo skuša prikazati kot "neustrankarsko", v resnici je pa povsem strankarska, se mi pa to ne vidi pošteno. Komunisti gotovo potrebujejo svoje obrambne organizacije, ako jo je sploh še kedaj kako gibanje potrebovalo, in oni so do nje tudi povsem upravičeni najsibo faktično in etično. Jaz bi bil zadnji, ki bi jim kratil to pravico, ali zanikal potrebo za njo. Vidi se mi pa povsem neetično, ako nekdo, pa bodisi kdor koli, išče pomoči pod napačnimi pretvezami, tudi ako je še tako vreden in upravičen do podpore.

V zadnjem času zasluži Mednarodna delavska obrana, da človek spregovori bolj simpatično v njen prilog. V mislih imam tekoči štrajk tekstilnih delavcev v Passaic, New Jersey, in obrambo Sacco-Vanzettija. V prvem slučaju vrši ta organizacija skupno z American Civil Liberties Union, jako efektivno in kolosalno delo pri obrambi passaiških štrajkarjev, kateri se hrabro in neustrašeno bore proti največjim delavskim izkoriščevalci na način, kot se je še malo štrajkarjev borilo, bodisi v Ameriki ali v drugih deželah. Ako človek intimno pozna kolosalnost tega štrajka in njega strategičen pomen za bodočnost delavskega gibanja, bo povsem priznal, da je delo, ki ga vršita te dve organizaciji v Passaicu, vredno občudovanja, katerega podpirati ga je dolžnost vsakega delavca, neglede na versko ali politično prepričanje.

Ravno v tem tonu lahko človek govori o Mednarodni delavski obrani v slučaju obrambe pred brezobzirno kapitalistično persekucijo velikih delavskih mučnikov Sacco-Vanzettija. Na srečo imata ta dva italijanska delavska agitatorja svoj obrambni odbor, kateri je storil že vse mogoče in nemogoče, da dokaže s predsodki zagrozenemu sodišču njuno nedolžnost. Ker je pred kratkem najvišje sodišče države Massachusetts potrdilo razsodbo nižjega sodišča, pomeni, da ako ne pride do ponovne obravnave teh nesrečnežev in žrtev kapitalizma ali pa do enostavnega pomiloščenja, da bosta Sacco in Vanzetti morala umreti, se je tudi Mednarodna delavska obrana zavzela za njuno osvoboditev. Njuna usoda je v veliki meri odvisna od delavskega razreda; in ker je potrebno, da se delavstvo dvigne kot razred in zahteva njuno osvoboditev, se je Mednarodna delavska obrana pridružila tistemu delavstvu ki skuša doseči njuno prostost. In v danih razmerah vrši precej agitatoričnega dela. Končno, ako Mednarodna delavska obrana ne bo samo komunistična organizacija za kolektanje novaca med delavstvom za vzdrževanje komunističnega gibanja v Ameriki, pač pa v večji meri vršila slično delo, kot ga vrši v Passaic, N. J., in za Sacco-Vanzettijevo prostost, tedaj bo dolžnost vsega delavstva, ki se zaveda da je delavstvo, da jo podpira, brez razlike na politično in versko prepričanje. Prva potreba ameriškega delavstva je, da si pribori nazaj tiste teoretične in faktične pravice, ki jih je uživalo pred vojno in ki so amerškemu ljudstvu zajamčene v prvemu amandmentu ustave. Te pravice so kardinalna potreba delavstvu, brez katerih je delavsko gibanje nemogoče. Za dosego teh potreb in pravic je potrebno več upornosti in več bojevitosti med ameriškim delavstvom. In naloga socialistične stranke je, sejati več upornega in bojevnega duha med delavstvom roko v roki s sejanjem več in širšega znanja o socialni vedi.

Na predlog s. Vidra referat sprejet.

Bataic: Poročilo s. Gardna mi ugaja. Od svojega kluba imam naročilo, naj zbor sprejme resolucijo, s katero bi zahteval osvoboditev Sacco in Vanzettija.

Zaitz: Nekaj podobnega smo že sprejeli. Poseben odbor

tega zбора je dobil nalogo telegrafično sporočiti pristojnim krogom take zahteve.

Tauchar: Ker s. Garden ni predložil nikake resolucije, mu priporočam, da jo spiše in odda resolucijskemu odboru, ali pa naj jo slednji sestavi sam in jo predloži zboru.

Zaitz: Namen referata, kot je dejal poročevalec sam, je bil predvsem informativen. Dobro je da vemo kdo je kdo, in čemu ta ali ona takozvana obrambna organizacija kolekta denar. "Nestranskarke" so radi kolekt mnoge strankarske organizacije. Navaja, kako komunisti izrabljajo v interesu svojih kolekt Debsa in vse, kar jim more finančno služiti. Ako morejo kje dobiti kakoga škofa, ga istotako tirajo na oder v imenu "nestranskarstva". Debsa v akcijah za svoje kolekte hvalijo, potem pa ga v političnih, to je strankarskih govorih, napadajo, plačani pa so z denarjem, ki so ga nakolektali pod nestranskarstvo firmo. Zaključuje, da je za sodelovanje z vsemi delavskimi obrambnimi in drugimi organizacijami, ki prihajajo na dan z odkritimi obrazi.

Pogorelec pravi, da je treba našemu delavstvu enkrat jasno povedati, katera obrambna organizacija je po našem prepričanju in faktično najbolj nepristranska in socialističnim načelom najbližja. To je bila in je American Civil Liberties Union.

Zavertnik pravi, da imajo uredniki v take stvari veliko upogleda. Pripoveduje, kako je Prosveta, oziroma SNPJ, dobila nekaj denarja za stavarke v Passaicu in ga poslala na omenjeno A. C. L. U. Ko so komunisti to izvedeli, so takoj zahtevali da se jim pošlje dotično "Prosveto", v kateri je bil prispevek izkazan. Iz njihovega postopanja je sijala netoleranca. Nekdaj je bilo drugače, kajti delavstvo se je vsaj v obrambnih akcijah znalo enotno zadržati. A.C.L.U. se bori za državljanske svobodščine in za politične jetnike povsod, tudi za one ki so v sovjetski Rusiji. Iste vodilne osebe, ki so na čelu A.C.L.U., katera se bori za državljanske svobodščine v tej deželi, so ustanovile podružnico posebne mednarodne organizacije, katere namen je boriti se za osvoboditev političnih jetnikov in državljansko svobodo v vseh deželah, tudi v Rusiji. Priporoča našemu delavstvu, naj se v vseh obrambnih akcijah oklene A.C.L.U. Na predlog s. Vidra se razprava o tej točki zaključil.

Ker je čas zborovanja potekel, zaključil predsednik dopoldanske sejo.

Jos. Presterl, predsednik. **John Olip** in **A. Žagar**, zapisnikarja. **Chas. Pogorelec**, tajnik zбора.

ŠESTA SEJA DNE 5. JULIJA POPOLDNE.

Predsednik otvori sejo točno ob določenem času. Preide se takoj na nadaljevanje sporeda, 13. točko,

Poročilo stavbinskega odseka.

Poroča **Frank Zaitz**, tajnik stavbinskega odseka JSZ.: Moje poročilo bo radi omejenega, časa kratko. Namen te ustanove je vam znan iz razprav na V. rednem zboru JSZ. l. 1924 v Clevelandu, in iz poročil v Proletareu. Clevelandski zbor je odobril po obširni razpravi bazo delniškega podjetja. Nekaterim ta beseda ne prija, ker smatrajo da je ime in vse skupaj kapitalistično. Ali dejstvo je, da je stavbinska ustanova naše zveze stvar članstva. Klubi in JSZ. kot celota morajo imeti na podlagi določb te ustanove absolutno kontrolo. Vsi vplačani deleži ostanejo posest delničarjev, pa bili to klubi, društva, posamezniki ali Zveza. Odločili smo se za ta sistem, ker je edini, ki bo dovedel do sredstev.

Zal, da tajnik tega odseka nima toliko časa kot bi ga rad, da bi z delom za to ustanovo lahko pokazal boljše rezultate. Ali začetek ni nikjer lahak. Kadar se za stvar pojavi več kooperacije, bodo tudi rezultati bolj razveseljivi. Naj še povem, da nihče, ki vzame delnice te ustane, ne podari svojega denarja. Ta ostane njegov, dokler bo imel delnice. V slučaju, da se bi pojavile take ovire, da bi bila akcija neizvedljiva, to je, da se z njo ne bi pričelo, bodo dobili delničarji povrnjene polne vsote. Eksekutiva ima najboljše namene pomagati s to akcijo pokretu in obenem varovati gospodarske interese delničarjev.

Vsi dohodki v stavbinski fond JSZ. od aprila 1925 do 30. junija to leto znašajo \$3,876.50.

Od tega je bilo vplačano na delnice \$3,866.50, \$10 pa je bilo prispevano kot kontribucija.

Izdatkov smo imeli \$9.10.

Čista imovina dne 30. junija je \$3,867.40.

Od tega smo imeli na čekovnem računu dne 30. junija, to je ob zaključku prve polovice tega leta, \$492.40, v delnicah Jugoslovanskega stavbinskega društva pa \$3,375.00. Skupna vsota enako kot prej.

Devetnajst delnic stavbinskega in posojilnega društva (delnice so razreda "C") imamo deloma od junija in deloma od julija preteklo leto. Ako jih dvignemo sedaj, dobimo okrog \$100 obresti, ako pa čakamo da dozore, bodo obresti večje kot prej omenjene. Šestnajst delnic smo vzeli od omenjenega društva februarja in aprila t. l. Vlagamo naš denar na ta način zato, da nam prinaša obresti, in ker ga lahko dvignemo v slučaju da ga bi potrebovali za nakup stavbišča.

Delničarji dolgujejo stav. fondu na delnice \$2,208.50. Obveznost slov. sekcije, katera bo v tej ustanovi lastovala najmanj 220 delnic, je \$5000. Obveznosti torej so \$7,208.50, v gotovini pa imamo \$3,867.40. Skupaj imovina in obveznosti delničarjev \$11,075.90.

Med delničarji je slov. sekcija, 19 klubov, dve konferenci JSZ., eno podporno društvo ter 39 posameznikov.

Podrobnejše statistično poročilo je bilo priobčeno v letošnji prvomajski številki Proletarca.

Alesh, član stavbinskega odseka JSZ., pravi, da nima k poročilu s. Zajca ničesar dodati. Želi le, da zbor dovoli eksekutivi zvišati glavnico stavbinskega fonda iz \$25,000 na \$50,000, ako potrebno. — S. Godina, tretji član stavbinskega odseka, ni navzoč na tej seji.

Goršek: Člani našega kluba so nekam pesimistični glede te akcije. Priporočajo tudi, da naj se tak dom zgradi skupno s stranko.

Jereb pravi, da je stvar važna in priporoča temeljito diskuzijo.

Tauchar pravi, da se mu ne dopade sugestija springfieldskih sodrugov, da bi JSZ. zgradila s soc. stranko skupen dom. Mi rabimo dom izključno za potrebe naše Zveze, odnosno, za aktivnosti našega pokreta, za urade JSZ. in Proletarca. S česoma bo Dom itak služil splošnejšim potrebam, ker se pač "pretapljamo" v Amerikance. Predlaga na podlagi Alešove sugestije, da se glavnic v slučaju potrebe zviša iz \$25,000 na \$50,000, ali več (o čemur sme odločati eksekutiva). Ape-lira, da se lotimo dela za uresničenje te velevažne ustanove s čimvečjo energijo.

Radelj priporoča sodrugom v Chicagu, naj ne pričakujejo preveč pomoči od zunaj, kajti akcije za gradnjo narodnih domov imajo mnoge naselbine. Slabe delavske razmere tudi niso pomoč ustanovam, o kakršni tukaj razpravljamo.

Jereb: Sodrugi našega kluba ta korak pozdravljajo. Klub je vzel eno delnico in kupili jih bomo še več; tudi posamezni člani jih bodo vzeli. Zveza rabi za povečanje svojih aktivnosti svoj dom.

Udovich: Radelj dvomi, da bi bilo mogoče računati na finančno pomoč od zunaj, ker imajo naselbine akcije za svoje domove. Tudi ni preveč navdušen za stvar, iz česar bi bilo sklepati, da se mu ne zdi potrebna. Ali sodrugi, JSZ. potrebuje svoj dom! Finance zanj se bodo dobile, samo več kooperacije je treba.

Garden želi več pojasnila o formi ustanove, to je, ali bo delniška kakor tu poročano in v kakšnem obsegu. Je za združno formo.

Zaitz: Na zboru l. 1924 v Clevelandu smo se izrekli za delniško formo ustanove, zato ker smo smatrali, da je to najboljši način za dobiti sredstva. S. Garden sam je takrat zagovarjal to obliko. Nato obširno pojasnuje, da smo imeli tudi druge načrte, ki so predvidevali kolekte in posebni assement v stavbinski fond; ker pa imamo izkušnje, vemo, da se na tak način ne bi dobilo niti od daleč zadostne vsote. Omenja domove "na združni podlagi", v katerih tisti ki so jih zgradili nimajo več besede, ne prostora. Prešli so v last tistim ki zanje niso prispevali, ne delali.

Garden naglašja, da se mu vzlic prejšnjemu sklepu zdi, da je ustanova na delniški podlagi z našega stališča netak-tična. Je za združno formo. Tudi delniška oblika ni garancija, da dom enega dne ne pride v posest takih ki niso delali zanj. Navaja možnosti v dokaz, da se to lahko zgodi. Združna forma je za delavsko organizacijo potrebna, uspešna in važna.

Tauchar: Veseli me, da je s. Garden po dveh letih spoznal, da sem bil na zboru v Clevelandu v pravem, in logično je bila v pravem vsa tista manjšina, ki se je borila proti sedanjemu načrtu. Sem za dom, ker vem, da ga JSZ. potrebuje. Prispeval in delal bom zanj, mislim pa, da se bi akcija boljše obnesla, ako bi bila zgrajena na združni bazi in v blagajni stavbinskega fonda bi imeli več denarja kakor

sedaj. Omenja SNPJ., ki je zgradila svoj dom ne da se bi poslužila delnice.

Jauch omenja, da je clevelandski Slovenski narodni dom delniško podjetje, a vsaki delničar ima samo en glas neglede na število delnic ki jih poseduje. (Medklie: To bo veljalo dokler ne bo važnih sporov, ako se v resnici poslušujete take metode.)

Presterl razlaga, da se delavski dom v Collinwoodu gradi na podlagi enake oblike organizacije kakor jo je sprejela JSZ. za svoj dom.

Zaitz pravi, da se s to razpravo zapravlja čas, ker je bilo vprašanje pač rešeno na clevelandskem zboru. Namesto da se pričakate o "čistosti" in "pravilnosti" ene ali druge oblike, bi bilo boljše razpravljati, kako akcijo uspešno uresničiti. Omenja domove v finskih in židovskih kolonijah, domove velikih unij in druge, ki so skoraj vsi zgrajeni v področju delniških korporacij, pa so kljub temu **zadružni**. Tavčarjeva izvajanja, da bi imeli v blagajni več denarja, ako ustanova ne bi bila delniška, se mu vidijo utopija. Ako se bi take izjave vsaj skušalo podpreti s številkami, bi ne zameril, izrekati jih tjavendan pa pomeni le begati zbornico. Apelira, naj se razpravo omeji.

Tauchar: Nisem imel namena prinašati te stvari na dnevni red in je ne bi omenil, če je ne bi sprožil Garden.

Alesh: Še vedno se dobe v našem gibanju ljudje, ki se bi pred besedo "delniško podjetje" najrajše prekrizali. Delniška družba je kapitalistična v svojem bistvu, torej bežimo od nje! Toda ali se ti ljudje trudijo misliti praktično tudi v takih zadevah? Ne! Poznam jih, ki so pred leti grmeli proti Proletarcu in zahtevali, da razpusti svojo delniško korporacijo, dasi so vse delnice posest Jugoslovanske socialistične zveze, oziroma njene slovenske sekcije. Vzlic temu so vpili o kapitalistični delniški družbi. Vpili so nad nami toliko časa da smo šli k odvetnikom in jim naročili, da naj store vse potrebno za razpust korporacije. Eden naš odvetnik, dolgoleten sodrug, je nas vprašal čemu jo hočemo razpustiti: Zato, ker je bila večina na zboru JSZ. (l. 1916) proti delniški družbi. Vprašal nas je, kdo lastuje delnice, in odvrnil smo, da s par izjemami vse delnice lastuje slovenska sekcija. Smejal se nam je in rekel, da naj povemo dotičnikom ki vidijo v delnici "Proletarčeve" korporacije kapitalizem, da so bedaki. V vašem interesu je, je dejal, da korporacijo ohranite, in tako smo tudi storili. Če pa bi izvršili to, kar so hoteli tedanji predstavniki večine (hrvatska sekcija je bila v večini), bi Proletarca ne imeli več in skorogotovo tudi J.S.Z. ne bi bilo. Ali to še ni vse. Tisti "radikalci" in čisti "zadružniki" ki so najbolj grmeli proti Proletarčevi korporaciji (Jugoslovanski delavski tiskovni družbi), so se pred dobrim letom sami pričeli pečati s korporacijami in so interesirani v njih. Vpili so na sejah eksekutive in na zboru, da je Proletarec privatni list, pred par leti pa so isti ljudje ustanovili list, ki je bil strogo njihova privatna svojina. Poznam take ljudi, ki govore, kadar se love fraz, neiskreno. Kar so včeraj trdili, so danes prelomili. Pred leti, kmalu ko je pričel izhajati Proletarec in so naši sodrugi, zato da omogočijo izhajanje Proletarca, organizirali prej omenjeno družbo, so nas hrvatski sodrugi nazivali da smo kapitalisti, vzlic temu da je delniški kapital JDTD. samo \$2500. Vprašanje, kateri sistem je boljši da JSZ. pride do svojega doma, je bilo rešeno v Clevelandu. Danes je samo vprašanje, ali ste za sodelovanje, ali niste.

Vider izvaja, kakšne so težave v naselbinah kadar imajo v teku akcijo za zgraditev doma. Upa, da bo JSZ. v doledni bodočnosti dobila svoj dom, in priporoča sprejem Tavčarjevega predloga za povišanje glavnice.

Presterl: Nekateri pravite, da od sodrugov izven Chicaga ni pričakovati pomoči. To je napačno tolmačenje. Samo od tistih jo ni pričakovati, ki jo nočejo dati. Naš klub v Collinwoodu je vzel desetak dve delnici in jih bo vzel še več. V seznamih smo videli že lepo število klubov in posameznikov tudi od zunaj. Komur je za stvar, bo prispeval, komur ni, bi pa nasprotoval neglede ali je oblika ustanove zadružna ali delniška.

Zavertnik slika, kaj je zadružno in kaj ni. Omenja, da je član zadruge (konsumnega društva) že mnogo let, in sodeluje tudi pri raznih drugih zadružnih ustanovah. Poudarja, da so tukaj postavne, ki zadružništvu v zadružni obliki niso posebno naklonjene. Apelira na sodruge, da se zavzamejo za akcijo in sodelujejo po svojih najboljših močeh. Če bodo lastovali delnice socialistični klubi in socialisti, bo ustanova zadružna in socialistična.

Jereb pravi da je pošteno ako ima tisti, ki da ustanovi tisoč dolarjev, več glasov kakor tisti, ki da kvoder. Klubi

in posamezniki bodo imeli v nji toliko besede kolikor si jo bodo zaslužili. Bilo bi nespametno, da se bi eni žrtvovali in dali denar, drugi, ki sedaj kikajo, bi pa potem hoteli samo gospodariti.

Olip: Žal mi je, ker je čas prekratek da vam bi mogel kot delegat kluba št. 1 poročati o njegovih aktivnostih, in o njegovem delu za dom JSZ. Vzel je v tej ustanovi za \$3,000 delnic, kar je več kot vsi ostali klubi skupaj. To znači, da je volja našega kluba delati za stvar. Enako kakor klub so se zavzeli posamezni člani tega kluba in vzeli vsaki od \$25 do \$150 delnic. Niso v tem seznamu zastopani še vsi člani kluba št. 1, a pričakujemo, da se bodo i ostali odzvali. Lahko rečem, da je naš klub ne le najaktivnejši v Chicagu, ampak v Ameriki. Njegovi aktivni člani so nele aktivni v klubu, ampak tudi v eksekutivi, v upravnem odboru Proletarica in v drugih odborih. Aktivni so v raznih akcijah kluba št. 1. Kadar je treba listu gnotne pomoči, je klub št. 1 med prvimi in navadno so njegovi člani in članice tudi v tem oziru na najvišji stopnji. To navajam zato, da dokažem, kako lahko je doseči uspehe, ako hočejo sodrugi in sodruginje res delati, ne pa jamrati, da uspehov ne bo. V interesu našega gibanja je, da zveza dobi svoj Dom. Ako bi se šlo samo za klub št. 1, bi klub sam vodil to akcijo in ne bi vprašal za sodelovanje zunanje sodruge. Tako pa je dom zadeva vse Zveze, in upam, da bodo zunanji sodrugi to razumeli in šli vsi na delo, da naša Zveza svoj dom čimprej dobi.

Zornik: Na zboru v Clevelandu sem podpiral načrt s. Tavčarja, ne verjamem pa, da bi imeli sedaj v stavbinskem fondu več denarja, ako bi bil njegov načrt sprejet. Kdor je socialist in mu je za stvar, bo prispeval, neglede na obliko ustanove, katera bo upravljala Dom. Rockefeller ne bo podpiral naših akcij, torej jih moramo sami. Delavstvo vsake narodnosti bi moralo imeti slične institucije.

Jauch: Sklep clevelandskega zbora JSZ. glede oblike ustanove za gradnjo doma JSZ. smatram za sklepčen. Glasoval sem takrat za načrt ki ga je predložil s. Zaitz ker se mi je zdel praktičen. Zaitz dela napačno le v tem, ker toliko naglašja, da bodo tisti ki bodo imeli več delnic imeli tudi več besede v domovi ustanovi.

Kokotovich apelira na sodruge, da se drže sklepa, storjenega v Clevelandu in naklonijo akciji svojo kooperacijo.

Oven: JSZ. potrebuje svoj dom, pa naj ga zgradimo že tako ali tako. Ker pa se debata nekako odtuja od predmeta, kateri bi moral biti da razpravljamo o potih in sredstvih, kako čim prej pridemo do potrebnih sredstev, predlagam: **šesti redni zbor JSZ. nalaga stavbinskemu odseku JSZ., da deluje v smislu načrta, kakor je bil sprejet na V. rednem zboru l. 1924 v Clevelandu: nadalje ta zbor sklene, da je dolžnost vseh klubov in posameznih sodrugov vzeti delnice Domove ustanove. Ako klubi nimajo sredstev, naj v ta namen prirede zabavo; posamezniki kakor klubi plačujejo svoje deleže lahko na obroke, zato ne bi smelo biti izgovora, da je nemogoče sodelovati. — Predlog podpiran.**

Tauchar naglašja, da ni imel slabega namena ko se je dotaknil svojega načrta kakor ga je predložil clevelandskemu zboru JSZ. Priporoča, da naj vsi glasujejo za predlog s. Ovna, ki naj bo kombiniran z njegovim predlogom.

Zaitz, poročevalec za stavbinski fond, pravi v zaključnem govoru, da se čudi, ker tako malo razpravljamo o načinih ki bi pospešili agitacijo, in se pričamo radi — oblike. Izgubili smo mnogo dragega časa vsled polemike o obliki Proletarca, in sedaj ga izgubljam o razpravo ali je oblika ustanove katere namen je zgraditi dom JSZ. zadružna ali ne. Nekdo je omenil dom SNPJ. v Chicagu. Da, zgradilo ga je 40,000 članov, ki so prispevali vsi enako. Recimo, da je v naši zvezi tisoč članov. Vsaki naj prispeva \$50, pa bomo imeli v zadružnem stavbinskem fondu \$50,000. Toda tisti ki hočejo zadružno formo in mislijo da bodo prišla sredstva po kvodrih in dajmah pri tako majhnem številu članov, v resnici akcijo ovirajo, dasi vem da nimajo tega namena. S. Alesh je že povedal nekaj iz zgodovine naše federacije o takih bojih. Rečem le, da sem za zadružno ustanovo na **ZADRUŽNI** bazi, ako je nas tisoč, ki bi dal vsaki \$50, ali 100. Če pa naj dam jaz \$150, drugi pa deset centov, in če bom jaz delal in agitiral, drugi ki bo dal nikel pa me bo učil in mi predaval kako naj zgradimo svoj dom, tedaj sem proti takemu "zadružnemu" načinu! Klub ki bo za stvar delal, naj ima svoj delež zavarovan, istotako posameznik, in to je v okolščinah v kakršnih je naša organizacija edino pošteno, pravilno in **ZADRUŽNO!** Zadruga, v kateri so člani reakcionarji, ni zadruga. Delniška družba, v kateri so člani socialisti, prežeti z zadružno mislijo, je **zadružno podjetje!**

Predlog s. Tavčarja, in predlog s. Ovna sta bila soglasno sprejeta.

Kokotovich prosi zbornico, da ga oprost, ker se mora radi nujnega dela posloviti. Se mu ugod.

Na predlog s. Zajca se 14. točko sporeda odloži, dokler ne bodo izčrpani vsi referati. Preide se na 16. točko,

Važnost gospodarske in politične izobrazbe med delavstvom.

Poroča Frank S. Tauchar:

Kadar govorimo o izobrazbi, nam seveda najprej pridejo na misel šole. Šole so pa dokaj različne. Bilo bi preobširno, da bi se v tem referatu podrobneje bavil s tem vprašanjem. Omenim le, da je naš šolski sistem dokaj dobro opisal Upton Sinclair, kar vam je gotovo dobro znano. Veste tudi, da imamo nekaj bolj neodvisnih ter par delavskih šol, kjer se pripravljajo naši bodoči bojovníki za njih trdo in koristno delo za ljudstvo te dežele. Ne bom torej razlagal o razlikah med delavsko in kapitalistično šolo, ker vam je precej poznano to stanje in vam bo služilo za podlago da boste lažje razumeli moje misli o načinih kako priti do prave delavske politične in gospodarske izobrazbe tudi izven profesionalnih šol.

Politika in gospodarstvo sta v tako tesni zvezi, da ju zamoremo z našega stališča v tem modernem času smatrati za identično stvar. Gospodarstvo in politika sta kontrolna faktorja vsake pokrajine, države in vsega sveta. Če se zanimamo samo za enega izmed teh dveh organizmov, ne moremo poznati družabnega življenja v državi, niti ne priti do trajnih uspehov. Proučiti in razumeti moramo oba do dna, predno se zamoremo sklicevati na pravo znanje — in da smo resnični socialisti.

Kako nam je pridobiti pravo delavsko politično in gospodarsko izobrazbo?

Ne rečem, da je pot do te izobrazbe gladka in ravna, trdim pa, da so vrata k nji vsem ambicioznim in aktivnim ljudem odprta na stežaj. Univerza za gospodarsko in politično izobrazbo obsega ves svet, in do knjig in predavanj, spremljanimi z živimi slikami, vodijo vsa pota in steze. In ta univerza je seveda taka, kakršni smo ljudje sedanje dobe; in bila je kot so hoteli istodobni ljudje skozi vse čase človeštva. Skozi vsa tisočletja se je človek izpopolnjeval s svoje energije in potem naravnih razvojnih zakonov. Sorazmerno svoji izpopolnitvi je izboljševal politični in gospodarski red. Iz vse te zgodovine se lahko marsikaj naučimo. Saj nekako podlago lahko naredimo, na kateri zidamo svoje trdnije znanje. Naši pradedi so preizkusili nešteto vsakovrstnih teorij, izmed katerih se jih je mnogo izkazalo absurdnim in nepraktičnim. Kljub temu pa nekateri ljudje, ki ne poznajo zgodovine prejšnjega eksperimentiranja, silijo v ospredje z obsoletnimi in že v prejšnjih časih stokrat zavrženimi idejami, smatrajoč jih za vzvišene originalnosti, ki imajo pospešiti človeštvo do gospodarske in politične svobode. Poznanje zgodovine nam je torej v veliko korist in pomoč, da lahko opustimo vse na videz vabljive, toda v praksi nerabne teorije. Ko imamo enkrat to podlago, nam je treba le volje in energije, da prisilimo svoje, pri devetdeset odstotkih ljudstva, leno možgane, da res prično misliti in da prisilijo oči k gledanju ter ušesa k poslušanju. S to kvalifikacijo v glavi nam je vsa svetovna univerza na široko odprta.

V tej šoli seveda dobimo vsak svoje vtise, zaradi tega je potrebno, da imamo sestanke in diskuzije za izmenjavo idej in za takozvano čiščenje pojmov. Vsi misleči in deloma misleči ljudje to delajo, in tako postajajo popolnejši, ter sami sebe sposobljajo za vodilna mesta državnega in gospodarskega organizma. To se je godilo skozi vse dobe v vseh formah vladnih oblik — tudi v monarhijah, kjer so v največ slučajih zvitih intriganti diktirali izza trona.

Pripomniti pa moram, da je mnogo potom izkušenj politično in gospodarsko izobraženih mož, ki ne pridejo do uspehov, in so v sedanjem gospodarskem sistemu uničeni po materialno neodvisnih, dasi drugače do skrajnosti glupih mogoteh. To se današnji vrši prav tako, če ne še v večji meri, kot se je dogajalo v prejšnjih dobah. Kajti privatni kapitalizem in manipuliranje z naravnimi zakladi in produktivnimi sredstvi to omogočuje do skrajne meje, kar značijo naše gorostasno korumpirane volitve, v katerih se potroši milijone dolarjev samo za nominacijo za državno pozicijo, dasi plača ki jo prinaša ni nič več kot za življensko potrebščine v dotičnih okoliščinah. To znači, da je družabni red kričven, in da in mislečih ljudih izven mogoteev zavisi, da ga

odpravijo in nadomestijo z zdravim organizmom človeške družbe.

Da bomo bolj na jasnem, dajmo saj v glavnih potezah pregledati to našo svetovno univerzo.

Svetovni kapitalizem predstavlja gospodarstvo in konsekvntno kontrolira politiko, državni ustroj, dela postave in daje direktivo vsemu družabnemu življenju. Ker ima kapitalizem gospodarsko moč, prisili deset odstotkov ljudi pripadajočih kapitalističnemu sloju drugih devetdeset odstotkov na tlačansko življenje, iz katerega se ne morejo rešiti niti misleči ter gospodarsko in politično naobraženi ljudje. Ječijo v briklih sponah krutega življenja, ker je med njih brezbriznimi brati prevelika, da ne rečem popolna disorganizacija, pomešana z ničevimi in malenkostnimi prepri.

Kot nekaj protitež temu so delavske strokovne organizacije, v katerih se aktivnejši, dalekovidnejši in bolj misleči člani še posebej zanimajo za delavske politične in gospodarske organizacije. Strokovne organizacije ne spadajo v moj referat. Ker pa so mnogo pripomogle, da se je delavstvo začelo zanimati za politiko in gospodarstvo, jih moram radi boljšega razumevanja saj povrsno omeniti. V Združenih državah so strokovne organizacije razvile konzum in ustanovile lastne banke, kar je invazija v privatno gospodarstvo, dasi v tako majhni meri, da sedaj še ni govora o kaki gospodarski kontroli. Je pa dober začetek naproti temu cilju. Vse te institucije so se razvile po iniciativi aktivnejših elementov v strokovnih organizacijah.

To je bil v združništvu nekaj začetek v prizadevanjih rešiti ljudstvo izpod železne pete kapitalističnega gospodarstva. Zadržništvo je nekakšna pomoč, ni pa nobena popolnost in ne naš končni cilj. Je namreč završitveni del minimalnega programa, katerega se moramo posluževati dokler toleriramo kapitalistični sistem.

Nekateri radikalnejši reformisti, ki ne poznajo takorekoč etike splošnega razvoja, so proti vsakemu minimalnemu programu. Treznejše misleči pa izprevidijo, da če drugega ne, zadržimo saj fakične eksperimente na lieu mesta, in na podlagi teh gradimo svoje znanje ter izpopolnujemo načrte za bodoče delo. To predstavlja nekaj tečajev v naši splošni univerzi, ki so za misleče ljudi veliko bolj plodonosni, kot pa navadna predavanja profesorjev gosjega kalibra. V tem oziru je minimalni program tudi potreben, ne samo koristen. Minimalnega programa se poslužujejo delavske politične, gospodarske in strokovne organizacije vseh narodov sveta.

Razvoj v Zvezi sovjetskih socialističnih republik v zadnjih devetih letih jasno priča, kako potrebna je politična in gospodarska izobrazba med delavstvom, da zamore upravljati državne in gospodarske posle, ko je od samega sebe pozvano, da prevzame to pozicijo. Da bo delavstvo izobraženo v tem smislu in sposobno ko pride čas, se mora neprestano učiti in pripravljati, pa naj bodo zgledi priti do kontrole še tako slabi in navidezno nemogoči. Če je delavstvo izobraženo in docela pripravljeno za delo in odgovornost, je za državo pravi blagoslov, ko pride revolucija. Kjer pa je velika večina v temni nevednosti, in le mala peščica za silo pripravljenih, tam pa slede prva leta trpeče konfuzije in naporu nadfizičnega dela, kar naredi pri nevednih zopet zelo napačen vtis in učinek. Oprijetosti se jih prične razočarujoča misel, da je socialistična gospodarska družba velik fiasko. Vedno bolj postajajo uverjeni, da je vsa socialistična struktura zgrajena na lažeh in da so vsi socialistični misleci vedoma zavajali ljudstva skozi vsa desetletja. Da se taki katastrofalni tendenci ob pravem času izognemo, je zopet naša naloga, da se učimo in mislimo; da pridobimo vse delavce v našo politično in v gospodarske organizacije, kjer pridemo z njimi v dotiko in se medsebojno učimo. S tem raste moč v vrstah naših bojovníkov, in tudi znanje prodr v širše mase, in to oboje skupaj zagotavlja naš uspeh priti v kontrolo, in potem urediti ter pravilno voditi novo urejeno družbo na način, da bodo celo zagrizeni nasprotniki spoznali, da je to pravi gospodarski sistem za vse človeštvo. Nove iznajdbe na polju gonilnih sil, ter izpopolnjevanje sedanjih bo skoraj odstranilo trdo fizično delo. V sedanjem gospodarskem redu ima "lastnik" profit od strojev, ker plač ne zviša, delavnika ne skrajša, odslavi pa toliko industrijskih sužnjev, kolikor jih ne rabi radi večje produkcije izpopolnjenih strojev. V smislu socialističnega programa bodo vse izpopolnitve v korist celi družbi, in se bo mesto povečanja števila brezposelnih skrajšal delavnik. S spopolnitvijo strojev in pravilno urejenim družabnim redom, ne pa s stavkami, bomo permanentno skrajšali in olajšali delavnika. Da ne bo kdo napačno razumel: Stavke so potrebne, dokler obstoja kapitalistični družabni red, ker to je delavčevu edino orožje — ampak v takih bojih resnično trpe

le delavci in njih družine. Zato bodi naš cilj, otresti se krivičnega družabnega reda, ter zgraditi novo družbo, kjer bodo postale stavke popolnoma nepotrebne. Kjer se ne bo več produciralo za profit mogoteev, ampak za življenske potrebe cele družbe.

Če hočemo to doseči, se moramo organizirati in proučevati politiko in gospodarstvo, da nam bo mogoče revolucionirati sedanji gospodarski red. Ustanavljati moramo vsepovsod svoje politične klube ter v njih razviti poučne tečaje, to je diskuzije in predavanja o splošnih socialnih vprašanjih, v katerih so poleg gospodarstva vključeni vsi drugi nerešeni svetovni problemi. Naš cilj je združiti ves svet v skupni vzajemnosti in bratstvu. Da bomo mogli združiti vse narode v skupno konfederacijo je pa tveba solidne podlage in zelo vztrajnega dela. Prava podlaga je edino splošna delavska izobrazba v politiki in gospodarstvu.

Kaj nam bi koristilo priboriti si oblast in kontrolo, če pa ne bi vedeli kaj početi z njo? Ne bi znali, če naj stare institucije poderemo do tal in na razvalinah zidamo novo strukturo, ali pa začasno obdržimo prejšnje naprave in stopnjema urejemo in pretvarjamo ves sistem iz stare korumpirane mode v nov, za vse človeštvo koristen in za sedanjo moderno dobo prikladen družabni red. Ako bomo za to dobro pripravljani z znanjem, ne bo razočaranj, ne bridkih kesanj in obžalovanj. Vse to bi bilo sodrugom na vodilnih mestih lažje vršiti, če bo za njimi politično in gospodarsko izobraženo delavstvo močno organizirano v skupni federaciji, na katere zborovanjih, bodisi na kongresih ali pa pri lokalnih postojankah, se bo intenzivno in konstruktivno razpravljalo o vseh perečih vprašanjih. Na ta način bo vse delavstvo natančno poučeno o nalogah, delu in problemih nove družbe. Vsak državljani bi moral vedeti vse kar vedo oni na vodilnih mestih, da se nikomur ne dovoli izkoriščanje, in da se tudi nikogar napačno in po krivici ne kritizira. To bi bila res prava republika, in tudi resnična demokracija bi vladala v nji. Ljudstvo bo zadovoljno, ker bo poznalo upravo svoje države in svetovne federacije. Tajne diplomacije z njenimi intrigami in drugimi nervoznimi priveski ne bo več. Narodi bodo vedeli, da je korupcija in trgovsko guljenje odstranjeno in ubito za vedno. Baš znanje je tisto sredstvo, ki od strani nepotrebno argumentiranje in krivična sumničenja od strani lastnih pristašev. Ako bi bilo to mogoče že danes, bi marsikdo delal z veseljem za našo stvar, a sedaj ne dela, ker mu je morda zaradi neplodnega kapriciranja v lastnih vrstah skoraj onemogočeno delovanje. V tem oziru se imamo še veliko učiti. Malenkostne prepire po vzoru staronadžinske politike, ki pravzaprav ni politika, moramo opustiti. Dobro je čistiti in kristalizirati pojme ter osnažiti organizacijo z odstranitvijo dvomljivih karakterjev, toda pri tem osebnosti ne smejo igrati največje vloge, kot se zelo rado dogaja, radi preplitve znanja in nerazumevanja pravih principov delavske solidarnosti. Ravno to, ker imamo preveč osebnosti v debatah za "čiščenje pojmov", znači, da rabimo temeljite politično izobrazbe. Da pa napravimo sebe stoodstotno sposobne za sprejem vodstva državne uprave, moramo do temeljev proučiti vedo, ki je označena pod imenom politična ekonomija.

Dejal sem, da je ves svet naša univerza. Dasi je dobro imeti svojo pozornost povsod, vam svetujem, da polagate največjo pažnjo v tej univerzi na razvoj in gibanje v sledečih treh državah: Zveza sovjetskih socialističnih republik, Italija, ter Združene države. To pa zato, ker se gospodarski in politični sistemi v teh državah zelo razlikujejo in nudijo bogate prilike za študije, s čemur si gradite za našo stvar prepotrebno znanje. S tem ni rečeno, da so vsi ti sistemi z nami v soglasju, nikakor ne. Toda poznati moramo tudi nasprotjaka, da lahko vedimo boj proti njemu.

V Rusiji je industrija in gospodarstvo v naravnimi zakladi vred v državnih rokah, in vlada je takozvana diktatura proletariata.

V Italiji je kapitalistično-sindikalistični sistem, sestojč iz petih glavnih sindikatov, ki so zopet razdeljeni na večje število podrejenih sindikalističnih organizmov, z diktaturo ene osebe na krmilu vlade. Parlamentarizem je zavržen; država sledi direktivam ožjega glavnega odbora fašistične organizacije. Sedanja fašistična vlada Italije je odstranila državni zbor, senat pa je reorganiziran na podlagi zastopstva raznovrstnih poklicev, ki so razdeljeni v posebne sindikate. Starorimski senat je sestajal iz plemstva, sedanji pa bo iz vodilnih faktorjev kapitalističnih sindikatov, v katerem bo tudi ena petina vladi simpatičnih zastopnikov iz delavskih sindikatov. Volitve v smislu referenduma so zavržene, in meje političnih okrajev odstranjene. V senatu bo vsak sin-

dikat imel enako število zastopnikov. Kapitalisti bodo imeli štiri sindikate, delavci pa enega. Koliko bo imelo delavstvo besede v senatu, lahko uvidimo takoj. Imelo bo le eno petino zastopstva.

Glavni reprezentativni kapitalistični sindikati so: industrialeci, poljedelstvo, banke in sploh finančni zavodi ter trgovina. Delavski sindikat pa bo vključeval ročne in intelektualne delavce, profesionalce in obrtnike. Diktator na čelu vlade je vrhovni poglavar države, v pomoč in za svetovalec pa ima odbor fašistične organizacije, kateri pripravi ali pregleda in presodi vse predloge predno se izroče senatu v sprejem. Vlada je diktatura; ima kontrolo nad kapitalom in delom — ali boljše rečeno: kapitalizem ima neomejeno kontrolo nad delavstvom.

V Rusiji je bil v začetku preobrata privatni kapitalizem odpravljen. Vse bogastvo je bilo podržavljeno brez odškodnine prejšnjim lastnikom, kar je fundamentalno prav. Je samo ukradena reč vrnjena nazaj ljudstvu.

V Italiji pa je diktator prevzel pod svojo kontrolo privatni kapital, in zagotovil kapitalistom, da ne bo stavk in da bo kapital imel v senatni zbornici štiri zastopnike proti enemu delavskemu zastopniku.

Ruski sistem, potom vednega izpopolnjevanja, ima pogoj za razvoj in življenje. Italijanski fašistovski red pa nima zdravih pogojev, in bo najbrž umrl z Mussolinijem vred.

V Združenih državah, kot veste, je privatni kapitalizem razvit do skrajnosti. Najvažnejša naloga naših javnih funkcionarjev, od konstablerja do predsednika, je čuvati privatno veleposest. Imamo ljudovlado, ter blesteče pravice in svobodo — na papirju. Gospodarstvo pa gračijozno prepustimo posameznikom, da guliyo druge sodržavljane, ter jih ponižno prosimo, da nam milostno dovolijo delati za njih velikanske profite in za svojo revno eksistenco.

Studirajte torej razvoj v teh treh državah, seznanite se z njih sistemi, špekulirajte po svoje in kar je glavno — mislite, mislite. In če se energično lotimo dela, organiziramo naše bataljone in jih prepojimo z duhom prave politične in gospodarske izobrazbe, bomo tudi omajali to najtrdnjše trdnjavo privatnega kapitalizma na svetu. Uspostavili bomo nov gospodarski red, ki bo slonel na izkušnjah in naukih, katere lahko dobimo v univerzi političnih in gospodarskih eksperimentov širom sveta. Tako pripravljani bomo dobro vedeli, kaj nam bo početi z obstoječimi institucijami in narodnim bogastvom. Vedeli bomo, kaj je za razdreti in uničiti, kaj za preurediti in prilagoditi, in kaj zgraditi, da bo novo organizirana družba gladko in popolno funkcionirala.

Edino gospodarsko in politično izobraženim nam bo res kdaj mogoče združiti ves svet v eno skupino, ki bo medsebojno živila v prijateljskih odnosih in bodo ljudstva kooperirala medsebojno. Vse politične meje bodo izbrisane, carine odpravljene, in svetovne komercialne konkurence bodo izginile.

Vse to bo prinesel razvoj. Do resničnega preobrata si pa moramo pomagati, kakor si pač moremo. Razmere po svetu so različne, zato se moramo ravnati po njih, posebno dokler smo omejeni na minimalni program, katerega se bomo posluževali kot manjšina do časa, da pade sistem privatnega kapitalizma. Zato je koristno, da se kjerkoli poslužujemo prilik, kjer zamoremo pridobiti znanje o gospodarstvu. Naše zadruge so dobra šola v tem pogledu, delavske banke dajo priliko vsem onim, ki se zanimajo za narodne in mednarodne finančne odnose, da spoznajo zelo važen del današnjega gospodarstva. Prav nič nam ne škodi lotiti se kakoršnegakoli podjetja v gospodarskem pogledu, pa bodi to individualno ali v združnem smislu. Priporočljivo je učiti se združnega sistema, ker v bodočem družabnem redu bo distribucija življenjskih in drugih potrebščin upravljana po temu sorodnem načinu.

Nekateri, sicer zelo vneti in goreči ljudje, smatrajo, da bi se ne smeli umešavati v "kapitalistične reči", da se ne okuzimo in postanemo izdajalci proletarske klase. Kdor je tako šibek v svojem prepričanju, da ga odnese mala sapica v obliki skladovnic bankovev in skrinjji zaveze v spodnjih prostorih banke, nam v nobenem slučaju ne bo veliko koristil.

To, sodrugi, so ob kratkem glavne poteze našega vseučilišča. Je naša najboljša, da ne rečem edina šola, ki je dozorelim ljudem na razpolago. Kar se tiče mladine, vam priporočam, da jih pošljete v javne šole, kolegije in univerze, v kolikor vam dopuščajo razmere in finance. To je najboljša dota, ki jo zamorete dati otroku. Ko ima enkrat za silo potrebno podlago — kajti študentje graduirani iz šol, še zdaleč niso nobena populnost — se bo že preživljal in učil na svojo pest, če je vreden življenja. Kar je prešibkega, na-

rava sama odstrani. Da poudarim: Šolski sistem je potreben, da si pridobimo potrebno podlago, kar usposobi človeka šele za učenje na prej opisani svetovni univerzi. Priporočam vam tudi, da mladino še med šolsko dobo navajate na naše ideje, da bo, ko bo dorasla v može in žene, saj deloma poznala socialistično gibanje, se mu pridružila ter zavzela naša mesta. To je vse kar lahko storimo. To delati je naša dolžnost, da pripravimo pot našim potomcem, da oni završe končni akt, če ne dosežemo cilja že v tej generaciji.

Naj se doseže cilj kadarkoli, naša dolžnost je delati neumorno v tem pravcu, in zgodovina bo beležela, da nismo ziveli zastoj.

Kongresu JSZ. priporočam, da stori vse kar more za pospešitev delavske politične in gospodarske izobrazbe ne samo med članstvom, ampak med vsem delavskim ljudstvom svojega delokroga. Naj izobraževalna akcija, ki je institucija JSZ., razvije svoje delo v bodoče še v večji meri kot do sedaj, da bomo na prihodnjem kongresu slišali razveseljivo poročilo o velikem duševnem preobratu med našim delavstvom!

Oven: Referat ki ga nam je podal s. Tauchar, je zelo dober. Predlagam, da se o njemu razpravlja, in da se ga sprejme in priobči. Sprejeto.

Klarich pravi, da bi bila obširna razprava res na mestu, toda čas beži, in to je zadnja seja. Priporoča, da zborujemo zvečer dokler ne bo delo končano. Predsednik nasvet vpošteva, in na apele od raznih delegatov odloči 15 minut odmora. Po odmoru se takoj preide na 15. točko sporeda

Odnosaji med socialističnim in komunističnim gibanjem.

Poroča **Frank Zaitz** (ker referat ni bil spisan, je podan tu le v izerpku).

Delavski pokret je v glavnem razdeljen v dve internacionalni skupini. Ena je združena v socialistični delavski internacionali, druga v moskovski ali tretji. Precej delavskih strank ni ne v prvi ne v drugi, in te so imele v tem letu svoj kongres, na katerem so se združile v posebno skupino, toda se ne smatrajo za internacionalo. Važnejše stranke med njimi so švicarska socialistična stranka, maksimalistična socialistična stranka v Italiji, razne nemške in francoske skupine, ena ruska, in norveška delavska stranka, ki pa kot taka ne sili v novo internacionalo, pač pa vodi pogajanja za združenje z norveško socialistično stranko in s tem za pridruženje k socialistični delavski internacionali. — Ko je referent s. Zaitz podal sliko odnosajev med delavskimi strankami po svetu, je prešel na ožjo temo: razlika med taktiko socialističnih in komunističnih strank. Slikal je programe socialne demokracije v eni ali drugi deželi, ki se vedno nanašajo, in se v ožjem smislu morajo nanašati na okolščine prizadete dežele, in nato je prešel na taktike komunističnih strank in taktiko komunistične internacionale. Posegel je nazaj do 21. točk komunistične internacionale, pa do njene današnje oportunistične taktike, ki je oportunistična do skrajnosti, neetična, intrigrarska, in na koncu konec ni pomagala delavskemu gibanju, ampak reakciji, in porodila — fašizem! Komunisti so prvotno zahtevali brezpogojno svetovno revolucijo. Vsaka njim pridružena stranka je morala absolutno priseči na 21 točk, katere so formulirali v Moskvi. To je povzročilo v delavskih strankah (socialističnih in drugih) velike polemike, ki so dovedle do razdorov, a svetovne revolucije ni, in 21 točk je ostalo ravno tako in še bolj na papirju kakor Wilsonovih 14 točk. Ko je Zinovjev uvidel, da solnce hipne svetovne revolucije ne bo še izšlo, se je pričel "prilagajati". In od tistega časa naprej beleži komunistična internacionala najrši oportunizem, s katerim mešetari z vsakomur, ki igra v roke mali skupinici Zinovjevih intrigantov. Razdori, ki so sledili ustanovitvi in taktikam moskovske internacionale, so povzročili za proletariat nepopisno škodo. Namesto da bi delavsko gibanje potlačilo reakcijo, je reakcija potlačila proletariat in njegovo gibanje. In namesto, da bi Rusija, katero je Zinovjev kazal socialističnemu gibanju za vzgled, res iztrebila kapitalizem, dela poslednja tri leta z njim kompromise, kar je socializem ki pozna zakone ekonomskega razvoja razumljivo, ni pa nam razumljivo, čemu je morala tista skupina ki paradira pod imenom tretje internacionale vreči solidarnost delavstva ob tla ter pričeti z bojem, ki koristi kapitalizmu in uničuje delavsko obrambno in ofenzivno silo. Referent je nato podal v glavnih obrisih sedanjo in prejšnje taktike komunističnih strank v Nemčiji, Franciji, Češkoslovaški, Italiji in drugih

deželah; podal je razlike med sedanjo in prejšnjimi taktikami ostankov komunističnega gibanja v Zedinjenih državah, in naslikal rezultat, ki ga beleži ameriško strokovno in politično delavsko gibanje od postanka levega krila l. 1918 v ameriški socialistični stranki, skozi postaje od znane "tajne" konvencije Fosterjeve-Ruthenbergove komunistične stranke v tej deželi, pa do današnjega posluževanja glasovnice. Današnja komunistična stranka, ki jo vodita ista Foster in Ruthenberg, je poteptala vsa prejšnja načela svoje taktike in je od l. 1923 naprej oportunistična do skrajnosti ne le v svojo škodo ampak v škodo vsega delavskega gibanja v Ameriki. Delavci, ki so verjeli žonglerjem fraz, so danes ob strani, reakcija v delavskem gibanju (v unijah) pa se roga revolucijam, kakršne so naši ekstremisti slikali pred par leti.

Komunistično gibanje v Ameriki, kakor v drugih deželah, je prišlo v l. 1924 na vrhunce, a ker udarec ki ga je povzročilo ni bil niti od daleč toliko močan da bi dosegel svoj cilj, je pričelo padati. Pred seboj imamo značilen pojav, da se Rusija bolj in bolj otresa svojega deteta — tretje internacionale. Ali takih stvari se ni lahko otresti, zato pa se tretja internacionala "prilagaja" — ne socialističnemu gibanju, ampak kompromisom z buržvazijo! V marsikakšni deželi je taktika, katero je ustvarjal danes od vodilnih ruskih faktorjev zavrženi Zinovjev, pomagala in sedlo najhujši reakciji. Beli teror v Bolgariji, Madžarski, v baltičkih deželah in tudi v Jugoslaviji je v veliki meri posledica Zinovjevih "navodil", ki je s svojimi ukazi in tezami rušil enotnost delavstva in podžigal boj kapitalizma in reakcije proti delavskemu razredu kot celoti in proti demokraciji. Uverjen sem, da bo poznejša zgodovina vseskozi obojalo blazno prizadevanje blaznih fanatikov, ki so mislili, ali mislijo, da je mogoče razmere spreminjati preko noči z ukazi. Mislečemu delavcu, ki pozna položaj in razlike med strujami, ni treba drugega kakor pogledati osem let nazaj, in videl bo, da so napake ekstremistov ved še škodovala delavskemu gibanju, kakor napake konservativcev. Danes so nekdanji boljševiki tisti ki so pripravljani na kompromise, pri tem pa blufajo samega sebe, da služijo njihovi kompromisi revoluciji, ki nekega bližnjega dne potrka na vrata.

Poročevalec se je na to obširno dotaknil gibanja med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki. Slovensko delavstvo, kar je zavednega, je v socialistični stranki. Srbsko je razdeljeno na tri struje: ena je v naši JSZ., druga v jugoslovanski sekciji S. L. P., nekaj srbskih delavcev pa je v Workers Party. Vsi skupaj niso dovolj močni, da bi mogli srbski "gospodi" vzeti vodstvo nad srbskimi izseljenci v tej deželi. Tisti hrvaški socialisti v Ameriki, ki so bili aktivno v delavskem gibanju do l. 1919, so danes izven političnega gibanja. Eni, to je tisti ki so bili najdalj aktivni, so združeni v Jugoslovanskem prosvetnem savezu, drugi pa niso nikjer. Par izmed njim so še pri komunistih radi služb. Vsi ostali so revolucionarji najnovejšega izdelka.

Tisti slovenski delavci, ki so socialistično vzgojeni, lahko študirajo, kakšni so bili vzroki, da v tem vsem spojnem viharju slovenska sekcija JSZ. ni bila zrušena, kakor je bila hrvaška. V tem so namreč zapopadeni globoki in važni nauki, ki jih bomo veliko lažje razumeli v poznejši kakor v današnji zgodovini.

Govornik je nato zopet prešel na mednarodne odnosaje v delavskem gibanju in dejal, da kakor so se angleške unije lotile naloge zediniti amsterdamsko in moskovsko strokovno internacionalo, tako se je angleška neodvisna (socialistična) delavska stranka lotila naloge zblizati socialistično delavsko s tretjo internacionalo, a vidnih uspehov ni, ker v obeh moskovskih mednarodnih skupinah še prevladuje Zinovjeva taktika intrigriranja in neodkritosrčnosti.

Toda delavsko gibanje mora postati enotno! Sedanja doba je za delavstvo šola v kateri se uči, kdo ima koristi od nesloge, in komu so navidezni odrešeniki v resnici prinesli — odrešenje! Delavstvo, organizirano v JSZ. in ameriški socialistični stranki, nima poviča, da bi objokavalo svojo taktiko, ker je enaka kakor je bila. Spreminjati jo morajo tisti ki svoje zmote proglašajo za "edino pravo resnico", in spreminjajo jo vzlic priznanim zmotam na način, da zavlačujejo sporazum s socialističnim gibanjem, brez katerega ne bo preobrata in ne enotne internacionale. Socialistično gibanje se ne umika s svojih načel, pač pa se umika komunistično. Sledaje, in ne socialistično, je prisiljeno menjati svoje taktike, kar nam je v dokaz, da je bilo v naprčnem, in vsled tega spada njemu največ odgovornosti za polume v delavskem gibanju te ali one dežele.

Združenje pride. A prišlo bo, kadar bodo pustolovci vseh vrst izginiti iz vodilnih mest v delavskem gibanju, in

izginili bodo, ko bo delavstvo dovolj sposobno misliti in ga ne bo mogel nihče več zavajati z utopičnimi obljubami in frazami.

Resolucijo, nanašajoča se na delovanje za solidarnost delavskega razreda, priporoča v sprejem v bistvu isto kot je sprejel V. redni zbor v Clevelandu.

Pogorelec predlaga, da se referat sprejme. Vsled nezadostnega časa je bila razprava kratka. Udeležilo se je večje število sodrugov, ki so večinoma poudarjali, da bi mogli iti s takimi referati med širše ljudske množice. S poročilom so vsi soglašali in je bilo sprejeto brez ugovora.

Točka 17 sporeda,

Amerikanizem in zakoni, naperjeni proti tujerodcem.

Poroča **Jože Zavertnik** (njegovo poročilo je podano v izbrpku):

Pravi amerikanizem je pričel pred nekako sto petdeset leti, ko je ta dežela vstala proti angleškemu kralju Juriju III. To kar danes razumejo pod besedo amerikanizem imoviti sloji, je nekaj drugega, kot je bilo ob času revolucijonarne vojne za neodvisnost ameriških kolonij.

Ko so prvokrat omejili naseljevanje in so bili sprejeti takozvani zakoni proti tujezcem in puntn leta 1798, je bila nejevolja med ameriškim ljudstvom tako velika, da so bili ti zakoni kmalu preklicani. V splošnem je ljudstvo smatralo take postavbe, da imajo namen uničiti svobodo tiska.

Od takrat naprej je bila Amerika zavetje za vse, ki so bili v starem svetu preganjani zaradi političnega ali verskega prepričanja.

Revolucionarji izza leta 1848 so dobili zavetje v Ameriki. Iz zgodovine je nam znana afera Martin Kostka, doživljaj ogrskega revolucionarja, ki je bežal v Ameriko in je vzel samo prvi državljski papir, pa se je vrnil v Turčijo. Izkreval se je v Smirni in tam so ga ugrabili avstrijski pomorščaki in odvedli na avstrijsko bojno ladjo. V luki je bila tudi ameriška bojna ladja, toda bila je manjša kot avstrijska. Ko so ponesrečili vsi posredovalni poizkusi, da se Kostka izpusti, je ameriški kapitan Ingraham sporočil avstrijskemu kapitanu, ako do štirih popoldne ne izpuste Kostka, da razstrelje avstrijsko bojno ladjo. Ameriški kapitan je že nameril topove na avstrijsko bojno ladjo, ko je prišla vest, da je Kostka prost. Toliko je bilo takrat vredno življenje enega človeka Američanom, ako se je šlo za vprašanje človeških pravic.

Takrat se je že v Ameriki pričel razvijati kapitalizem. Mala obrt se je pričela umikati tovarniški produkciji. Ta gospodarski razvoj je vodil do državljske vojne, ki je končala z zmago severnih držav napram južnim, ne zaradi tega, da se osvobode zamorec, ampak ker je tako zahteval gospodarski razvoj.

Po državljski vojni se je pričela razvijati industrija, z njo vred je pa naraščalo tudi delavsko gibanje. In prišla je prva omejitev naseljevanja. Ne zaradi tega, da se zadovoljijo delavci, ampak zato, da se jim zamažejo oči, da ne spoznajo pravih vzrokov izkoriščanja. Prepovedano je bilo v Ameriko prihajati kontraktnim delavcem. Ta prepoved je pa bila samo na papirju. Kapitalisti so imeli cele armade agentov v Evropi, ki so izseljenikom obetali zlate gradove.

Spominjam se dobro velike stavke v žičarskih klavniceh v začetku tega stoletja. Okoli šestdeset tisoč delavcev je odložilo orodje. Stavka je bila popolna in delavci so se veselili zmage. Ali ladje so vozile stavkokaze v New York, tam so jih naložili na vlake in ti vlaki so zapeljali naravnost v klavniški okraj, da zapeljani delavci niso niti vedeli, kam jih peljejo in kaj bodo delali. Osebo poznam nekaj Slovencev, ki so bili tako odvedeni v stavkokaško sužnost. In stavka v klavniceh je bila izgubljena.

Po vojni je pričela zopet gonja proti tujezcem. Pod krinko patriotizma so pričeli preganjati delavce, ki niso tako mislili kot "stoodstotneži". Najhuje je pa roka teh stoodstotnih kričavev počivala na tujezemskih delavcih. Tujezemce so čez noč na zvijačen način provokatorji izpreminjali v komuniste, da so jih lahko prihodnji dan aretirali in nato deportirali.

Zamorec, ki so skozi veliko let potrpežljivo prenašali izkoriščanje, so se pričeli gibati. Da krote tujezemce in zamorske delavce, se je ustanovila organizacija Kukluksklan. Njen namen je, da pod krinko amerikanizma preganja delavce, pa naj bodo tujezemci ali domači belopoltniki, ali pa zamorec.

Jasno kot beli dan je, da to ni tisti amerikanizem, ki si

ga zamislimo in ga vidimo v izjavi neodvisnosti. Namen takega psevdamerikanizma je narediti postavbe proti tujezcem, češ, da so tujezemski delavci oni element, ki jemlje kruh domačinom. Unije so to spočetka verjele. Ali kmalu so se lahko prepričale, da so naselje navihancem, ki hočejo delavstvo spraviti popolnoma pod policijsko nadzorstvo, da bo od tega nadzorstva imela koristi velika denarna močnja.

Ko so delavcem sovražni elementi dosegli prve uspehe, so pokazali, kdo so. Omejili so naseljevanje iz Evrope, ker so se bali razredno zavednih delavcev. Ko je bilo to izvršeno, so pričeli kričati, da je treba tujezemske delavce fotografirati, vzeti odtise od njih prstov in vrh tega še registrirati. Tako bi delavci prišli pod policijsko kontrolo, kakršna je bila uvedena v nekdanji stari policajski Avstriji. Samo posebi se razume, da bi se to nadzorstvo kasneje raztegnilo na delavce, ki so bili rojeni v Ameriki. Cilj gibanja za tak amerikanizem je spraviti delavstvo pod železno peto ameriške oligarhije.

Ko se je gibanje te vrste amerikanizma razvilo tako daleč, so strokovne unije šele spoznale nevarnost, ki ogroža delavce.

Če bi delavci imeli v kongresu svoje ljudi, bi se kaj takega ne upali podvzeti izkoriščevalci. V Avstraliji se to ni zgodilo in se tudi ne bo, dasiravno so avstralski džingoti ravnokako kričavi in nestrpni kot ameriški.

Ako bomo delavci v Ameriki vedno stali na straži, se ne bodo uresničile sanje delavskih izkoriščevalcev. Ako pa ne bomo vedno čuječi, tako da nas delavski sovražniki ne zalote dremajoče, tedaj se pa lahko dogodi, da bo pravi amerikanizem, izviraajoč iz izjave neodvisnosti, pokopan, mesto njega bo pa triumfiral psevdamerikanizem delavskih sovražnikov.

Na predlog s. **Sonoffa** se referat sprejme brez razprave. Na vrsto pride točka

NAČELNA IZJAVA IN PRAVILA.

V odbor za pravila so **Olip**, **Pogorelec** in **Zaitz**. Poročata **Olip** in **Pogorelec**. **Zaitz** omeni, da v tem odseku ni utegnili sedolovati.

Na predlog s. **Aleša** poročata samo o spremembah, ki so drugačna od sedanjih točk. Jezikovne popravke, ki ne spreminjajo smisla točk v pravilih, se naj ne navaja.

Točka 3. pravil JSZ. se spremeni v toliko, da bo vsebovala vso izjavo, ki jo mora podpisati prosilec pred pristopom v JSZ.

II. členu, "namen in cilj", se doda točka 5, ki določa, da mora vsak predlagatelj aplikanta za pristop v soc. stranko poznati in ga seji, na kateri ga predlaga, osebno predstaviti. Pristopno karto aplikanta mora predlagatelj lastnoročno podpisati.

Člen IV., gmetna sredstva, bolj definitivno tolmači pripevke članov za članarino. Članarina, ki jo more dati vsak klub mesečno za vsakega člana JSZ, je 40c za člane, in 45c za dualne člane. V tem je vključen tudi konvenčni fond JSZ.

Točka 18 V. člena, "zvezni kongres", se spremeni, da se glasi: Pravico do sedežev na zboru imajo a) delegatje krajevnih klubov, in sicer klubi do 50 članov enega delegata, od 50 do 100 članov dva delegata, in potem na vsakih nadaljnjih 50 članov enega delegata več. Predno ima klub pravico do več kot enega delegata, mora imeti v tej točki navedeno število članov najmanj štiri mesece pred volitvami delegatov, bodisi za redni ali izredni zbor."

Nadalje se temu členu doda, da so člani zborov JSZ. tudi člani nadzornih odborov sekcij, ki pripadajo JSZ.

Konferenčne organizacije JSZ. imajo pravico vsaka do enega delegata.

Točka 42. VII. člen, po spremenitvi določa, da je gl. tajnik JSZ. ob enem tajnik prosvetnega odseka, ki vodi vso korespondenco, nanašajoča se na izobraževalno akcijo, odnošno na ta odsek. Nadalje je naloga tajnika prisostvovati sejam upravnega odbora Proletarea in sejama prosvetnega odseka. Slednje sklicuje tajnik JSZ.

Četrta točka XIV. člena, pravila krajevnih društev, se glasi, da se vrše letne seje klubov decembra vsako leto, ne pa decembra in julija, kot določajo prejšnja pravila.

Ostale spremembe se nanašajo na jasnejša tolmačenja posameznih točk in na spremembe, ki niso bistvenega značaja.

Alesh predlaga, da se odseku za pravila nalaga spraviti spremenjene točke v soglasje z drugimi. Sprejeto.

Tauchar predlaga, da se pravila v celoti v tem smislu odobri. Sprejeto.

Poročilo resolucijskega odbora.

John Goršek predloži v imenu resolucijskega odbora resolucijo k referatu s. Zajca o našem stališču z ozirom na podporne organizacije. Soglasno sprejeta. Nadalje poroča, da je odobril resolucijo prosvetnega odseka, in resolucijo s. Lotriča o agitaciji med mladino. (Vse so priobčene na koncu tozadevnih referatov.)

Jos. Radelj, član odbora za resolucije, prečita sledečo resolucijo:

ZA DRŽAVLJANSKE SVOBODŠČINE.

"VI. redni zbor JSZ. zaključuje, da je dolžnost članstva JSZ. sodelovati v borbi za državljanske svobodščine in pravice delavstva ter vsakega posameznika, komur se jih krati.

Razredna justica preganja, zapira in obsoja v smrt ljudi, katerih edini zločin je, da so aktivni v delavskem gibanju. Socialisti zagovarjajo in branijo načelo svobode govora, zborovanja in tiska za vse. Neglede, kdo je, ki ga razredna justica preganja radi načel in prepričanja, socialisti so vedno na njegovi strani, ker zahtevajo za vse enake pravice.

V času sedanje reakcije, ko razredna justica preganja mnogo ljudi vsled delovanja na podlagi njihovih prepričanj, se pripravljajo na državljanske svobodščine novi atentati. Ta situacija zahteva, da mora biti zavedno delavstvo s posebno paznostjo na straži. Biti mora vedno pripravljeno braniti tiste, ki so v tej deželi v nevarnosti pred deportacijami radi prepričanj; ki so v ječah radi svojega političnega delovanja ali delovanja v stavkah; da brani vse tiste, katerim so na kakršenkoli način kratene civilne svobodščine.

V namen delavske obrambe naj JSZ. sodeluje z organizacijo ali organizacijami, katerih smoter je obrambni boj za državljanske pravice in civilne svobodščine. Toda sodeluje naj samo z organizacijo ali organizacijami, katere delujejo odkrito, in o katerih je dokazano, da so vredne zaupanja vsega zavednega delavstva in svobodo ljubečega ljudstva.

Uredništvo glasila in eksekutiva JSZ. naj o vsaki večji obrambni akciji instruirata in informira članstvo, da se bo vedelo pravilno ravnati, kadar bo imelo pred seboj vprašanje sodelovanja."

Na predlog s. Britza se resolucijo soglasno sprejme. Nanaša se pred vsem na referat, ki ga je zboru podal s. A. Garden.

Zaitz, član odbora za resolucije, predlaga zboru:

Resolucijo v obrambo in za sodelovanje s stavkarji v Passaicu, N. J.

Resolucijo, nanašajoča se na boj za osvoboditev italijanskih agitatorjev Sacco in Vanzattija v državi Mass., ki sta v zaporu že več let radi umora ki ga nista izvršila a so ga privatni interesi njima podtaknili.

Resolucijo za solidarno nastopanje zavednega delavstva v borbi proti kapitalizmu. Ta resolucija je identična oni prejšnjih zborov.

Resolucijo, s katero zbor JSZ. izraža svojo soglasnost s sklepi načelnega značaja, sprejetimi na konvenciji soc. stranke meseca maja v Pittsburghu, Pa.

Resolucijo, ki navaja člane JSZ., naj delajo v unijah v smislu socialistične agitacije. Naše delavstvo, ki tvori velik odstotek članstva unij, kot na primer v U. M. W., naj se v nikakršnem slučaju ne umika od vodstva ter odgovornosti, ampak poskuša s svojimi iniciativami in svojimi agitatorji privedi posamezne lokalne unije na pota socialistične misli in taktike. — Vsakemu članu JSZ. zbor priporoča, naj postane, ako mogoče, član unije in njen agitator. Le zavedno unijsko delavstvo bo v stanju ozdraviti ameriške unije od rak rane, ki je zapopadena v taktiki "nagrajevanja prijateljev in kaznovanja sovražnikov".

VI. redni zbor nalaga eksekutivi JSZ., da v slučaju stavke premogarjev aprila prihodnje leto organizira pomožno akcijo, ako le mogoče skupno z SNPJ. in drugimi jugoslovanskimi naprednimi organizacijami, ki bi bile pripravljene ne-sebično sodelovati.

Nadalje predlaga resolucijo za priznanje sovjetske Rusije od strani ameriške vlade.

Za osvoboditev političnih in industrialnih jetnikov, ki so v zaporih radi svojega delovanja in prepričanj, najsibo v tej ali katerikoli drugi deželi.

Za čim intenzivnejši boj proti fašizmu, kateri se pojavlja kot izraz reakcije v raznih oblikah.

Za obrambo italijanskih delavcev, kateri so se ognili Mussolinijevim rabljem z begom v inozemstvo.

Za sodelovanje JSZ. z delavstvom v stavkah kakršna je sedaj v Passaicu, N. J. Naša Zveza je vsikdar sodelovala v velikih in manjših stavkah, kolikor je bilo v njeni moči, in to tradicijo naj obdrži i v bodoče.

Izreka se za odpravo antisindikalističnih zakonov.

Nadalje odbor za resolucije predlaga, da ta zbor osvoji resolucijo, tikajoča se akcije za Slepki dom v Ljubljani, kakor jo je sprejela Konferenca JSZ. v zapadni Pa., ki se naj jo pošlje merodajnim faktorjem v Sloveniji."

Tauchar predlaga, da se vse resolucije in poročilo resolucijskega odseka v celoti odobri. Predlog soglasno sprejet.

TOČKA RAZNO.

Pogorelec, tajnik JSZ. poroča o zadevi kluba št. 60, ki je poslal delegata pomotoma mesec pred pričetkom zбора, ker je prizadeti delegat smatral, da se zbor na podlagi zveznih pravil prične 30 dni po konvenciji soc. stranke. Delegat Vercič, ki je navzoč, pojasnuje stvar s svoje strani. Razprave se udeleže Olip, Oven in Zaitz. Sprejet predlog, da se plača vožnje stroške za obakrat.

Zaitz vprašuje glede zapisnika. Pravi, da mora tisti ki ga bo uredil za v tisk vedeti, koliko prostora sme porabiti v Proletarcu za zapisnik. Referate bi se lahko priobčevalo serijalno.

Garden pravi, da je pravilno, ako se zabeleži vse kar je važnega ostalo pa naj se izpusti, da se prihrani na izdatkih.

Tauchar je proti vsakemu krajsanju in predlaga, da se zapisnik in referati priobčijo skupaj v eni številki.

Oven se strinja z nasvetom s. Zajca. Kar bo zapisnika, naj bo ves priobčen v eni številki, referati pa so lahko v drugih.

Zaitz pojasnuje, da ni za krajšanje zapisnika, toda delegacija mora imeti v vidiku, da so z njim precejšnji stroški, ako ga priobčimo v čimobširnejši obliki.

Radelj: Priporočam, da se to stvar prepusti v razzodnost uredniku.

Udovich: Priporočam, naj se zapisnik izda v obliki brošure, ker je važen dokument, in je dobro, da se ohrani.

Garden predlaga, naj se obseg zapisnika v glasilu prepusti v odločevanje eksekutivi.

Razprave se udeleže še večje število delegatov, za in proti Gardenovemu predlogu. Na glasovanju je predlog kakor ga je predložil s. Garden z veliko večino sprejet.

Zaitz predlaga, da se plača iz konvenčnega fonda tistim članom odborov JSZ., ki bi jih zahtevali \$5 dnevnic, zunanjam pa \$7. Ako jih ne bi zahtevali, se jih ne plača. Podpira s. Zavertnik, in predlog je soglasno sprejet.

Zlemberger predlaga, da se zapisnikarjema plača za ves čas \$15 vsakemu. Jereb protipredlaga, da se da \$10 vsakemu. Predlog sprejet.

MESTA ZA BODOČI ZBOR.

Za sedež bodočega zboru JSZ. so bila nominirana mesta Detroit, Canosburg, Cleveland (in Collinwood), Milwaukee, Chicago, Springfield in Pittsburgh. Na ožjih volitvah so bila nominirana mesta Cleveland z 22 Chicago z 19 in Milwaukee s 13 glasovi za sedež bodočega zboru JSZ.; za enega teh mest se bo imelo izreči članstvo JSZ. s splošnim glasovanjem pred prihodnjim zborom.

O raznoterostih, tikajoča se poslovanja v JSZ. in v uradu Proletarca, so govorili ali stavila vprašanja delegatje Germ, Zornik, Olip, Jereb, Presterl, Groser, Klarich, Pogorelec, Novak, Zaitz, Zlemberger, Britz, Bregar, Česnik in drugi.

Česnik vprašuje, ako bo podano kakšno poročilo o poverjeništvu J. R. Z.

Pogorelec pravi, da ima poročilo pripravljeno in ga namerava podati pod to točko. Ker je vprašanje tu, želi, da se mu poročilo dovoli prečitati, ki je, kot sledi:

Poverjeništvu JRZ. tvorijo trije člani eksekutive JSZ., in trije člani gl. odbora SNPJ. Pod upravo tega odbora je vsa imovina bivšega JRZ. V poslovanju nimamo potežkoč, imamo jih pa z deležem, ki ga je poslala eksekutiva bivšega JRZ. v stari kraj za tiskarno. Delež, naložen takrat v Blaskoviko tiskarno v Ljubljani, je bil poslednje čase po naših zastopnikih prodan, in smo ga nato vložili v ljudsko tiskarno v Mariboru, katero na podlagi poročil, ki jih imamo, kontrolijo strokovne in združne delavske organizacije ter socialistična stranka. Vendar pa tudi sedaj nimamo tiste kooperacije v tej zadevi, kakor bi jo bilo želeli. Socialistična tiskovna zadruga je posojilo ljudski tiskarni uknjžila v

znesku \$10,000, tako da je vsota po njenem zadržilu za poverjeništvu JRZ. varna in zavarovana. Ker smo sedaj ravno v korespondenčni zvezi radi te zadeve, tajništvo poverjeništa ne more podati vseh končnih podrobnosti, ampak s temi stavki le predočuje delegaciji, kako stvar stoji. Računamo pa na sodelovanje organizacij v starem kraju in upam, da bo stvar rešena v zadovoljstvo obeh prizadetih faktorjev.

Finančno poročilo poverjeništa JRZ. za leto 1925 je sledeče:

Dohodki:

Gotovina 31. decembra 1924\$ 9,027.17
Obresti od bondov v letu 1925 506.86

Skupaj \$ 9,534.03

Izdatki:

Poroštva tajnika in blagajnika\$ 40.00
Plača tajnika in blagajnika za 1924 16.00
Vožnji stroški, znamke in telefon 1.34
Varnostna shramba na Millard State Banki 3.00
Proletareu obresti 446.09
Andy Furlan, dijaška podpora 100.00

Skupaj \$ 606.43

Blagajna 31. decembra 1925\$ 8,927.60

Imetek

Bondi clevelandskega Nar. Doma\$5,000.00
Liberty bondi 1,600.00
Bondi School Dist. Benton County, Ark . . 1,500.00
Registrirane W. S. S. 10.75
Dolg Dijaškega sklada 100.00
Poštne znamke na roki90
Balanca čekovnega računa 816.85

Skupaj \$ 9,028.50

Obveznosti

Proletareu na zaostalih obrestih43

Čisti imetek \$ 9,028.07

Drugi skladi in posojila

Štrajkovni sklad 31. decembra 1924\$1,568.50
Obresti do 30. junija, 1925 47.40

Skupaj \$ 1,615.90

Dijaški sklad 31. decembra 1924\$497.82
Obresti do 30. junija 1925 15.02

Skupaj \$512.94

Dolg upravnemu skladu 100.00

Dijaški sklad 31. decembra 1925\$ 412.84
Posojilo Ljudski tiskarni v Mariboru, Jugoslavija ..\$10,000.00

Čisti imetek 31. decembra 1925\$21,056.81

Te račune sta pregledala Pavel Berger od nadzornega odbora SNPJ. in Filip Godina od nadzornega odbora JSZ.

Zlemberger predlaga, da se izreče uredniku in upravniku zveznega glasila ter odboru JSZ. zaupnica za vse njihovo dosedanje delovanje. Predlog soglasno sprejet.

Zlemberger predlaga, da se klubu št. 1 izreče zahvalo za prireditve, ki jo je tako sijajno aranžiral v počast članom tega zbora. Soglasno sprejeto.

Predsednik Presterl: S tem, sodrug, je VI. redni zbor JSZ. zavrnil svoje tridnevno zasedanje, izčrpal dnevni red, napravil potrebne zaključke, razčistil pojme, in tako smo sedaj pripravljeni, da se razidemo. Ko se razidemo, sodrug, pojdemo nazaj kot sodrug in agitatorji, da izvršimo naloge, ki smo si jih naložili na tem zboru, da delamo za socializem, da pojačamo našo JSZ., in da se naši zastopniki na bodočem zboru snidejo še v večjem številu, da bodo reprezentirali še večjo Zvezo, in da bomo beležili še večje uspehe, kakor na tem zboru. S tem, sodrug, vas pozdravljam, in zaključujem VI. redni zbor Jugoslovanske socialistične zveze!

Joseph Presterl, predsednik. John Olip in Anton Žagar, zapisnikarja. Chas. Pogorelec, tajnik zbora.

VABILO

k jesenskem koncertu in proslavi desetletnice

katero priredi

Slovenski pevski zbor "LIRA"

v nedeljo, dne 10. oktobra 1926

v dvorani S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave

Vstopnina v predprodaji 50c, pri vratih 75c. Po koncertu ples in prosta zabava.

Začetek programa točno ob 3:30 popol. — Svira Koludrov orkester. Za lačne in žejne bo najbolje preskrbljeno. V obilno udeležbo najuljudnejše vabi: ODBOR.

Veliko Plesno Veselico

priredi

Klub šte. 118, J. S. Z.

CANONSBURG, PA.

v soboto, 2. okt.

v dvorani dr. št. 138, S. N. P. J.

Igrala bo tamburaška godba iz Meadowlandsa

Začetek točno ob 7. zvečer.

Nastopi tudi Mladinska tamburaška godba iz Canonsburga.

Vabimo sodruge in somišljenike iz naselbine in okolice, da posetijo to našo zabavo v obilnem številu. Ob enaki priliki povrmeno uslugo. Čisti prebitek te zabave je namenjen izpopolnitvi klubove knjižnice, katera bo služila izobrazbi delavstva naše naselbine.

KNJIŽEVNI VESTNIK.

Cankarjev "Hlapec Jernej" v nemškem prevodu

Graški "Arbeiterwille" objavlja Cankarjevega "Hlapca Jerneja" v nemškem prevodu dr. Jože Glonarja. Že iz dosedaj objavljenega dela je razvidno, da je prevod dovršeno lep, da ne izgubiva ta naša umetnina v prevodu niti na izrazoslovju, niti na svojstvenem Cankarjevem štilu. Prevod izide prav gotovo v knjigi in uverjeni smo, da bo izval tudi v nemških literarnih krogih veliko zanimanje.

Dosedaj je izšlo v nemščini več krajših Cankarjevih del, s "Hlapcem Jernejem" pa je storjen uvod v prevanjanje na nemški jezik tudi njegovih večjih del.

"Hlapec Jernej" je preveden v češki, italijanski, nemški, angleški in tudi v nekatere manjše jezike.

Razne publikacije.

"ČAS", septemberska številka, ima sledečo vsebino: Med našimi lazi (France Kerže). — V imenu civilizacije. — Zapravljivost. — Možgani in njihovo delo. — Naša prosperiteta. — Podaljšanje življenja. — Iz krajev ki so mrtvi. — Izpoznamo zemljo. — Razno iz Jugoslavije. — V prilogi ima oceno Adamičevega prevoda Cankarjevega "Hlapca Jerneja".

"The Workers Monthly" (september) vsebuje pregled zgodovine komunističnega gibanja v Ameriki od l. 1918 naprej. Pregled je izpod peresa C. E. Ruthenberga in ni zgodovinske vrednosti, ker je strogo propagandistični in se izogiba vsakemu priznanju poloma,

ki ga je doživelo gibanje katerega so Reed, Fraina, Ruthenberg in drugi l. 1919 formirali v komunistično gibanje. Manuel Gomez ima v isti številki članek o uporu katoliške cerkve v Mehiki proti vladi. W. Z. Foster piše o situaciji med premogarji in njihovi uniji. Razun teh vsebuje septembrova številka tega mesečnika več drugih člankov, razprav in nekaj slik, izmed katerih so ene vzete iz "Liberatorja" (letnik 1919).

"Mladinski list", ki ga izdaja SNPJ, za člane svoje- ga mladinskega oddelka, ima v septemberski številki zelo zanimivo vsebino. V angleškem delu vsebuje med drugim Adamovičev prevod ene Lovro Kuharjeve črtice, ki je izšla pod naslovom "Land Hunger". Naslov Mladinskega Lista je, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Naročnina za člane 30c za celo leto, za ne-člane 60c.

Molekova predavanja izidejo v knjigi.

Predavanja "Proletarska etika in morala", "Priče evolucije" in "Adami pred Adamom", ki jih je imel v klubu št. 1, Jugoslovanske Soc. Zveze v Chicagu Ivan Molek, izidejo v knjigah. Knjiga ki bo vsebovala predavanja o evoluciji, bo bogato ilustrirana. Vsa tu označena njegova predavanja so tolikšne vzgojvalne vrednosti za naše ljudstvo, da bi bilo škoda, ako jih ne bi izdali v obliki knjige. JSZ., ki jih izda, računa, da bodo vsi aktivni sodrugji skrbeli, da se jih razširi med ljudstvo.

"Proletarec" je socialističen list, in zato ker je list načel, je obsvožen! Ako bi "Proletarca" hvalili ljudje ki ga danes sovražijo, bi mu bilo v ponižanje, in ne bil bi pravi delavski list.

Veliko plesno veselico

priredi

Dr. "Slovenski Dom"

ŠT. 86, S. N. P. J.

v soboto 9. okt. v dvorani S. N. P. J.,
2657 So. Lawndale Ave. in 27th St.

Vstopnina 50c. Začetek ob 7. zvečer.
Igral bo Koludrov orkester.

Vljudno vabimo rojake iz Chicage
in okolice, da posetijo našo zabavo v
obilnem številu. Imeli bomo tudi ša-
ljiivo pošto.

Postrežba prvovrstna.

VESELICO

v prid kampanjskega fonda

priredi

Klub št. 69, J. S. Z.
v Herminie, Pa.

v soboto večer, 9. okt.

Vstopnina za moške 50c za ženske 25c.

Rojake somišljenike iz Herminie in bližnjih
naselbin vabimo, da se vdeležijo te veselice v
obilnem številu in nam tako pomagajo do
gmotnih sredstev, ki se bodo rabili v sedanji
volilni kampanji naše stranke.

Kapitalistične stranke potrošijo milijone dol-
larjev, ki jih isprešajo iz nas delavcev, da
dosežejo zmago na volilni dan, ker se zave-
dajo pomena zastopnikov v postavodajah.
Poznemajte jih s tem da podpirate SVOJO
stranko moralno in finančno v sedanjem vo-
lilnem boju. Torej na svidenje 9. okt.

**Dramski odsek
kluba šte. 27,
J. S. Z., Cleveland, Ohio**

V PRIZORI

v nedeljo 3. oktobra

V SLOVENSKEM NAROD-
NEM DOMU

St. Clair Avenue in E. 65th Street

alegorično socialno dramo v devetih
slikah

**“Hlapec Jernej in
njegova pravica”**

Spisal Ivan Cankar; za oder priredil
Milan Skrbinšek.

Pričetek igre točno ob 8.

Vstopnina od 50c do \$1.25.

O S E B E :

Hlapec Jernej.....	Louis Truger
Mladi Sitar.....	August Komar
Gostačev študent.....	Edwin Primožič
Župan.....	Erazem Gorske
Mlad sodnik.....	Janko Rogelj
Potepuh.....	Ralph Danilo
Mlad človek.....	Mike Čeligoj
Jezičen dohtar.....	Jakob Tomšič
Starikav plešec.....	John Breščak
Župnik.....	Ogrinc
Sitarica.....	Mary Debevec
Tašča.....	Katarina Bradač
Svak.....	John Krebelj
Sosed.....	Walter Lazar
Dekla.....	Angela Peterlin
Pastir.....	X
Vojačev.....	Charles Segulin
Šalander.....	Vincenc Jurman
Dva bosonoga fanta.....	X
Kondrolas otrok.....	X
Zenska.....	Rose Jurman
Bradat gospod.....	Anton Eppich
Ječar.....	Zorko
Sodni sluga.....	Frank Mikše
Stražnik.....	John Lazar

Otroci in kmetje brez imen in brez besed.
Režiser—Joseph A. Siskovich.

Prva slika se vrši pri Sitarjevih na sedmini, druga pred županovo krčmo, tretja na “Tičnici”, četrta v Ljubljani na sodnji, peta in šesta v zaporu, sedma na Dunaju, osma v župnišču, deveta pod klancom.

Čas in kraj: Sedaj na Kranjskem.

VŠČIPCI.

NOVICA KI SE NE DOGODI.

Predsednik Coolidge in državni tajnik Kellog sta odgovorila gl. predsedniku KSKJ., da je vlada razume-la apel njegove konvencije, ter se pripravlja napove-dati Mehiki vojno v obrambo privatne svojine kato-liške cerkve v Mehiki. — *Pik.*

KLAVEREN USTANOVNI SHOD.

Prošlo soboto se je v Chicagu po iniciativi Zvon-čka vršil ustanovni shod Jugoslovanske svobodomisel-ne organizacije. Bila je klaverna stvar, in z najnovej-šo svobodomiselnostjo zvezo ne bo nič. Vse kar Zvonko rodi, je mrtvorjeno. — *RK.*

ČEMU SO NADZORNI ODBORI?

Urednik svobodomiselnega lista je za novo svobo-domiselnost sestavil nova pravila, a na nadzorni odbor je čisto pozabil. Zakaj ravno na nadzorni od-bor? Vprašali so ga, on pa je čudno pogledal in nekaj zamrmral. — *RK.*

REV. ZAKRAJŠEK ŠE NI PREBOLEL PORAZA.

Najbolj potrjen slovenski duhovnik je danes Kazimir Zakrajšek. Pripravil si je triumfalni vhod na konvencijo KSKJ. par dni po njeni otvoritvi, potem kan-didiral za duhovnega vodjo, konvencija pa mu je rekla: Ti ne boš gospodaril nad našimi dušami! Izvolila je slovaškega duhovnika, ki bo v bodoče pazil, da vsak član KSKJ. dobi pravilno odvezo, za druge stvari pa se ne bo brigal. “Toliko sem se tepel za to organizacijo, pa mi pokaže figo namesto priznanja,” si misli Kazi-mir in postaja vsled velike potrnosti star. — *P.-P.*

ŠTA JE JOHN BROPHY?

Prvi knap (ki sem pa tam pogleda “Radnika”): Koji je to vrag — Brophy? Jeli je komunista?

Drugi knap, radnikovec: Šteta, da nije. On je protiv radničke komunističke partije, a je za ameriško Labor partijo. U isto vreme on je i protiv Lewisa, ko-jega treba izbaciti.

Prvi knap: Koje je to maslo! Lewis nije naš, Bro-phy nije naš, zašto bi glasali za Brophyja?

Drugi knap: E, mi znamo, da Brophy ne valja,

PLESNO VESELICO

priredita

Kluba J. S. Z. iz Neffs in Glencoe, O.
v soboto večer, 16. okt.

v prostorih E. Kravanja na Glencoe

Začetek ob 7. zvečer.

Rojake in somišljenike te okolice va-bimo, da se vdeležijo naše zabave v obilnem številu.

i ako bude izabran, če ga naša komunistička partija razkrinkati. Zato i treba, da smo za Brophyja.

Pittsburška cekarca.

"POMANJŠANJE—POVEČANJE".

"D.S." je prenehala, ker ni bilo keša. Nasledil jo je "Delavec", ki ima obliko plakata. Sedaj kolekta za povečanje. Kar tisti ljudje počno, je silno nerodno. Povečati, zmanjšati, povečati, kolektati. — P.P.

NAGRADE ODBORNIKOM K.S.K.J.

Članom KSKJ. se je pričelo svetlikati, da so bile nagrade, šenkovane na prošli konvenciji, kakor da je v blagajni denarja kot peska. Članstvo, ki ga tvorijo v veliki večini delavci najslabše plačanih obratov, so na konvenciji zastopali biznismani in duhovniki, ad-

vokajte in zdravniki. V KSKJ. bo grmelo, čeprav se bliža zima. — *Pittsburška cekarca*

DR. GRAHEK IN BONDI.

Naš dr. Grahek se zanima za municipalne bonde, ki jih ima SNPJ. Pravi, da so eni preplačani, da je nekdo pri kupovanju mižal in da bo nekaj zaropotalo. Dr. Grahek je torej tak zdravnik, ki pazi, da so ljudje ne le zdravi ampak tudi pošteni in sposobni. Želim mu, da bi uspeval v vseh poklicih. Upam tudi, da ima poštene namene v vsaki stvari, ki jo podzame.

Pittsburška cekarca.

Kdor se danes, vpricho velikanskega socialističnega pokreta po vsem svetu ne potrudi, da bi se seznanil s socializmom, je tujez v dobi, v kateri živi.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.

Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom pri nabavi drv, preme- ga, koksa in peska.

1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

V STARI KRAJ SO ODPOTOVALI:

Nikola Milovac i supruga, te djeca Annom i Nikolom, u Dabrovace; Tomo Verčić u Zagreb; William Mato Brašić u Pribiče; Klara Filipan sa djecom Marija, Urban i Rosie u Selnica kod Mirsko Središić; Vukoslava Zavišić u Sveto Blazje; Frank Horak u Zeman-ske Mitic; Frank Žak u Mirošov; Josip Horak u Bilni-ce; John Hobza u Mor. Krumlov; Frank Klečka u Čas-lavi; Jaroslav Blecha i supruga Rosie sa djecom Lidia i Annom u Černeho Kostelce; Rudolph Gasparik u Bur Sv. Jur; Karel Rohel sa suprugom Anežkom u Frydku; Jan Novodonsky i supruga Rosie sa kćerkom Emiliom u Velke Vsi; Martha Kaiser u Sulzu; Anton Tecl u Nem. Brodu; Katarina Černy u Brod na Savi; Jano Wida sa suprugom Marijom u Lendarku; Rosalie Strecha u Uh. Ostrogu; Anton Vozeh u Trtice; Jan Je-žek i supruga Marija te djecom Helenom, Vjekoslavom, Marijom i Annom u Životie; Frank Uherek i supruga Vera sa kćerkom Mildred u Boršic; Ignac Holicky u Dechtice; Ivan Filipan u Hlapičina; Jan Humenik u Kelča; Jan Timčisko u Valkova kod Kečla; Paul Gla-golić u Velika Mlaka. *Doputovali iz domovine:* Vikto-rie Sobol iz Hreljina; Tyna Zavoral iz Hercegovace; Stjepan Mostek iz Vlčnova; Matilda Eiserman iz Oldri-chovo; Miško Šegović sa suprugom Rozom iz Kloko-čevace; Anton Chrastek iz Kunovic; Anton Šeber iz Prahe; Marija Traxlova iz Prahe; Franjo Borovansky sa suprugom Josefinom iz Styru; Eberhard Glumbik iz Kandrzinu; Janko Palenik iz Potvorice; Jano Janik sa suprugom Annom i kćerkom Sylvi iz Prahe; Albert Kakuška i Thomas D. Kakuška iz Prahe; Josip Vesely iz Prahe; Tekla Bormet iz Dymburk; Method Motyčka

iz Vnorov. Svi su bili odpremiti po parobrodarskom odjelu KASPAR AMERICAN STATE BANK, 1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill. Ako želite posjetiti stari kraj, od vaše je koristi da se obratite za informacije u hrvatskom jeziku na našu banku.

TAJNOST OHRANITVE MLADOSTI.

Vzlic poznih let in sivim lasem ostanete lahko mla-di, če se varujete prodarenja po pro-šlosti in se veselite vsakega današnjega dne in vzamete dobrovoljno vse ta-ko kakor pride. Ohranite harmoni-jo duše. Slabo raz-položenje je mno-gokrat posledica želodčnih neredov. Vzemite Trinerjevo

grenko vino, in slaba volja preide. To zdravilo čisti želodec, odpravi slab tek, zabasanost, neprebavo in glavobol. Ena steklenica samo \$1.25, na jugu in dalj na zapadu nekoliko več. Vsak lekarnar vam bo po-stregel. Poskusite tudi Trinerjev liniment, ako imate revmatizem in neuralgične bolečine. Če teh zdravil ne dobite v soseščini, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

LETO ZA LETOM

opozarjamo in navajamo naš narod na hranjenje.

Tisti ki so pred leti začeli vlagati svoje prihranke pri nas, so iznenadeni kako hitro narašča njihova vsota, ker redno vsak teden vlagajo svoje prihranke.

Vloga na banki vam omogoči nabavo svojega lastnega doma in dosego neodvisnosti.

Vaši prihranki so vloženi varno v največji slovanski banki v Ameriki.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

IMOVINA
\$19,000,000.00

1900 Blue Island Ave.,

Chicago, Ill.

KUPITE BONDE KER SO POPOLNOMA RAVNI IN NOSIJO DOBRE OBRESTI